DAŽOS VĀRDOS

Višinskis vadīs padomju delegāciju UN kopsapulcē Ņujorkā septembrī, paziņots Maskavā. Višinskis jau pieprasījis amerikāņu sūtniecībā vīzu.

Rietumvācijas aizdevumam Jugoslavijai piekrišanu devusi Bonnas valdība, un tam vajadzīgs vēl tikai rietumu sabiedroto akcepts. Tito sākumā bija lūdzis vācu kredītu mašīnu un satiksmes līdzekļu iegādei 100 milj. dolaru apmērā, bet šo lūgumu sabiedrotie noraidīja. Pašreiz runa par aizdevumu 30. milj. dolaru vērtībā.

Pasaules lielākais naftas vads, ko amerikāņi izbūvējuši starp saviem naftas laukiem Irānā un Vidusjūru, būs vairāk nekā 1700 km garš, 77,5 cm caurmērā un spēs uzņemt 5 milj. mucu naftas. Pa vadu, no kura vēl atliek izbūvēt tikai 40 km, dienā varēs pārsūknēt 300.000 mucu naftas. Tā izmaksa ir 265 milj. dolaru.

Anglijas karaļpāra apciemojums Austrālijā un Jaunzēlandē paredzēts 1952. g. sākumā, ja to atļaus starptautiskais stāvoklis. 1948. g. novembrī paredzēto apmeklējumu atlika karaļa neveselības dēļ.

Pa spiegam katrā namā, katrā darbnīcā un pie katra darba galda var atrast Vācijas padomju joslā, izteicās ur Rietumvāciju atbēgušais agrākais Meklenburgas ministrs Vite. Sarkanarmiešiem esot liegta brāļošanās ar vāciešiem, kā arī vācu kalpotāju nodarbināšana.

Suni pie traktora stūres dabūja fotografēt Kraistčērčas preses fotografi Jaunzēlandē. Farmers Longstafs savu 2 g. veco kokerspanjeļu dažu mēnešu laikā iemācījis vadīt traktoru. Korespondentiem klātesot, kā ziņo Daily Mail, suns izbraucis traktoru cauri vārtiem un novadījis to pa ceļa līkumu. Sunim traktorā iebūvēts īpašs sēdeklis.

Pēdējais katoļu priesteris, pāters Džons Tomass, kam vēl bija atļauts Maskavā vadīt dievkalpojumus, nupat izraidīts un ieradies Parīzē. Viņš stāsta, ka visu pēdējo pusgadu MGB ierēdņi civiltērpos izspiegojuši katru viņa dievkalpojumu un pat ložņājuši ap biktskrēslu draudzes locekļu grēksūdzes laikā.

Čechu ogļraču ražība krīt, kādā runā atzinās ministru prezidents Zapatockis. Viņš aicināja strādniekus izpildīt uzliktās normas, jo citādi Čechoslovakijā var pasliktināties viņa saimnieciskā dzīve. Agrāk kādā raktuvē viens strādnieks deva 213 kg ogļu stundā. Tagad norma nokritusies uz 173 kg.

Par 6 mēnešiem pagarināts karaspēka dienests tiem karavīriem, kuriem bija atbrīvot oktobrī. Agrāk 12 mēnešu vietā viņiem būs jāpaliek armijā 15 mēneši.

Būvstrādnieku streiks Rietumvācijā ilgstas pagājušo svētdienu. Strādniekiem paaugstināta alga par 40 feniņiem stundā, bet Šlēzvig-Holšteinā par 10 feniņiem. Remagenas tiltrējtiesas lēmums būs spēkā līdz 31. decembrim. Draud turpretim izcelties metallstrādnieku streiks Hesenē, ja 8 dienu laikā viņiem nepaaugstinās algas.

Par 6 mēnešiem pagarināt savu darbību it kā noļēmusi IRO, ziņo UP no Ženēvas. Pēc agrākā lēmuma IRO būtu jāpārtrauc darboties nākamā gada 31. martā. Oficiāla apstiprinājuma UP informācijai tomēr vēl nav.

Uz Paragvaju izceļos 700 kalmiku DP, kas atrodas Rietumvācijā. Paragvajiešu valdība katrām 4 personām apsolījusi 25 ha zemes, vienu govi, vienu zirgu un lauksaimnieciības piederumus. Līdz šim kalmikus nevēlējās uzņemt neviena valsts.

Slepeni atgriezies Brazilijas komūnistu vadonis Luijs Prestoss, ziņo INS. Braziliešu policija domā, ka viņš uzturējies Padomju savienībā un tagad atkal ieradies Brazilijā, lai radītu komūnistu pagrīdi.

Uz ielas Olmicā nogalināts komūnistu valdības pilnvarnieks, kuram vajadzēja uzraudzīt turienes bīskapa arhidiecēzes darbu. Pēc viņa rīkojuma čechu slepenā policija pirms Zāras nedēļām apcietināja Olmicas bīskapu monsiņoru Zelu.

2,5 milj. dolaru bērnu namam zieojis agrākais ASV vēstnieks Londonā Kenedijs. Par ziedotiem līdzekļiem Ņujorkas priekšpilsētā Bronksā tiks uzbūvēs īpašu patvērsmi, kurā uzņems 200 pamestus bērnus.

600 žīdu pagājušās nedēļas beigās no Budapeštas devās uz Izraēlu. Tas jau ceturtais transports, kas šogad atstāj Ungāriju. Pavisam ungāru žīdi drīkstēs izlaist 3000 žīdu.

Jau 100.000 strādnieku streiko Sovjetijā. Ministru prezidents Kekonens parlamentā paziņoja, ka Somija nekārēs pildīt savas saistības pret Padomju savienību, ja strādnieki darbu neatjaunos.

2 amerikāņu turbo iznīcinātāji pagājušās nedēļas beigās nogāzušies pie Augsburgas un Gepingenas. Viņi atgriezās ceļā no Firstenfeldbrukas uz Frankfurtes — Heidelbergu. Abi piloti nositušies.

Apcietināts viss intendantūras personāls trijos sarkanarmijas pulkos, kas stacionēti Ungārijā. Apcietinātie tiesāti slepenā kārtībā par ielu krāpšanu ieroču kontrabandu pretkomūnistiskajiem pavalstniekiem.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 71 (415), Sept. 16, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 71 (415)
Sestdien, 1950. g. 16. sept.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, P. Kliāns, B. Ķīselis, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Lielākā sazvērestība pret Tito kopš konflikta ar kominformu

No partijas izslēgti un apcietināti trīs prominenti komūnistu vadoņi — Kroatijā sākušās plašas tīrīšanas — Jugoslavijas pašreizējo režīmu mēģina gāzt piecas lielas pagrīdes organizācijas

Belgrade (D). — Jugoslavu oficiālā ziņu aģentūra Tajung vēstī, ka no partijas izslēgti un apcietināti trīs prominenti Kroatijas komūnisti — ministru prezidenta vietnieks Dušans Brkics, saimniecības ministrs Rate Zigičs un mežsaimniecības ministrs Stanko Opacics. Brkics bija arī Jugoslavijas komūnistu partijas centrālkomitejas loceklis. Visus trīs apcietinātos un vēl 20 citus partijas biedrus apvaino par kominforma aģentiem un valsts nodevējiem. Tanjugs tālāk vēstī, ka Brcics un viņa līdzzinātāji atklāti gan izlikušies par maršala Tito draugiem, bet slepeni paklausījuši kominforma pavēlēm, lai gāztu pašreizējo Jugoslavijas valdību. Ārzemju žurnālisti, kas darbojas Belgradē, ziņo, ka apcietināšanas izraisījušas plašu tīrīšanas akciju visā Kroatijā. BBC diplomātiskais redaktors norāda, ka šī ir lielākā sazvērestība pret maršalu Tito kopš konflikta ar kominformu.

Lai gan maršals Tito un viņa abi laikraksti Borba un Politika vienmēr apgalvojuši, ka Jugoslavijas stāvoklis ir drošs un stabils, patiesībā to nepārtraukti apdraudējuši aģenti un propagandas materiāli, kas plūda un turpina plūst no Sofijas, Bukarestas un Budapeštas. Jugoslavijas pierobežu klāj lieli meži un nepieejamos kalnos vienmēr iespējams atrast tekas, pa kurām var iefiltrēties sveši elementi. Drošu un labu patvērumu tie katrreiz atraduši pie rumāņu minoritātes, kas apdzīvo Kladovas, Golubacas un Negotinas apgabalu. Bet arī pašā Jugoslavijā tauta nemaz nav tik sajūsmināta par turienes režīmu. Pašreizējo stāvokli asprātīgi raksturojis kāds itaļu žurnālists: „90 procentu Jugoslavijas iedzīvotāju ar maršalu Tito ir pret austrumiem — bet 90 procentu ar rietumiem pret Tito."

Jugoslaviju, ko apdzīvo kroāti, slovēņu un serbi, vienmēr plosījušas asas nesaskaņas un ideoloģiskas differences. Politiskie novērotāji Trieštē izsakās, ka šobrīd pret maršalu Tito darbojas piecas ievērojamas pagrīdes grupas. Pirmā ir kominforma grupa, kuŗas galvenās mītnes atrodas Prāgā, Budapeštā, Sofijā un Bukarestā un kas pavēles saņem no Maskavas. Trīs citas grupas orientētas uz rietumiem un direktīvas ņēmušas no Triestas, Atēnām, Romas un Grācas. Piektā grupa ir gan liela, bet nav tik labi organizēta. Tie ir jugoslavu zemnieki, kas ar atklātu darba sabotāžu mēģina cīnīties pret ienīstajiem kolhoziem. No tām grupām, kas orientētas uz rietumiem, aktīvākā ir ts. kroātu Krustnešu (Krizari) vienība. Šīs grupas locekļiem ārējā nozīmē ir balts krusts, un viņi paklausa agrākās ustašas vadonim Antem Paveličam, kas no vācu žēlastības otra pa-

(Turpinājums 8. lpp.)

Ģenerālis Džordžs Maršals iecelts par ASV aizsardzības ministru

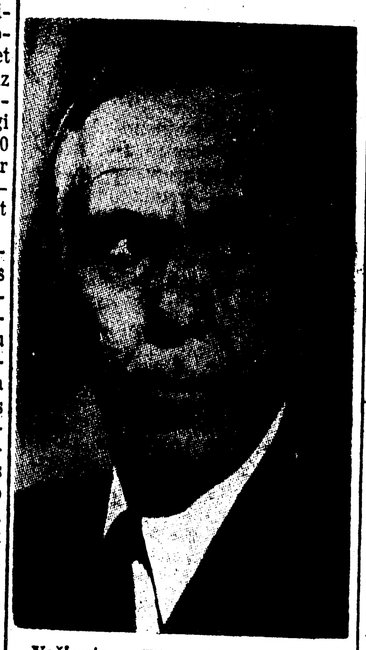

Vašingtona (D). — Prezidents Trūmens otrdien negaidot paziņoja, ka no sava amata atkāpies Savienoto valstu aizsardzības ministrs Džonsons. Viņa vietā uzņemties svarīgo posteni prezidents aicināja ģenerāli Džordžu Maršalu. Džonsons amatu atstāja labprātīgi. Pēc Korejas konflikta sākšanās viņam bija jādzird asa kritika no valdības locekļu un kongresa pārstāvju puses par armijas nepietiekamu sagatavošanu un par neveiksmēm kara pirmajās nedēļās. BBC ziņo, ka Džonsons pats lūdzis prezidentu Trūmenu viņa vietā aicināt ģenerāli Maršalu.

Jaunais aizsardzības ministrs pašreiz ir 69 g. vecs. Otra pasaules kara laikā viņš bija amerikāņu ģenerālštāba priekšnieks un pēc Japānas kapitulācijas prezidenta speciālā uzdevumā ilgāku laiku uzturējās Ķīnā. Tad Trūmens viņu aicināja par ārlietu ministru. Cilvēces vēsturē ieies Maršala plāns, kuŗa dēļ no komūnistu agresijas tika pasargāta Eiropa un Tuvo austrumu valstis. Pēc demisijas ģenerālis Maršals bija amerikāņu Sarkanā Krusta priekšnieks. Prezidenta aicinājumam uzņemties aizsardzības ministra posteni viņš nekavējoties paklausīja. Jaunā iecelšana vēl jāapstiprina kongresam, jo amerikāņu tradicijas paredz, ka aizsardzības ministra posteni nevar uzņemties tāda persona, kas pēdējos 10 gados bijusi aktīvajā kara dienestā. Informētas aprindas Vašingtonā tomēr nešaubās, ka prezidenta iecelšanu kongress akceptēs.

DP VĒL NEPAKĻAUS VĀCU JURISDIKCIJAI

Uz Ārzemju juristu biedrības Vācijā iesniegumu tagad augstā komisāra speciālais padomnieks G. Svops paziņojis, ka augstais komisārs pagaidām nav nodomājis pakļaut pārvietotās personas un bēgus vācu jurisdikcijai.

LIELBRITĀNIJAS ARMIJĀ PAREDZĒTAS 10 REGULĀRAS UN 12 REZERVES DIVIZIJAS

VALSTS AIZSARDZĪBAI TRĪS GADOS ANGĻI IZDOS 3 MILJARDUS 600 MILJ. MĀRCIŅU STERLIŅU — ČERČILS ATKĀRTOTI PRASA VISMAZ 70 DIVĪZIJU STIPRU RIETUMEIROPAS ARMIJU

Londona (D). — Otrdien britu apakšnamā sākās debates par valsts aizsardzību, kas ilga trīs dienas. Tās ievadīja ministru prezidents Etlijs, iepazīstinot apakšnama locekļus ar valdības bruņošanās programmu un lūdzot akceptu izdevumiem, kas turpmāko trīs gadu laikā prasīs 3 miljardus 600 miljonus mārciņu sterliņu. Etlijs tālāk norādīja, ka Lielbritānija valsts aizsardzībai paredzējusi 10 regulāras un 12 rezerves divizijas. Pēc premjēra opozicijas vārdā runāja Vinstons Čerčils. Viņš atkārtoti ierosināja dibināt vismaz 70 divīziju stipru Rietumeiropas armiju, lai aizpildītu tukšumu starp Elbu un Atlantijas okeana piekrasti.

„Mēs neticam, ka trešais pasaules karš jau stāv durvju priekšā," debates ievadot, sacīja Etlijs, „bet mums jādara viss, lai to novērstu. Padomju savienība un tās satelīti nepārtraukti musinājuši uz nemieriem un nedrošību. Mēs ziņām no rūgtiem piedzīvojumiem, ka tad, ja agresijai nestājas pretim, tā izplešas tālāk, jo tas, kas noticis Korejā, var notikt arī citur." Premjērs tālāk norādīja, ka Lielbritānijai ir pienākumi visā pasaulē un kā Anglijas liktenis saistīts ar Eiropas un Savienoto valstu likteni. Šos pienākumus var izpildīt vienīgi tad, ja angļu tauta visu svaru liek uz bruņošanos un savu militāro spēku stiprināšanu. „Es esmu pārliecināts, ka agresiju Korejā apturēs, un tā būs laba mācība visiem turpmākiem uzbrucējiem," izsaucās Etlijs.

Tālāk viņš iztirzāja britu aizsardzības plānu un paziņoja, ka turpmāko trīs gadu laikā tas prasīs 3 miljardus 600 miljonu mārciņu sterliņu. Valdība paredzējusi noorganizēt 10 regulārās un 12 rezerves divīzijas, pie kam uz Vāciju okupācijas karaspēka papildināšanai nosūtīs jaunu divīziju. Divas līdzšinējās divizijas, kas stacionētas Ziemeļvācijā, papildinās līdz pilnām kaujas spējām. Ja apakšnams pieņems valdības aizsardzības plānu, nekavējoties uzsāks jaunu kuģu un lidmašīnu būvi, kā arī pastiprinātā kārtā ražos tankus, artileriju un municiju. Visa šī grandiozā programmas reālizēšana prasīs 250.000 strādnieku, un angļu tautai būs jāatsakās no daudzām pieciešamām lietām.

Pēc premjēra Etlija runāja Vinstons Čerčils, norādot, ka šis saspīlētais laiks no tautas prasa ciešu vienību. Čerčils paziņoja, ka konservātīvie balsos par valdības programmu, lai gan tā nokavēta par divi gadiem. Tad agrākais britu premjērs atkārtoti ierosināja dibināt vismaz 70 divīziju stipru Rietumeiropas armiju, kuŗā būtu iesaistīti arī vācu spēki, lai aizpildītu tukšumu starp Elbu un Atlantijas okeanu un lai neļautu krieviem izlauzties līdz Lamanšas kanālim. „Mēs nevēlamies un ienīstam karu," runas beigās sacīja Čerčils, „bet mums jābūt stipriem, lai varētu pastāvēt un dzīvot mierā."

Slepens līgums par urāna raktuvju nodošanu Maskavai

Kā ziņo Stokholmas Newsletter, Padomju savienība parakstījusi līgumu ar Čechoslovakiju par Joachimstāles un citu urāna rūdu apgabalu nodošanu krievu rīcībā. Līgums paredz, ka čechoslovaku personāls, kas nodarbināts raktuvēs, turpmāk paklauts padomju administrācijai. Praktiski tas nozīmē, ka krievi varēs pēc patikšanas deportēt uz Padomju savienību čechu inženieŗus un strādniekus ar praksi urāna izmantošanā. Territorijas zaudējumu Čechoslovakijai paredzēts kompensēt ar robežgrozījumiem Karpatu Ukrainā. Šim nolūkam jau iecelta īpaša robežkomisija. Pēc Newsletter informātora ziņām, aplamas ir visas baumas, ka čechu urāna territorija nodota Austrumvācijai. Tās, domājams, izplatītas, lai maskētu slepeno čechu-padomju nolīgumu. Tas pats informātors ziņo, ka augustā Prāgā bijis ielūgts franču profesors Žolio-Kirī, lai dotu savu lietpratēja spriedumu par izraktās rūdas parauglem.

Amerikāņu okupācijas karaspēka lielākie manevri Rietumvācijā

Heidelberga (E). — Pirmdien pl. 6 rītā Rietumvācijā sākās lielākie amerikāņu okupācijas karaspēka manevri pēc otrā pasaules kara. Tajos piedalās franču un britu vienības, arī aviācija, tanki un artilerija. Noskatīties manevros, kuŗu vadība atrodas Heidelbergā, no Savienotajām valstīm ieradās ārpus ASV stacionētā amerikāņu karaspēka štāba priekšnieks ģenerālis Marks Klarks. Lielajām kara spēlēm ir trīs uzdevumi — atvairīt kara spēlēm stiprāku ienaidnieku no austrumiem, sapulcināt aizsardzības spēkus un tad sākt pretuzbrukumu. Pirmajās dienās „ienaidniekam" izdevās atsviest amerikāņu aizsardzības spēkus, kas ieņēma pozicijas Frankfurtes — Heidelbergas — Stutgartes līnijā. Otrdien uzbrucēji Karlsrūes apkaimē izšķīdināja gaisa desantu apmēram viena bataljona stiprumā.

Ģenerālis Klarks, kas trešdien no Frankfurtes devās inspekcijas celojumā uz Berlini, preses pārstāvjiem paskaidroja, ka prezidenta Trūmena pieteiktie karaspēka pastiprinājumi Vācijā ieradīsies vēl līdz nākamā gada pavasarim. Smagos tankus un citus ieročus turpretim sāks sūtīt jau tuvākā nākotnē. Interesanti atzīmēt, ka manevros šogad pirmoreiz piedalās arī spāņu virsnieki un vācu žurnālisti.

Vai Drošības padomē ierosinās UN leģiona dibināšanu

Vašingtona (md). — Trūmena apsolītie ASV bruņoto spēku papildinājumi palielinās amerikāņu armijas stiprumu apm. līdz 1,4 milj. vīru, aviāciju līdz 1 milj. un floti līdz 0,9 milj. vīru, ieskaitot 150.000 flotes kājnieku. Šo spēku uzturēšanai būs vajadzīgi 30—35 miljardi dolaru gadā, bez tam vēl 10—15 milj. dolaru paredzētās atomenerģijas, ārzemju militārās palīdzības un vadāmo tālšāviņu programmas reālizēšanai, varbūt arī vispārējam kara dienestam. Jaunā ASV militārā programma šajās aplēsēs ieskaita arī jaunu amerikāņu diviziju novietošanu Rietumeiropā. Kā norāda Vašingtonā, tas nenotiks pirms cīņu izbeigšanās Korejā un būs saskaņots ar Atlantika pakta dalībnieku spēku pastiprināšanu.

No parasti labi informētiem avotiem Vašingtonā tālāk ziņo, ka ASV uzskata par nepieciešamu steidzami rast veidu, kā izmantot mazāko nāciju ierobežotos militāros spēkus. Tādēļ varot sagaidīt ASV priekšlikumu dibināt Apvienoto nāciju leģionu. Priekšlikumu iesniegs Drošības padomei vai arī pilnsapulcei, un tas paredz brīvprātīgo vervēšanu UN leģionam.

Amerikāņu armijas jaunajā apmācības programmā izvērtēs sešu virsnieku komisijas pieredzi Korejas kara laukā. Turpmāk lielāku vērību veltīšot fiziskam treniņam, agresīvai izlūku un speciālo komandu darbībai un īpašajiem cīņas paņēmieniem, kā arī izolētu vadu un grupu cīņas taktikai. Bez tam paredzēts kareivjus vairāk apmācīt komandas pārņemšanai, vienībām paliekot bez virsniekiem.

Aizsardzības ministrija drīzumā izveidošot plaša mēroga projektu vadāmo tālšāviņu ražošanai, līdzīgu pēdējā kara „Manhatanas projektam", kur ražoja atombumbas. Jaunās ūdeņraža bumbu rūpnīcas esot paredzēts novietot Ziemeļarkanzasā un aizsargāt ar radara sistēmu un iznīcinātāju vienībām.

Aktivitātes un kopīga darba panākumi

Ir pagājuši trīs mēneši, kopš 17. jūnijā atzīmējām Latvijas okupācijas desmito gada dienu. Tagad varam novērtēt mūsu aktivitātes un kopīga darba panākumus, kā arī trūkumus un nepilnības, kas ievērojamas nākotnē, veicot līdzīgas kopīgas akcijas. Latviešu Nacionālā Fonda Skandinavijā ierosinātā vēstuļu akcija, sadarbībā ar LCK informācijas nozari, bija pasākums, kas nav palicis bez pozitīvām sekām.

— Es gaidu to dienu, — teica Čerčils atbildes vēstulē baltiešiem, — kad simpatiskās Baltijas valstis atkal būs brīvas no svešās okupācijas un atkal varēs ieņemt savas vietas kā kristīgas demokratiskas valstis.

Baltijas valstis šai laikā pieminētas gandrīz visas pasaules presē, kur sevišķi svarīgi mums tie atzinīgie vārdi, kas bija dzirdami un lasāmi Savienotās valstīs. Ja vairāki desmiti tūkstoši vēstuļu izteica latviešu resp. baltiešu kopīgu un vienotu protestu pret Padomju savienības varmācīgo Baltijas valstu okupāciju, to iedzīvotāju slepkavošanu un deportāciju, tad tas bija notikums, kas brīvai pasaulei no jauna parādīja un atgādināja, ka Baltijas tautas nav ne sakautas, ne uzvarētas, un to brīvības cīņa nebeigsies ar kompromisu. Un tas ir svarīgi. Vēl jo nozīmīgāk, ka šai pasākumā bija vienoti ne tikai brīvajā pasaulē esošie baltieši, bet arī to diplomātiskās pārstāvības, kas runāja neatkarīgo Baltijas valstu valdību vārdā. Ja šī gada UN rudens sesijā, cik nojaušams, pirmo reizi oficiāli, runās par Baltijas valstīm, tad tas pilnā mērā būs Baltijas valstu diplomātisko pārstāvniecību nopelns Vašingtonā. Nevar neatzīmēt iniciātīvu un aktivitāti, ko šai laikā parādīja tieši Latvijas sūtniecība.

Baltijas valstu stāvoklis Savienotās valstīs ne tikai nostiprinājies, bet ASV ārpolitikā tās pamazām kļūst par aktuālitāti, kas izmanāms arī ASV ārlietu ministrijas atbildes notā Baltijas sūtņiem:

— Valsts departamentam bija patikami saņemt labvēlīgu novērtējumu, ko iesniedza Igaunijas, Latvijas un Lietuvas pārstāvji savu zemju vārdā, tai politikai, ko Savienotā valstu valdība piemērojusi Baltijas valstīm.

Pieskaņoties 17. jūnija kopīgās akcijas organizātoriskai pusei, jāpiezīmē, ka tā varēja būt labāka, pasākumu ievadīja pārāk vēlu. Tādas akcijas, kur gribam iesaistīt visu vai vismaz lielāko daļu no mūsu trimdas saimes, jāsāk savlaicīgi.

Viena no tādām tuvākām dienām, kur atkal ir iespēja Latvijas problēmu pacelt pasaules forumā, ir 18. novembris. Bet līdz šai dienai vairs ir tikai divi mēneši, un nav dzirdēts, ka kāda no mūsu vadītājām organizācijām aizjūrā vai Eiropā būtu ko plašāku plānojusi. Domājot par nākotni, saliedējami visi spēki, lai 18. novembris būtu diena, kad Latvijas vārds atkal tiek minēts Vašingtonā, Londonā, Parīzē, Bonnā un Stokholmā.

Kā to panākt? — Iespējas ir dažādas, bet viena no tām varētu būt latviešu mākslas un kultūras demonstrācija. Būtu rīkojami reprezentācijas koncerti ar pašu izmeklētāko programmu un labāko mūsu mākslinieku piedalīšanos. Vai nebūtu Latvijai pakalpots, ja šādu koncertu noorganizētu Vašingtonā vai Ņujorkā? Uz to varētu aicināt politiķus, sabiedriskus darbiniekus, presi. Ar labu gribu 18. novembrī noorganizējot latviešu mākslas demonstrācijas ar pašreizējās mākslas pasaules līmeni, mēs būtu parādījuši, ka pēc desmit okupācijas, slepkavību un deportāciju gadiem latviešu tauta ir ne tikai spējīga dzīvot, bet, brīvībā esot, arī mākslinieciskai jaunradei vesela. Šādi mākslas festivāli, kam nevajadzētu aprobežoties tikai ar koncertiem, varētu notikt ik vienā zemē, kur vien iespējams sapulcināt vajadzīgos izpildītājus.

Katrā ziņā šis nav vienīgais veids un iespēja vai vēlamība, kā šogad būtu svināms 18. novembris, lai Latvijas karogam dotu iespēju pacelties atkal augstāk. Vēl ir dažas nedēļas laika, lai par to domātu mūsu sabiedriskās organizācijas un latviešu koloniju vadības. Tad atkal būs prieks runāt par aktivitātes un kopīga darba panākumiem, jo zināsim, ka Latvijas brīvības ēkā atkal iemūrēts kāds ķieģelis.

Ev. Freivalds

DP vācu pavalstniecību varēs iegūt tikai izņēmuma gadījumos

PASKAIDROJUMS PAR JAUNO BONNAS VALDĪBAS DP LIKUMU

Pēdējā kārtējā DP pārstāvju konferencē ar Bavārijas valdības ierēdņiem Minchenē vācu bēgļu pārvaldes virspadomnieks Nentvigs sniedza paskaidrojumus par Bonnas valdības izstrādāto DP likumprojektu, kas gan vēl parlamentā nav pieņemts, bet par kuŗu valdība pārliecināta, ka lielu grozījumu tanī vairs nebūs. Likumprojekts aptver DP un bēgļus, kas līdz šim atradušies IRO aprūpē vai tiesiskā aizsardzībā un Rietumvācijā ieradušies līdz š. g. 30. jūnijam. Šai katēgorijā ar valdības piekrišanu var ieskaitīt arī tos DP, kas pēc izceļošanas 2 gadu laikā atkal atgriezušies Rietumvācijā, kā arī citas ārzemnieku grupas, kas novietotas vācu bēgļu nometnēs.

Ārzemniekiem garantētas tiesības uz patvērumu, darbu, dzīvokli, sociālo aprūpi uc. līdzīgi pašiem vāciešiem. Viņi pakļauti vācu tiesām, var iegūt īpašumus un dibināt uzņēmumus, baudīt mazturības tiesības un biedrošanās brīvību, kaut gan bez politiskiem mērķiem. Saimnieciskā ierosme un darbošanās nav ierobežota, izņemot nolūku piekopt ielas vai ceļotāju tirdzniecību.

Iekšlietu ministrijas pārstāvis norādījumos par pavalstniecību uzsvēra, ka tā jāpierāda ar dokumentiem, piem., baltiešu iekšzemes vai ārzemju pasēm. Vācu pavalstniecību DP varēs iegūt tikai sevišķos izņēmuma gadījumos, piem., ja kāds jau agrāk bijis Vācijas pavalstnieks. Ārzemniece, precoties ar vācieti, automātiski iegūst Vācijas pavalstniecību. Ja vāciete precas ar ārzemnieku, viņa patur vācu pavalstniecību, ja vien nepieprasa sevi no tās izslēgt.

Kultūras resora pārstāvis norādīja, ka katram jaunietim atļauts apmeklēt vācu skolas, tāpat atļauts uzturēt privātas nacionālas skolas, tikai tās nevarēs rēķināties ar materiālu atbalstu no valdības puses, jo trūkst pietiekamu līdzekļu pašām vācu skolām. Pret skolu turpināšanu DP nometnēs resoram nav nekādu iebildumu un vajadzīgās atļaujas tām var izsniegt arī vēlāk.

Nentvigs ierosinājis griesties pie Bonnas valdības ar ierosinājumu pēc pabalstiem DP skolu darba turpināšanai, kā arī aicināja tautību pārstāvjus organizēt kultūrālu pašdarbību ārzemnieku jaunatnei. Tā īpaši svarīga tiem, kas apmeklēs vācu skolas, lai jaunatne neatsvešinātos no savas tautas.

A. Avotiņš

NO DĀNIJAS UZ AUSTRĀLIJU UN KANADU

Izceļotāju transports uz Austrāliju, kuŗā aizbrauc arī pāri par simts latviešu, Dāniju atstās 24. septembrī, lai dažas dienas vēlāk Brēmenē kāptu uz kuģa. Transports uz Kanadu un ASV aizgāja 31. augustā, aizvedot arī braucējus no Zviedrijas, kuŗiem ceļa izdevumus sedza IRO.

LAD Stājusies sakaros ar ASV organizācijām un baznīcu, lai sagādātu galvojumus tiem tautiešiem Dānijā, kam ASV nav paziņu un piederīgo. Tāpat apvienība ierosinājusi pie dažu zemju valdībām uzņemt tur latviešu invalidus no Dānijas. Invalidiem uz ASV galvojumu pieprasītājiem jāpieteicas LAD priekšsēdim V. Briedim, Postbox 212, Kobenhavn V.

KANADAS LATVIEŠI VĒLE

Patlaban vēlēšanu komisija Toronto sagatavo un izsūta vēlēšanu materiālus Latviešu nacionālās apvienības Kanadā padomes locekļu vēlēšanām. Vēlēšanas notiks pa pastu un 30 padomes locekļus ievēlēs uz 2 gadiem. Bez tam katra biedrība, kas kā juridiska persona iestājusies LNAK, sūta vienu padomes locekli uz katriem 50 biedriem. Vēlēšanas notiks laikā no 15. septembra līdz 7. oktobrim un tām pieteikti 11 saraksti ar 61 kandidātu.

No plašā kandidātu skaita jāmin vecie Kanadas latvieši — pazīstamais patriots Dons Džones, kuŗa kandidatūru pieteikuši DV, Toronto būvuzņēmējs A. Garnejs un sabiedriskais darbinieks K. Dobelis, kas pēc gada pārtraukuma atkal atgriežas organizāciju darbā. No jaunieceļotāju kandidātiem jāmin māc. A. Skrodelis, A. Lūsis, A. Čops, inž. J. Švanks, prof. A. Dreimanis, prof. B. Kokins, dziedoņi M. Vētra un J. Niedra, pianists V. Kviesis, arch. O. Krauze, prof. Fr. Gulbis, LRA administrātors I. Andrejsons, red. B. Senkēviča, adv. J. Preisbergs, Dr. A. Valdmanis (viņa piekrišana vēl gan nav saņemta) uc.

Markas palīdz saglabāt nervus

„Te vajag nervu kā virvju", saka tie divpadsmit tautību DP, kas Minchenes Funkkazarmās iet cauri izceļošanas pārbaužu sietam. Kam nervi kā virves, kas prot iekost mēlē tad, kad būtu jābrēc, tas reiz tomēr ar pacietību tiek galā un var kāpt vilcienā, kas aizvizina uz ostu. Pieredzes macīti, ļaudis kļuvuši piesardzīgi un saprot, ka tikmēr, kamēr viņi nav uz kuģa, neviens nevar būt īsti pārliecināts, ka viņš patiesi tiks ASV krastā.

Funkkazarmas laikam gan būs viena no lielākajām izceļošanas nometnēm visā Rietumvācijā, jo no šejienes DP dodas ne vien uz ASV un Austrāliju, bet arī uz Venecuēlu, Izraēlu un citiem pasaules stūŗiem. Izceļošana velkas samērā gausi, jo emigrantu lielākais vairums tagad veci ļaudis, lielu ģimeņu apgādnieki un citi, kam jāsaduŗas ar grūtībām un jāpārvar daudzi šķēršļi, pirms var atstāt Vāciju. Parastī pārbaužu procedūra ilgst 10—14 dienu, bet netrūkst arī tādu, kas šeit gaida 3—4 mēnešus. Šo gaidītāju stāsti tad arī rāda, kāda īstenībā izskatās mūsu ikdiena.

Latviešu bilance

Pēc LCK centrālās kartotēkas datiem 1946. g. trimdā bija ap 115.000 latviešu, no kuŗiem Vācijā reģistrētu 97.500, Zviedrijā 5075, Dānijā 1860 un Austrijā 2168. Uz 1950. g. 1. aprīli Vācijā un Austrijā palikušo tautiešu skaits bija vairs tikai 53.000, bet ziņas uz 1. jūliju liecina, ka arī no pēdējā skaita vairs palikusi tikai puse, proti, Vācijā 25.637 un Austrijā 414. Visvairāk latviešu joprojām Bavārijā — 7520 un Lejassaksijā — 5069. Seko Šlēzviga - Holšteina ar 4650 un Virtemberga - Bādene ar 4030. Hesenā vairs palicis tikai ap 1000 un franču joslā arī tik pat daudz tautiešu.

Ziņas par tautiešiem, kas izceļojuši, uz š. g. 1. aprīli rāda, ka visvairāk latviešu ASV — 16.000. Seko Austrālija ar 14.400, Anglija — 12.300, Kanada 5700, Dienvidamerikas valstis — 2000, Beļģija — 1000, Francija — 1000 utt.

Pēc kāda cita vērtējuma latviešu sadalījums pašreiz šāds: Vācijā — 25.000, ASV — 25.000, Austrālijā — 20.000, Anglijā — 15.000, Kanadā — 8000, Zviedrijā — 3000, Dienvidamerikā — 2000 un Francijā un Beļģijā par 1000. Pārējie izklīdināti pa visu plašo rietumu pasauli, (Dānijā 500, Austrijā 400, Jaunzēlandē 300, Holandē 100 utt.), daļa pārgājusi vācu, dāņu, angļu utt. pilsonībā un 2300 repatriējušies.

Var rēķināt, ka uz ASV vēl izceļos kādi 10.000, bet uz Austrāliju un citām zemēm ap 5000, pēc kam Vācijā paliktu tikai 8—10.000 tautiešu.

Visbiežāk gadās, ka cilvēkam, kas līdz šim sevi apzinājies par pilnīgi veselu, ārsti atklāj kaut kādas vainas. Sevišķi centīgs šādu vainu meklēšanā ir vācu tautības ārsts, kas šeit skaitās ASV veselības komisijas galvenais pārstāvis, kā arī kāda IRO ārste. Visi šaubīgie gadījumi tiek atlikti un tādā veidā izceļošanas process pagarināts par 3 vai 6 mēnešiem. Tālāk galvenais aizkavēšanās iemesls mēdz būt dokumentu pazušana, vai Eiropas numuru samainīšana. Veciem cilvēkiem prasa papildu garantijas un bijis gadījums, kad tās noteiktas 72 g. v. tautietei, kas brauca kopā ar savām divām darba spējīgām meitām un 37 g. v. znotu. Dažkārt gadījies arī tā, ka dokumentu nozušanas dēļ ilgi pa dažādām pamatnometnēm meklēta ģimene, kas jau mēnešiem dzīvojusi transitcentrā. Notiek arī tā, ka ģimenes, kas nav varējušas sagaidīt lietu tālākvirzīšanos un izbraukšanu uz ASV, pēkšņi spiestas kursu mainīt un doties uz Venecuēlu vai Pakistānu.

Viss tas prasa stiprus nervus un lielu izturību. Paldies Dievam, ka atbalstu un palīdzību var rast vietējās luterāņu federācijas birojā, kuŗa pārstāvim L. Ruciņam vienmēr darba pilnas rokas, kārtojot latviešu un citu luterticīgo lietas. Taču gadās apstākļi, kuŗus uzveikt nav viņam pa spēkam.

Nervozēšanas un gaidīšanas procesā liels atvieglinājums parasti ir vācu marku krājums. Nevarētu teikt, ka Minchenes transitcentrā uzturs būtu nepietiekams, taču pēcpusdienas cēlienam, īpaši ģimenēm ar bērniem, noder papildu pārtika. Dažkārt notiek, ka pavāriem sajūk rēķini un pieaugušo ēstuvē pasniedz saldu rīsa vai mannā putru, kamēr bērni saņem spēcīgi sālītu siļķi. Tad nu vecākiem kļūda jāizlabo un jārūpējas, lai par savu naudu pārpratumu izlīdzinātu. Kā ar šādām un līdzīgām likstām tiek galā cilvēki, kuŗiem nekādu ietaupījumu nav, par to varētu sarakstīt stipri uztraucošus tēlojumus.

Vairāk nekā pamatnometnēs ļaudis šeit apmeklē baznīcu. Dievkalpojumus Funkā pašreiz vada bij. Ingolštates latviešu draudzes gans A. Reinsons, kas te spiests pavadīt jau vairāk nekā 4 mēnešus un viņa dienams vienmēr dievlūdzēju pārpildīts. Reinsonam aizbraucot, draudzes gana pienākumus uzņemsies māc. K. Briedis, kas šeit ieradies no angļu joslas.

Lielā emigrācijas centra iemītnieku starpā lielākā tiesa poļu, ukraiņu un žīdu. Latviešu straume, šķiet, pamazām samazinās, jo pēdējās latviešu citadeles Bavārijā — Berchtesgadena, Bad Reichenhalle un Ingolštate jau krietni patukšotas. Taču palikušie nepacietīgi gaida, kad tos aicinās uz transita centru, kuŗā nonākušie bieži spiesti uzkavēties ilgāku laiku, līdz tiem paveras durvis tālākam ceļojumam.

Arbo

Nometņu dzīve

NEIŠTATES nometnē ļoti aktīvi darbojas komitejas kultūras daļa, ko vada agr. J. Dagis. Sarīkoti vairāki referātu vakari, un latviešu pārstāvis piedalījās arī nacionālsociālisma upuru piemiņas dienas aktā. Nometnes skauti un gaidas uzsākušas sadarbību ar vācu skautu vietējo organizāciju. DP ģimnazijā vācu skolu inspektors izdarījis pārbaudi un atzinis, ka audzēkņu vairākums mācībām vācu skolās vēl nav sagatavots. Komiteja ierosinājusi, lai skolēni tiktu pārbaudīti kā eksterni un varētu iegūt gatavības apliecības par latviešu skolas beigšanu.

GLĀZENBACHAS nometne pie Zalcburgas, kur vēl dzīvoja 110 tautiešu, ar militārās pārvaldes rīkojumu Austrijā likvidēta. Nometni pārbūvēs militārām vajadzībām. Glāzenbachas iemītnieki izvietoti pa citām nometnēm. Likvidācijas un vispār mazā latviešu skaita dēļ Austrijā apstājušās iznākt Baltiešu Ziņas Austrijā. Informāciju par latviešu dzīvi turpmāk plašāk ievietos Latvijā. Baltiešu Ziņas Austrijā sāka iznākt 1945. g. E. Jakobsona redakcijā. Vēlāk laikraksta atbildīgie redaktori bija E. Freivalds, O. Siktars un E. Štiglics.

VĒSTULES REDAKCIJAI

SOCIĀLĀ DROSME

Vairāk kā apsveicams Ādolfa Šildes raksts Latvijā par pārmērīgajiem alkoholа cienītājiem gan līdzekļu, gan vēl vairāk mūsu labās slavas taupīšanas dēļ. Tik daudz nu gan 5 trimdas gados vajadzēja iemācīties, ka rietumnieku parašām šis mūsu daudzkārtējās tatāru orģijas pavisam nepiestāv. Bet vai ar rakstiem un vārdiskām pamācībām vien būs līdzēts? Vai latvietim, kas prohibicijas štatā atradis „mežrozītes" fabriku, nebija jādara kas vairāk par žēlošanos avīzēs? Vai tāds rakstītājs pat nekļūst līdzatbildīgs, ja cita nelietības dēļ varbūt iznāks ciest simtiem un tūkstošiem?

Ja mēs rietumu pasaulei tik bieži pārmetam mazdūšību pasaules lietu kārtošanā, tad lai atļauts vaicāt, kā mums pašiem ir ar sociālo drosmi, kad kļūstam liecinieki minēto un līdzīgu parādību kultivēšanai? Ar gudru klusuciešanu mēs atsevišķu cilvēku darbu sekas uzveļam visai kopībai, kaut mums pašiem nav ne mazākās vēlēšanās šo seku dēļ ciest. Tāpēc — darbus un ne tikai vārdus pret neapzinīgajiem tautiešiem!

J. Jēgermanis, Ventorī

DAŽI VĀRDI ZVIEDRU LABĀ

Latvijas 12. augusta numurā J. Druva, rakstot par saviem pirmajiem iespaidiem Zviedrijā, ļoti negātīvi izsakās par zviedru vīriešiem, bet sievietes cel vai debesīs. Nav taisnība, ka zviedri būtu ļoti lieli alkohola cienītāji; ja latviešu vidū būs 20 proc. alkohola lietotāju, tad no zviedriem tikai kādi 5 proc. Zviedri daudz disciplinētāki, un viņu dzīvoklos nekad nedzird tādu skaļumu, kā dažkārt pie mūsu tautiešiem.

J. Druva novērojis atsevišķu gadījumu, kur policists aizved iereibušu gājēju, bet kas var zināt, vai arī tas nebija kāds ārzemnieks. Varu teikt, ka taisni sveštautieši šeit pazīstami kā lieli alkohola cienītāji un dažreiz arī kārtības traucētāji. Arī zviedru vidū, protams, tādi ir, bet visumā jāsaka, ka zviedru vīriešu lielais vairums ir disciplinēti, parasti arī sporta cienītāji un nemīl lielu skaļumu. Tāpēc citu tautu raksturošanā mums būtu jābūt uzmanīgiem.

F. Dārznieks, Mölndalē, Zviedrijā

PATEICĪBA

Eversburgas invalīdu vārdā izsaku vissirsnīgāko pateicību Latviešu studentu centrālās savienības prezidijam par invalīdiem dāvātām 44 grāmatām un žurnāliem, pastkartēm un rakstāmpiederumiem. Minētais dāvinājums nodots Eversburgas DV bibliotēkai.

V. Hāzners,
Eversburgas latviešu pārstāvis

PATEICĪBA

Senne I tbc sanatorijas latviešu kopa izsaka sirsnīgu pateicību māc. Alb. Ozolam ASV, kas, netaupot pūles, ar savā draudzē ziedotiem līdzekļiem daudzkārt atvieglojis mūsu stāvokli.

Arn. Libietis,
Latviešu kopas pārstāvis

IGAUŅU LAIVAS *BRAUCĒJUS* SAGŪSTA KRIEVI

Lai tikai varētu atstāt Zviedriju, daļa bēgļu izmanto nelegālus braucienus un bieži vien pavisam nepiemērotus satiksmes līdzekļus, riskēdami garos jūras ceļos ar savām dzīvībām. Biedinātājs piemērs ir igauņu bēgļu laivas Billy liktenis. Kā igauņu iestādes informē, tad laivu Baltijas jūrā sagūstījušas padomju patrulas un braucēji tagad ievietoti spaidu darbu nometnēs. Ziņu apstiprina no Padomju Igaunijas šais dienās saņemta vēstule.

Billy pazuda braucienā 1948. g. un līdz šim par to nebija nekādu ziņu.

KURŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

(6. turpinājums)

„Kur tas tika atrasts?" Džapss atgriezās pret savu padoto. „Gluži apslēptā vietā aiz kāda no sēdekļiem."

„Aiz kuŗa sēdekļa?" — „Nr. 9" — „O-la-la!" iesaucās Puaro savā mātes valodā. „Tas tik ir numurs!"

Inspektors Džapss pagriezās pret viņu: „Kas tur tik ārkārtīgs?"

„Nr. 9! Tā bija mana vieta!"

„Jūsējā? Na, tas Jūs nostāda visai dīvainā gaismā," piezīmēja Džēmss Raiders bezkaunīgi. Inspektors savilka pieri: „Paldies, mister Raider, jūsu pratināšana beigusies."

Kad durvis aiz šī liecinieka muguras aizkrita, grumbas Džapsa pierē izlīdzinājās, un viņš uzjautrināts iesita sev pa gurniem: „Vai tas ir jūsu darbs, veco zēn?"

„Mon ami," cienīgi atbildēja Puaro," ja man būtu jāizdara slepkavība, tad tā nenotiktu ar Dienvidamerikas indiāņu bultu indi."

„Jā, tas būtu druscin nemākslinieciski," piekrita inspektors. „Taču vainīgais uzņēmies apbrīnojamu risku. Tam jābūt bijušam vai gluži vājprātīgam... Kas tad mums vēl tagad jānopratina? Ak, jā, vēl tikai tā jaunā meitene. Džēna Greija — hm, izklausas pēc dēku romāna."

„Viņa ir skaista meitene," atteica Herkuls Puaro.

„Skat, skat, jūs — nepacietīgais! Jūs tātad tomēr negulējāt vis?"

„Viņa bija glīta un nervoza." — „Nervoza, oho!" — „Mans mīļais draugs, ja jauna meitene ir nervoza, tad parasti tam sakars ar kādu jaunu puisi, nevis noziegumu." — „Varbūt jums taisnība."

Džēna Greija atbildēja uz jautājumiem pietiekami brīvi. Viņa strādājot brāļu Antuānu frizieŗu salonā Bretona ielā un dzīvojot Herogeta ielā 10, NW 5. Pašreiz viņa atgriežas no Le Pinē. Tālākie jautājumi atklāja Džapsam notikumu ar viņas laimestu loterijā.

„Šīs īru loterijas būtu jāaizliedz," viņš bārās.

„Man viņas šķiet lieliskas," paskaidroja Džēna. „Vai jūs tajās nekad neesat piedalījušies?"

Inspektors Džapss nosarka un mazliet samulsis raudzījās galdā. Pēc maza brītiņa viņš atjaunoja nopratināšanu, kuŗas gaitā Džēna Greija atzinās, ka viņa mirušo gan nepazīstot, taču Leburžē aerodromā vecā dāma pievērsusi viņas uzmanību.

„Un kādēļ viņa pievērsa jūsu uzmanību?" — „Tādēļ, ka viņa bija tik ļoti neglīta," Džēna sacīja, un viņa runāja taisnību. Nekādus tālākus vērtīgus konstatējumus viņa nevarēja sniegt, kādēļ Džapss viņu drīz atlaida. Nu viņš atkal nogrima pārdomās par pūšamo stobriņu: „Tas taču pārspēj vissliktāko detektīvromānu. Kas tad mums tagad galu galā jāmeklē? Mums jāmeklē vīrs, kas ceļojis pa to zemes lodes daļu, kur šis dzelksnis cēlies. Kas tā ir par vietu? Tikai lietpratējs to var izšķirt. Dzelksnis var būt tikpat labi cēlies no malajiešiem, kā dienvidamerikāņiem vai afrikāņiem."

„Sākotnēji jā," atbildēja Puaro. „Taču rūpīgi to apskatot, jūs atklāsit mikroskopiski mazu papīra gabaliņu, kas manuprāt ir cenu zīmītes atliekas. Es gribētu gandrīz apgalvot, ka šis pūšamais stobriņš no mežoņu rokām nokļuvis kāda retu lietu veikala rīcībā. Tas atvieglotu mūsu pūles. Vēl vienu jautājumu, inspektor." — „Lūdzu." — „Jūs taču katrā ziņā liksit pagatavot pasažieŗu bagāžas sarakstu?"

„Manis dēļ! Man gan tas vairs neliekas svarīgi. Vai tad jūs to uzskatiet par tik nozīmīgu?"

„Katrā ziņā. Esmu galīgi samulsis Džap. Ja es atrastu kādu pieturu, kas man palīdzētu tikt tālāk..."

Inspektors neklausījās Puaro vārdos. Viņš rūpīgi aplūkoja norautās cenas zīmītes palieku.

„Klensijs atzinās, ka viņš nopircis pūšamo stabriņu. Ak, šie nolādētie detektīvromānu rakstnieki! Viņi vienmēr pataisa policiju par nerriem, kas visām lietām piekeŗas ačgārni. Ja es saviem priekšniekiem uzdrošinātos sacīt to, ko šie detektīvromānu inspektori saka savējiem, tad jau rītu es izlidotu no Skotlend Jarda. Tā ir pavisam nejēdzīga banda, šie tintes tārpi. Taču šo slepkavību patiesi var būt pastrādājis kāds no viņiem, turklāt jau pašā sākumā iedomādamies, ka viņš mums izmuks."

VI.

Iepriekšējā tiesas izmeklēšana Marijas Moriso pēkšņās nāves gadījumā notika pēc četrām dienām, un tā kā lietas apstākļi bija tik ļoti dīvaini, un tos drīkstēja zināt arī sabiedrība, tad tiesas zāle bija pārpildīta. Kā pirmo liecinieku nopratināja kādu liela auguma padzīvojušu francūzi — Aleksandru Tibo, kas angliski runāja gan ar grūtībām, taču gramatiski itin korrekti. Pēc parastajām ievada frāzēm tiesas priekšsēdētājs sāka pētīt: „Jūs redzējāt mirušo. Vai jūs viņu pazīstat?"

„Protams. Tā ir mana kliente Marija Angelika Moriso."

„Šis vārds ierakstīts pasē. Vai viņa bija pazīstama arī ar kādu citu vārdu?"

„Jā, — kā madam Žizele."

Publikas rindas savilņojās un ziņu kārie reportieŗi izvilka savas pildāmspalvas.

„Lūdzu pastāstiet mums, kas bija šī Moriso kundze, citiem vārdiem — Žizeles kundze," mierīgi jautāja priekšsēdētājs.

„Žizeles kundze — es lietoju viņas vārdu, ar kuŗu viņa veica savas veikala lietas — viņa ir viena no vispazīstamākajām naudas aizdevējām Parīzē."

„Kur tad viņa savus veikalus kārtoja?"

„Žolietas ielā 3. Viņas dzīvoklis atradās tai pašā namā."

„Nelaikā esot bieži braukājusi uz Angliju. Vai tad viņas veikali sniedzās arī pāri kanālim?"

„Jā gan. Daudzi viņas klienti bija angļi. Tie pa lielākai daļai bija augstākās sabiedrības vai ierēdņu šķiras locekļi, un visos šais gadījumos bija nepieciešama ārkārtēja diskrecija."

„Žizeles kundzei tātad bija labā slava, ka viņa prot klusēt?" — „Jā." — „Vai arī jums bija zināmas viņas veikalnieciskās transakcijas?"

„Nē. Es tikai kārtoju viņas juridiskās lietas. Būdama neparasti gudra sieviete un sabiedrībā plaši pazīstama, Žizeles kundze savas veikala lietas kārtoja gluži viena."

„Vai pēc jūsu domām nāves brīdī viņa bija ļoti bagāta?"

„Ļoti bagāta." — „Vai viņai bija ienaidnieki?" — „Es gan neviena nezinu."

Tibo kunga vietā stājās Henrijs Mičels.

„Jūsu vārds ir Henrijs Čarlzs Mičels, jūs dzīvojat Sebleka Lenā 11 Vansvorsā?" jautāja priekšsēdētājs.

„Jā, sēr."

„Jūs esat vecākais stjuarts lidmašīnā Prometejs, kas piedēr Universal Airlines un kuŗā mirušā lidoja pagājušo otrdien. Vai jūs šo dāmu bijāt jau kādreiz agrāk sastapuši?"

„Jā, sēr. Pirms sešiem mēnešiem es taisni biju darbā lidmašīnā, kas pulksten 8,45 izlido no Parīzes. Viņa lidoja šajā lidmašīnā vienu vai divas reizes."

„Vai jūs kādreiz esat dzirdējuši pieminam Žizeles kundzes vārdu?"

„Nē, sēr."

„Lūdzu pastāstiet notikuma apstākļus pagājušā otrdienā."

„Pēc pusdienu pasniegšanas, sēr, es apstaigāju pasažieŗus ar rēķinu. Tā kā man maldīgā kārtā šķita, ka kundze ir iemigusi, es viņu netraucēju, bet gaidīju gandrīz līdz nolaišanās brīdim. Tikai tad es atklāju, ka viņa ir vai nu mirusi, vai grūti saslimusi, un tādēļ palūkojos pēc ārsta. Viņš teica..."

„Stop! Par tālāko mums liecinās Dr. Braients pats. Tagad palūkojieties uz šo te." Priekšsēdētājs pasniedza Mičelam pūšamo stobriņu, ko stjuarts satvēra visai piesardzīgi. „Vai jūs to esat jau agrāk redzējuši?"

„Nē, sēr." — „Jūs to noteikti neesat redzējuši kāda pasažieŗa rokās?"

„Noteikti nē, sēr."

(Turpinājums sekos)

Tai tautai ir

LATVIEŠU PANĀKUMI

Kanadas bagātība —
minūtēs iekaŗo sirdis —

VĒSTULE LAT

Ik rudeni Torontā notiek Kana
nacionālā izstāde, kas plašuma
apmeklētāju skaita ziņā līdzi
Eiropas gadskārtējām mesēm.
nadas provinces stendos uzska
parādīts, ar ko katra no tām v
poties: prēriju novados viļņo ne
skatāmi kviešu lauki, citur rok
tu, sudrabu, vaŗu, urānrūdu utt.,
arī urbj naftu; Kanadas ziemeļ
milzīgs mežs — neaptverama k
materiālu un kažokzvēru bagāt
lielie iekšzemes ezeri un okeani
pus kontinentam ir neizsmeļami z
ju rezervuāri. Kanada apstrādā r
talus, auž drānas, konservē pārti
līdzekļus, utt. Ļoti daudziem ka
diešiem pieder auto mašīnas, bet
sos virzienos var ceļot arī pa dze
ceļiem, ar lidmašīnām vai arī ar k
ģiem. Kanada vēl šodien ir visu

Grupa latviešu tautu meitu, kas ar
tūkstošiem Kanadas

spējamību zeme, tikai jāatrod v
kā katru no tām izmantot. Ja da
dotās veltes vien būtu tās, kas k
zemi dara bagātu, tad varētu te
ka Kanada ir ļoti bagāta zeme; t
zemi bagātu dara nevien zelts un
tas tajās atrodamās vērtības, bet
iedzīvotāji, kas tās izmanto, kā
še vēl plašs darba lauks nākotnei,
milzīgo Kanadas territoriju apdz
tikai 13,5 miljoni cilvēku.

Ontario pārvaldes celtnē labāk
citās parādīts viss, ko spēj dot
province. Tur redzami arī dzīvi
žu iemītnieki: lāči, vilki, mazlāc
adatu cūkas, brieži uc. Tāpat pa
dīti putni un zivis. Statistiskas
bulas sniedz pārskatus, sākot ar
tario parlamenta uzbūvi un beid
ar izglītības problēmām. Izstā
arī senie parlamenta ceremonijm
staru amata žīžļi, pirmais provin
zieģelis, dokumenti par zemes pirk
nu no indiāņiem, kas glabā sarka
ādaino virsaišu autogrammas bi
rakstā. Visi šie priekšmeti ir ap
gadu veci.

Arī ārvalstis ieinteresētas atra
Kanadā tirgu saviem ražojumie
Indija izstādījusi paklājus, daiļama
niecības ražojumus un garšvielas, b
Šveice — apbrīnojamus pulkstenī
kas bez parastā laika vēl rāda gad
mēnesi un dienu, bet atsevišķā cipa
nīcā — arī laiku citās pasaules m
lās. Bez tam šajā pulkstenī ietilp
nāts termometrs un barometrs, u
tas rāda arī vai naktī būs pilns m
ness. Tālākajos stendos Francija a
cina pie sevīs tūristus, Austrālija i
teic savu vilnu, bet Amerikas au
fabrikas izstādījušas pēdējo mode
mašīnas. Arī pati Kanada rāda ge
drīz visu, ko mūsdienu cilvēks atz
nis sev nepieciešamu, sākot ar ap
ģērbiem un greznuma lietām, lī
moderniem dzīvokļiem un eeltnēm.

Milzīgajā ļaužu pulkā, kas ikdie
nas apmeklē izstādi, ir cilvēki ar da
žādām interesēm, un visiem mēģi
nāts pakalpot. Uz vairākām skatu
vēm notiek nepārtraukti koncerti u
citi mākslinieciski priekšnesumi, ku
ru virknē arī latviešiem bija dota ie
spēja parādīt sevi. Kādas celtnes tu
vumā, uz kuŗas jumta skaļrunis ne
pārtraukti raidīja še populārus rit
mus, uzstājās Kanadas latviešu klu
ba koris „Daina". Un kad 60 latvie
šu diriģentes E. Freimanes vadībā
uzsāka dziesmu, skaļruni uz jumta
vairs nedzirdēja. Laužu drūzmā, kas
klausījās mūsējo priekšnesumus, kā
da kanadiete brīnījās: „Kas tā par
valodu?" Uz to viņas vīrs sajūsmā
atbildēja: „Vienalga kādā valodā
šie ļaudis runā, bet tai tautai ir lie
liskas dziesmas."

Īsta darba diena bija Aigara vadī
tai Toronto latviešu deju kopai „Diž
dancis". Stundām ilgi dejojot uz
vairākām skatuvēm, kopas dalībnieki
savu sparu tomēr uzturēja līdz bei
gām. Priekšnesumu centrs bija iz
stādes lielā skatuve, kur pēc mazo
skatuvju apstaigāšanas uzstājās vi

Tai tautai ir lieliskas dziesmas!

LATVIEŠU PANĀKUMI KANADAS NACIONĀLAJĀ IZSTĀDĒ

Kanadas bagātība — Pulksteņi, kas rāda visu — Trīs minūtēs iekaro sirdis — Rindas pie latviešu vitrīnām

VĒSTULE LATVIJAI NO TORONTAS

Ik rudeni Torontā notiek Kanadas nacionālā izstāde, kas plašuma un apmeklētāju skaita ziņā līdzinājas Eiropas gadskārtējām mesēm. Kanadas provinces stendos uzskatāmi parādīts, ar ko katra no tām var lepoties: prēriju novados viļņo nepārskatāmi kviešu lauki, citur rok zeltu, sudrabu, varu, urānrūdu utt., vai arī urbj naftu; Kanadas ziemeļi ir milzīgs mežs — neaptverama kokmateriālu un kažokzvēru bagātība; lielie iekšzemes ezeri un okeani abpus kontinentam ir neizsmeļami zivju rezervuāri. Kanada apstrādā metalus, auž drānas, konservē pārtikas līdzekļus, utt. Ļoti daudziem kanadiešiem pieder auto mašīnas, bet visos virzienos var ceļot arī pa dzelzceļiem, ar lidmašīnām vai arī ar kuģiem. Kanada vēl šodien ir visu iespējamību zeme, tikai jāatrod veids kā katru no tām izmantot. Ja dabas dotās veltes vien būtu tās, kas kādu zemi dara bagātu, tad varētu teikt, ka Kanada ir ļoti bagāta zeme; taču zemi bagātu dara nevien zeltu un citas tajās atrodamās vērtības, bet arī iedzīvotāji, kas tās izmanto, kādēļ še vēl plašs darba lauks nākotnei, jo milzīgo Kanadas territoriju apdzīvo tikai 13,5 miljoni cilvēku.

Grupa latviešu tautu meitu, kas ar dziesmām, dejām un tērpiem valdzinājušas tūkstošiem Kanadas nacionālas izstādes apmeklētāju.

Ontario pārvaldes celtnē labāk kā citās parādīts viss, ko spēj dot šī province. Tur redzami arī dzīvi mežu iemītnieki: lāči, vilki, mazlāčiši, adatu cūkas, brieži uc. Tāpat parādīti putni un zivis. Statistiskas tabulas sniedz pārskatus, sākot ar Ontario parlamenta uzbūvi un beidzot ar izglītības problēmām. Izstādīti arī senie parlamenta ceremonijmeistaru amata žīžļi, pirmais provinces zieģelis, dokumenti par zemes pirkšanu no indiāņiem, kas glabā sarkanādaino virsaišu autogrammas bilžu rakstā. Visi šie priekšmeti ir ap 200 gadu veci.

Arī ārvalstis ieinteresētas atrast Kanadā tirgu saviem ražojumiem. Indija izstādījusi paklājus, daiļamatniecības ražojumus un garšvielas, bet Šveice — apbrīnojamus pulkstenus, kas bez parastā laika vēl rāda gadu, mēnesi un dienu, bet atsevišķā ciparnīcā — arī laiku citās pasaules malās. Bez tam šajā pulkstenī ietilpināts termometrs un barometrs, un tas rāda arī vai naktī būs pilns mēness. Tālākajos stendos Francija aicina pie sevis tūristus, Austrālija ieteic savu vilnu, bet Amerikas auto fabrikas izstādījušas pēdējo modeļu mašīnas. Arī pati Kanada rāda gandrīz visu, ko mūsdienu cilvēks atzinis sev nepieciešamu, sākot ar apģērbiem un greznuma lietām, līdz moderniem dzīvokļiem un ceļtnēm.

Milzīgajā ļaužu pulkā, kas ikdienas apmeklē izstādi, ir cilvēki ar dažādām interesēm, un visiem mēģināts pakalpot. Uz vairākām skatuvēm notiek nepārtraukti koncerti un citi mākslinieciski priekšnesumi, kuŗu virknē arī latviešiem bija dota iespēja parādīt sevi. Kādas celtnes tuvumā, uz kuŗas jumta skaļrunis nepārtraukti raidīja še populārus ritmus, uzstājās Kanadas latviešu kluba koris „Daina". Un kad 60 latviešu diriģentes E. Freimanes vadībā uzsāka dziesmu, skaļruni uz jumta vairs nedzirdēja. Ļaužu drūzmā, kas klausījās mūsējo priekšnesumus, kāda kanadiete brīnējās: „Kas tā par valodu?" Uz to viņas vīrs sajūsmā atbildēja: „Vienalga kādā valodā šie ļaudis runā, bet tai tautai ir lieliskas dziesmas."

Īsta darba diena bija Aigara vadītai Toronto latviešu deju kopai „DižDancis". Stundām ilgi dejojot uz vairākām skatuvēm, kopas dalībnieki savu sparu tomēr uzturēja līdz beigām. Priekšnesumu centrs bija izstādes lielā skatuve, kur pēc mazo skatuvju apstaigāšanas uzstājās viesas vienības. Tūkstoši skatītāju vēroja nepārtraukto koŗu un dejotāju virkni. Še „Daina" un „DižDancis" uzstājās kopīgi. Vispirms koris atskaņoja tautas dziesmu „Cīruļa precības", izpelnoties sparīgus aplausus. Bet kad 8 pāri dejotāju, korim dziedot, uzveda „Sudmaliņas" — skanēja nerimstoša sajūsma, un beigās daudzi sauca pēc piedevām. Diemžēl uzstāšanās laiks bija ierobežots — tikai 3 minūtes katrai nacionālai grupai. Latviešu mākslinieciskos panākumus vēl vairāk izcēla krāšņie tautas tērpi. Mūsu koristu un dejotāju uznākšana un noiešana no skatuves bija priekšnesums pats par sevi. Ne velti Kanadas laikraksti ievietoju̧i cildinošas atsauksmes līdz ar uzņēmumiem.

Latvieši guva ievērību arī izstādes rokdarbu nodaļā, kur Kanadas latviešu dāmu komiteja rosīgās priekšnieces Lediņas un tās vietnieces Krastas vadībā bija iekārtojusi divi vitrīnas ar latviskām rotām, audumiem, mākslas kalumiem, kokgriezumiem uc. daiļamatniecības izstrādājumiem. Tie spilgti izcēla mūsu tautiskās mākslas krāšņo ornamentiku un īpatnējo daiļumu, un apbrīnotāju radās tik daudz, ka pie vitrīnām bieži stāvēja gaŗas rindas.

Daudzās vietās vēl notika priekšlasījumi, kino izrādes, modes skates, sporta sacīkstes un veiklības demonstrējumi. Turpat Kanadas bruņotie spēki vervēja sev rekrūšus. Armijas instruktori iepazīstināja interesentus ar pagājušā kaŗā lietotiem ieročiem, kamēr citi sniedza informāciju par dienesta iespējām dažādās kaŗaspēka daļās. Sakarā ar kaŗu Korejā arī Kanada papildina savus bruņotos spēkus. Bez 3 flotes iznīcinātājiem un transportlidmašīnu švadrona, kas jau nosūtīti uz Koreju, patlaban komplektē 4000 viru lielu sauszemes kaŗaspēka vienību cīņām zem AN karoga.

Vieglāku izprieču tīkotājiem iekārtotas telpas, kur spēlē loto jeb, kā še to sauc, „bingo". Netrūkst arī karuseļu un loterijas būdu. Ikvakarus liels cirkus artistu ansamblis demonstrē savas spējas. Cirkus „nagla" ir populārais Holivūdas klauns Denijs Keijs. Viņš nopircis Hitlera auto, uzstādījis to uz platformas un šogad par 25 centiem to var apskatīt katrs torontietis.

Torontā, septembrī. I. B.

Ko amerikānis domā par kaŗu Korejā

VĒSTULE LATVIJAI NO SAVIENOTĀM VALSTĪM

Kad tas iesākās, vienkāršais amerikānis daudz nerunāja, bet rīkojās: iepirkās cukuru priekšdienām, iegādājās jaunu auto, ledusskapi un radio aparātu. Likās, viņš neticēja, ka no trešā pasaules kaŗa būtu iespējams izvairīties, kaut gan valdības vīri un prese apgalvoja, ka akcija Korejā nepieciešama tieši lielās sadursmes novēršanai. Līdzīgs skepticisms līdz šim šķita iespējams tikai kaŗus pieredzējušajā Eiropā, ne še. Taču aukstā kaŗa psiholoģiskā ietekme būs radījusi arī šai zemē noskaņu, ka dzīvojam, tā sakot, „starp kaŗiem".

Ārzemju ziņas laikrakstos un radiofonā uzņēma ar interesi, kādas nebija pirms tam. No vienas puses tajās meklēja atbildi uz jautājumu, vai izveidosies lielais kaŗš, no otras — gaidīja apstiprinājumu pašu klusajai cerībai, ka šo lietu drīzi un viegli nokārtos. Lai arī amerikānis visumā nelielās ar uzvarām pēdējā kaŗā, taču ir pārliecināts, ka tās nesusi tieši Amerikas militārā vareniba. Un Koreju tad nu patika iedomāties tikai par sīkumu.

Nevar teikt, ka ar laiku šī lieta jau būtu apnikusi, taču pierasta gan. Satiekoties par to vairs nerunā. Taču tas nenozīmē, ka par to nedomā. Liekas, ka amerikānis tagad sāk domāt tikai par Korejas akciju, bet arī par visas pasaules starptautisko stāvokli. Gallupa sabiedriskās domas pētīšanas institūts gan šai lietā klusē. Jāsaubās arī, vai tas atklātu ko citu kā tikai vispārēju nostāšanos par valdības un kongresa politiku. Šī pārmaiņa pārsteidz, ja atceras, ka tikai pirms pusgada še sastādīja rezolūcijas un vēstules valdībai, lai aizkavētu ūdeņraža bumbas producēšanu un atomieroču pielietošanu.

Cilvēks no tautas, vecāks mēbeļu popētājs, saka: „Nevar ļaut sarkanajiem nomākt vienu mazo tautu pēc otras. Ja viņus reiz neapturēs, tad gala nebūs. Jāpalīdz arī Čangkaišekam." Bet vēl pagājušajā ziemā viņš pats to sauca par korruptu, kuŗa dēļ neesot vērts riskēt. Liekas, ka tāpat daudziem uzskati par lielo politiku sekojuši mainīgajai preses domai. Šejienes avīze lielajā politikā spējīga taisīt ievērības cienīgus kūleņus. Pāris dienas pirms kaŗa Korejā kāds provinces ievadnieks profesorīgā tonī pamācīja franču izbeigt Indoķīnā savu vecmodīgo koloniālo kaŗu pret komūnistiem. Tas patiesībā vienīgi vairojot neapmierinātību iezemiešos un lejot ūdeni uz sarkano dzirnavu ratiem. Taču, kad Savienotās valstis nosūtīja savus kaŗavīrus uz Koreju, šis pats ievadnieks apsveica šo rīcību par pareizu un labu. Gandrīz vai vienā diennaktī provinciālais pasaules vērojums apmainījās pret pasaules pilsoņa izpratni.

Patstāvīgie domātāji situāciju izprot ļoti skaidri. Viens no šejienes mācītājiem, kas tikpat kā nelasa dienas presi, dažkārt milēja nodeklarēt savus pacifistiskos uzskatus. Pirmajā izdevīgajā gadījumā apvaicājos, ko viņš saka par notikumiem. „Neko," bija atbilde. „Formāli ņemot, tas ir UNO kaŗš, un mēs mācītāji aizvien esam iestājušies par šīs organizācijas atbalstīšanu. Kā lai tagad runā pretim? Valdība ļoti asprātīgi pievilkusi mūs."

Viņu nodarbina kāda blakus parādība šai kaŗā. Kāpēc un par ko ziemeļkoreāniešu tik sīvi cīnās un tik maz dodas gūstā? Iespējams, ka laiks bijis par īsu, lai izbaudītu komūnisma „jaukumus" un rastos vēlēšanās tikt vaļā no tiem. Varbūt viņi netic rietumnieku uzvarai? Tam, ka šiem varētu būt mazpievilcīgi vai pat nesaprotami amerikāņu brīvības ideāli, viņš netic, jo ir pārliecināts par visu rasu vienlīdzību. Drīzāk tad jau iemesls varētu būt neuzticība un naids pret rietumniekiem vispār un vēlēšanās paturēt „Āziju āziātiem". Beigās viņš vaicā man, vai arī citi satelīti kaŗotu tik pat sīvi, ja Maskava tos dzītu kaŗā?

Ko man bija atbildēt? Varbūt to, ka vārtus un dažreiz arī sirdis atver spēcīgajam?

Reiz, vēl jūlijā gadījās runāt par to ar studentiem un skolotājiem. Jaunākie jutās apkaunoti, ka viņu zemes spēks pašlaik nav tik varens kā bija sagaidīts. Bet kāds pusmuža skolotājs domāja, ka Korejas kaŗš esot Amerikai tieši derīgs. Reiz beigšoties slēpšanās aiz atombumbas kā savā laikā frančiem aiz Mažino līnijas. Tagad ikviens redzot, kuŗā pusē viņš stāvot un kas esot jādara. Bez šī kaŗa neviens nebūtu varējis vēlēšanu gadā iekustināt vēlētājus uz augstāku nodokļu maksāšanu un militāru gatavošanos. Nevajadzētu justies tik satriektiem par prestiža zaudējumu, bet gan mācīties no kļūdām, lai neizdarītu vēl lielākas.

Kā jau sākumā minēts, interese par Koreju liekas samazinājusies, turpretim attiecībā uz Krieviju tā milzīgi pieaugusi. Sakarā ar Malika uzstāšanos Drošības padomē maz kam vairs turas ticība, ka mierīga saprašanās būtu iespējama. Kāds pazīstams tirgotājs piepildījis visas savas noliktavas un garāžas ar ledusskapjiem, veļas un trauku mazgājamām mašīnām vai gadam uz priekšu un zīlē — kad sāksies?..

J. Č.

LATVIEŠI VISA PASAULĒ

Daugavas Vanagu Melburnas nodaļa ievēlējusi jaunu valdi, kas pagaidām pilda arī Austrālijas DV galvenās valdes funkcijas. Valdē ievēlēti T. Dizenbaks, A. Jaunkalns, V. Rūniks, A. Rosbergs, A. Baguns-Bērziņš, J. Priede, V. Leists un R. Abeltiņš.

Ap 200 latviešu bija pulcējušies Melburnas latv. biedrības sanāksmē, kur mūsu kaimiņtautu pārstāvji referēja par viņu darbu un centieniem. Runāja igauņu pārstāvis K. Keirs un lietuvju — L. Baltrunass.

Melburnas latviešu biedrības bibliotēkā jau pāri par 200 grāmatu. Lasītāju pieprasījums pēc tām dzīvs. Sevišķi lielu interesi izrāda jaunatne. Visiemīļotākā ir latviešu daiļliterātūra. Melburnieši ar nepacietību gaida solīto 500 grāmatu sūtījumu no Vācijas.

Austrālijas presē un sabiedrībā pašreiz dzīvas pārrunas par DP ārstiem un viņu profesionālajām tiesībām. Sekojot MLB aicinājumam, Melburnas latviešu ārstiem referātu lasīja Britu med. savienības bij. priekšsēdis Viktorijas štatā Dr. D. Rosbijs. Viņa vecāki Austrālijā iecelojuši no Baltijas. Tēvs bijis rīdzinieks.

Austrālijā, Bonegilā, ieradies māc. J. Lūsis, kas turpmāk dzīvos pie radiem Sidnejas tuvumā. Viņš nav saistīts ar obligātā darba līgumu un cer aprūpēt kādu no Austrālijas latviešu ev. lut. draudzēm. Kanbēru par savu dzīves un darba vietu izvēlējušies gleznotājs R. Zusters un drāmaturgs K. Miltiņš. Pirmais ļoti čakli turpina gleznot, bet K. Miltiņš projektē Kanbērā noorganizēt latviešu teātri.

Sakarā ar aizceļošanu no Latviešu palīdzības komitejas Francijā valdes izstājušies A. Švelcs, V. Bērziņš un A. Vimba. Pārkonstruētās valdes priekšsēža pienākumus uzņēmies H. Pestmalis, vicepriekšsēdis — māc. E. Lappuķe. Komitejas kasē uz 1. augustu tīrs atlikums 29.850 franku.

Augšelzasā dzīvo ap 50 latviešu. Daži no tiem ieradušies jau 1947. gadā un, strādādami rūpniecībā, paguvuši labi iedzīvoties. Bērni apmeklē skolas, kur vien iespējams iestājoties kolledžu vai liceju zemākās klasēs. Arī Sustonā dzīvo 43 latviešu, kas tur jau vairāk kā gadu, un vairums iekārtojušies kā rentnieki. Pavasarī tie saņēmuši arī IRO aizdevumus nepieciešamāko priekšmetu un inventāra iegādei. Tuvumā luterāņu dievnama nav, kādēļ latvieši apmeklē katoļu dievkalpojumus.

Francijas latviešu ev. lut. draudzes mācītājs E. Lappuķe, izmantodams savu atvaļinājuma laiku, apciemojis latviešu ģimenes ārpus Parīzes — Strasburgā, Milhauzenā, Tannā, Altkirchā, Lionā uc., sniedzot tautiešiem garīgu stiprinājumu. Dievkalpojumi noturēti Strasburgā un Lionā.

Iecelotāji un amerikāņi tuvinājas

VĒSTULE LATVIJAI NO SAVIENOTĀM VALSTĪM

DP labvēlis R. M. Pitersaims (Petersime), kas personīgi devis galvojumus arī daudz latviešu iecelotājiem, augusta beigās Monten Leikā, bija rīkojis visu tautību iecelotāju, galvojumu devēju un mācītāju tuvināšanās sanāksmi. Sarīkojums izvērtās par plašiem svētkiem. Jau agrā rītā no visām Ohaio un Austrumindiānas štatu malām nāca mašīnas ar svētku dalībniekiem. Daudz latviešu un citu tautību jaunamerikāņu dzīvo savrūp, kādēļ sanāksme tiem bija ievērojams notikums.

Sanāksme sākās ar brāļu draudzes rīta lūgšanu par pasaules mieru. Sekoja bībeles stunda pieaugušiem un svētdienas skola bērniem, pēc kam latvieši kopīgi nodziedāja divi tautas dziesmas. Latviešu dievkalpojumu vadīja ev. lut. mācītājs J. Kugrēns, kam sekoja dievkalpojums angļu valodā. Dievkalpojumu kuplināja prof. Mellis. Sarīkojumu noslēdza grozīņu vakars, kur amerikāņu ievērību izpelnījās dažādo tautību nacionālie ēdieni. Žēl, ka karstā laika dēļ daža laba latviete bija atstājusi pūra lādē savu tautas tērpu. Nedaudzās tautu meitas guva amerikāņu apbrīnu un piekrišanu. Sarīkojums savu nolūku pilnam attaisnoja, jo ieguvām nevien jaunus draugus, bet daž labs — arī piemērotāku darbu.

Ohaio, augusta beigās. E. Debele

DP labvēlis R. M. Pitersaims iecelotāju bērnu vidū.

Vēl daudz kā trūkst

PIEZĪMES PAR DZĪVI BRAZILIJĀ

Brazilijā San Paulo ir kādi 2000 latviešu, bet tie visumā jūtas kā „tālumnieki". Lietuviešiem tur iznāk 2 žurnāli, laikraksts, ir savi klubi. Tāpat poļiem, ungāriem, krieviem, jugoslaviem un vāciešiem. Latviešiem tā visa trūkst. Pat sava luterāņu mācītāja nav, bet dievkalpojumus vada vācu mācītājs vācu un portugāļu valodā. Vienīgā latviešu satikšanās vieta — baptistu baznīca. Taču tā saista tikai daļu, kamēr pārējie mēģina nodibināt sakarus ar jau minēto tautu piederīgiem un braziliešiem, tādējādi netieši atlūztot savas tautas kopības zaram.

*

Brazilija bagāta grāmatām. Sevišķi lēti vācu izdevumi. Turpretī, piem., Deglava Rīga maksā 2 dolarus un 80 centus, tātad ļoti dārgi. Ja latviešu grāmatnieki nepazemināsās cenas izdevumiem, kuŗus sūta uz šejieni, tad Brazilijā latviešu grāmata joprojām būs retums.

*

No kāda tautieša vēstules: „Pēc gada nostrādāšanas piena produktu fabrikā saņēmu 24 dienu atvaļinājumu. Ar dzīvi, kā trimdinieks, esmu apmierināts, bet, tikko būs brīva dzimtene, nekavējoties došos atpakaļ." J. V.

Latvieši Bredfordā

VĒSTULE LATVIJAI NO ANGLIJAS

Neatšķirami sazarojusies ar vairākām mazpilsētām, nekvēpusi un drūma, bet impozanta ar savu plašumu, dūmeņu mežu un darba rosmi,— tāda ir pilsēta, kuŗā vairāki simti latviešu atraduši darbu un pamatu jaunai dzīvei. Tā kā Bredforda ir lielākais Anglijas vilnas rūpniecības centrs, tad arī vairums strādā tekstilfabrikās, pie kāršanas, vērpšanas, aušanas un audumu labošanas. Pie līdzīga darba sievietes saņem to pašu algu kā vīrieši, un izpelņa bieži ir divkārt lielāka nekā slimnīcās, mājturībā vai lauksaimniecībā. Pie tam fabrikās ir ierobežots darba stundu skaits, un strādātājs nav pārāk paklauts darba devēja untumiem.

Ja sievietes tekstilfabrikās pieņem labprāt, tad ļoti grūti, pat neiespējami tur iekļūt vīriešiem, sevišķi iesācējiem. Dažs labs nedēļām ilgi dzīvojis bez darba, negribēdams pieņemt piedāvājumu citās nozarēs. Šī neatlaidība gan lielāko tiesu likusi kapitulēt darba pārvaldes ierēdņiem, taču ne vienmēr.

Latvieši visumā labi ieredzēti, jo darbus veic apzinīgi un labprāt strādā arī virsstundas. Jāapbrīno angļu tolerance, jo šeit ir vesels tautību jūklis, visu Eiropas tautu pārstāvji. Tas prasa lielu pacietību un izdomu, lai ar zīmēm, smaidiem un vaibstiem katram ierādītu viņa darbu un nokārtotu dažādus dzīves sarežģījumus. Šī pretimnākšana daļēji izpaužas arī pilsētas grāmatu krātuvē, kur var dabūt darbus daudzās valodās. Jāpiezīmē, ka lasītavā ir gandrīz nelerobežota grāmatu izvēle par jebkuŗu nozari, un angļi to rosīgi izmanto savu zināšanu papildināšanai.

Laistera parka hallē var skatīt gleznas, skulptūras un zīmējumus, pie kam starp daudzajiem apmeklētājiem nereti dzirdāma latviešu valoda. Koncerti notiek visai bieži, toties tie allaž labi apmeklēti, jo tajos uzstājas izcili angļu mākslinieki. Vieglā stila priekšnesumi ikdienas notiek t. s. Alhambrā. Un ja kur Anglijā reiz rindas, tad sestdienās pie kino teātriem un autobusa pieturām.

Citādi vienīgā iespēja pabūt starp latviešiem ir pašu sarīkojumi, par kuŗu trūkumu nevar sūdzēties. Protams, pūles, kas pieliktas sagatavojot teātŗa izrādi, tautisku uzvedumu vai koncertu, nav pilnam novērtējamas nedz atalgojamas. Īpaši koŗiem nākas krietni piemaksāt, lai varētu iepriecināt citu pilsētu klausītājus. Arī nupat, 9. septembrī, še atkal skanēja latviešu dziesmas, koncertējot Boltonas un Bredfordas apvienotam korim.

Mēs varam pierādīt šiem dziesmu draugiem, kas, darba gurdumu nevērodami, tik uzticīgi un nesavtīgi kalpojuši tām, ka arī mums šīs dziesmas ir tikpat mīļas kā sendienās, kad simti tūkstoši plūda tās klausīties un, skaņu skaistuma šķīstīti, kļuva labāki un vienotāki. Un šodien tas mums vajadzīgs vairāk kā jebkad.

Beidzot gribētos atzīmēt Anglijas tautiešu neapmierinātību par mūsu intelligences izceļošanu no šejienes uz Āreiropas zemēm. Ļoti jāšaubās, vai turienes plašumos viņi varēs kalpot latviešu saimei tā, kā tas iespējams šeit.

Bredfordā, septembrī. J. U.

Personības, ne programmas

Latvju Ziņas, sakarā ar LNP Lielbritānijā vēlēšanām, aizstāv tezi, ka šī organizācija būtu jāvēl, vadoties no politisko partiju savlaicīgi izsludinātām politiskām programmām, citiem vārdiem, no tās politiskās platformas, ko attiecīgā partija pārstāvēs jau atbrīvotajā Latvijā. Vai šāds viedoklis pelna ievērību?

Padome tiek vēlēta trimdā. Tā būs latviešu trimdinieku organizācija ar vienu vienīgu politisku mērķi — neatkarīga Latvija; ar vienu vienīgu politisku uzdevumu — cīnīties par Latvijas neatkarības atgūšanu. Latviešu trimdiniekiem visā pasaulē ir viena dominenta vēlēšanās — atgriezties, citiem vārdiem, darīt visu viņu spēkos stāvošo, lai palīdzētu savu tēvzemi atbrīvot. Un šī vēlēšanās ir tā pati visiem, bez sociālā stāvokļa un politiskās pārliecības izšķirības.

Kamēr Latvija atrodas svešā jūgā, latviešiem nav un nevar būt kardinālu politisku domstarpību, jo viņu intereses ir vienādas. Viņi sapņo, ilgojas, tiecas tikai viena — mājās! Visu latviešu trimdinieku vienveidīgo, solidāro interešu radīto kopējo gribu nu jāiesaista politiskā darbībā spraustā mērķa sasniegšanai. Individuāli tas nav panākams, bet tikai organizēti, jo tikai organizācija dod iespēju vislabāk izmantot mūsu spēkus. Vienprātīgai latviešu trimdinieku saimei jāizveido savas organizācijas. Un organizācija nozīmē vadību. Mūsu uzdevums tātad ir tik vienā imigrācijas zemē radīt vienu vadību, tiesīgu runāt visu latviešu vārdā, kas šai zemē atraduši patvērumu. Darbības koordinēšanai ik zemes latviešu trimdinieku vadībai jāsazinās ar pārējām vienas centrālas, globālas latviešu trimdinieku vadības radīšanai.

Šādi lietās raugoties, ir bezgala vienalga, vai kāds no trimdiniekiem pagātnē piederējis pie sociāldemokratu, zemnieku savienības, demokratiskā centra vai citas partijas. Jo savus partejiskos ideālus vai nodomus neviens no viņiem ārpus Latvijas īstenot nespēj. Tas nozīmē, ka nu reiz, kaut arī drāmatiskos apstākļos, radies stāvoklis, kur Latvijas karogs katrā latviešu trimdinieka sirdī stāv pirmā un augstākā vietā. Jo tikai tai dienā, kad Rīgas pilī uzvīsies Latvijas karogs, tikai tai dienā savos vecos vai jaunos mitekļos varēs uzvīties arī partiju karogi.

Latvija, brīvā latvju tauta, politiskās partijas, Satversmes sapulce, Saeima — tāda būs notikumu secība. Nevis Saeima, Satversmes sapulce, politiskās partijas, brīvā latvju tauta, Latvija.

Akcents, latviešu trimdinieku centrālās organizācijas dibinot, tāpēc liekams uz vienotāju nacionālo, ne šķēlēju partijas momentu. Pienācis brīdis, kad mūsu patiskākās intereses ir solidāras ar mūsu augstākiem ideāliem, kas izsakāmi vārdos: Visu par Latviju, Latviju vispirms! Pienācis brīdis, kad vārds politika vairs nav liekams pēdiņās, kad politika vairs nedraud sajūsmu vērst liekulībā, daiļrunību afektācijā, skepticismu blēdībā, mīlestību naidā, vīnu — ūdenī. Pienācis brīdis, kad vārds politika atkal ieguvis absolūti patiesu, tīru, metallisku skaņu. Jo šoreiz politika vairs nenozīmē partejību. Šoreiz politika nozīmē cīņu par neatkarīgu Latviju.

No tā izriet, ka, savas centrālās organizācijas veidojot, mums nav jāvadās no partiju programmām, bet vienīgi no mūsu nacionālās vadzvaigznes. Mums nav jāsaskaldās partejiskās kliķēs, nav māksligi citam no cita jāatsvešinās. Tiešām otrādi. Un tas nozīmē, ka mums, savas organizācijas veidojot, jāvadās vienīgi no personību principa. Vadībā mums jāievēl tādi vīri, kas savā līdzšinējā darbā un cīņā, paisumos un bēgumos, pierādījuši, ka tie spēj ziedot partejiskos mērķus par labu nacionāliem mērķiem — Latvijai. Un tādi vīri mums, paldies Dievam, ir, un ar gandarījumu jāsāka — pat dažādo partiju biedros.

Cīņa par Latvijas atpestīšanu, lūk, mūsu pirmais, un pagaidām vienīgais politiskais uzdevums. Šai ziņā mēs nekad nevarēsim darīt par daudz. Un mēs spēsim darīt jo vairāk, jo būsim mazāk partejiski. Un ja tā, tad, savas trimdinieku organizācijas izveidojot, spējīgākos, nepartejiskos, nacionālākos domās un izrīcībā liksim pirmās rindās.

Mūsu trimdinieku organizācijas izveidojot ne no programmas, bet no personības, jāvadās nevis no tā, vai attiecīgais kandidāts vadība aiz robežu stacijas Meitenes ies pa kreisi vai pa labi, bet no tā, vai tam ir gana personības, nacionālā instinkta, prāta un gribas, lai mūsu trimdinieku saimi šai robežu stacijai tuvotu, ne no tās attālinātu. Tikai viena mums jāvairās, lai vadībā neiekļūtu persona, kas savu partiju ceļ augstāk par Latvijas neatkarību.

Kas zīmējas uz pašām politisko partiju programmām, tad tās asina savstarpējas pretešķības tautas dažādos noslāņojumos. Ja valsts neatkarība ir nodrošināta, var dot pilnu vaļu savām vai savas šķiras interesēm. Ne tā trimdā. Te nav nekādas jēgas māksligi atjaunot veco „šķiru" cīņas garu starp vienu latviešu ogļraci un otru Anglijā, starp vienu sētnieku un otru Ņujorkā, tikai tāpēc vien, ka viens, lūk pirms desmit gadiem ir bijis strādnieks VEF'ā, otrais lauksaimnieks Zemgalē, trešais bankas ierēdnis Rīgā. Tā vājinātu latviešu trimdinieku solidāritāti un līdz ar to mūs nevis tuvinātu, bet attālinātu no Latvijas neatkarības.

Līdz Latvijas atbrīvošanai pirmā vietā paliek nācija un tikai otrā vietā partija; pirmā vietā paliek cīnītājs un tikai otrajā — programma.

Tāpēc vēlreiz: personības, ne programmas.

Dr. H. Vītols

Cīņas parole 25 tautām

Kādu 25 nāciju pārstāvjus, kuŗu dzimtenes atrodas aiz dzelzs āizkara, vieno Antibolševistisko nāciju bloks ABN. Bloks izdod savu oficiozu ABN korespondence un dažādus cīņas uzsaukumus un paroles savām tautām, kas atrodas Maskavas jūgā. Pēdējais uzsaukums pieņemts bloka pārstāvju konferencē Edinburgā, un tanī deklarēts, ka starptautiskai tautu sadzīvei jādibinās uz visu tautu līdztiesīskumu un harmonisku sadarbību. Padomju savienības tautu cietums jānoārda, un visām nācijām dodama brīvība un suverēnitāte viņu pašu valstīs tautu etnogrāfiskajās robežās. Ar to bloks norobežojas no kādreizējā krievu premjēra Kerenska vadītās Krievijas atbrīvošanas kustības, kas aiz federācijas maskas un demokratijas fasādes joprojām lolo sapņus par lielkrievu virskundzību tautām, kas atrodas vecās Krievijas robežās.

ABN latviešu sektors palielinājies ar jaunām delegācijām ASV un Austrālijā, kuŗas vada A. Sietiņsons un V. Buks. Septembŗa sākumā Augsburgā notika iespaidīga ABN tautību pārstāvju sanāksme, kuŗā lietuviešu, latviešu, kazaku un ukraiņu pārstāvji dedzīgi aicināja pasauli apvienoties cīņai pret boļševismu.

DP UN ASV ARODBIEDRĪBAS

Lielākās antikomūnistiskās arodbiedrības CIO un AFL uzskatāmas par labvēlīgām DP ieceļotājiem un neceļ iebildumus pret viņu uzņemšanu ASV aroḍbiedrībās, bet praktiski jautājumu izšķir arodbiedrību lokālās nodaļas, vadoties no konkrētiem apstākļiem un savu biedru nostājas. Šajā ziņā stāvoklis var būt dažāds ASV dažādos apgabalos un vienā un tai pašā vietā dažādu nozaŗu arodbiedrībās. Novērots, ka arodbiedrības vilcinās uzņemt ieceļotājus, kas nav uzturējušies ASV vismaz 1 gadu.

Gribam ar savu laikrakstu tikties biežāk!

CIEMOS PIE LATVIJAS LASĪTĀJIEM VISĀ PASAULĒ

Kad pagāja viens gads, kopš visi latviešu laikraksti Vācijā apvienojās, iedomājos izdarīt aptauju pie saviem paziņām Vācijā un citās zemēs, ko viņi domā par apvienotā laikraksta Latvija saturu un veidošanu un kādi būtu viņu vēlējumi turpmākām laikraksta gaitām. Jāpiezīmē, ka visi aptaujātie ir cītīgi latviešu laikrakstu lasītāji jau no pirmajiem trimdas gadiem, kas allaž dzīvojuši līdzi mūsu avīžniecības liktenim, priecājušies par labo un skumuši par slikto.

Tautietis B. no Anglijas raksta: „Kopš pirmās iznākšanas dienas esmu lasījis Latviju, bet vislabāk man tā patikusi pēc apvienošanās. Sevišķi man simpatiska laikraksta kalpošana latviešu vienībai un cīņai par Latvijas atbrīvošanu. Tā mums katram svēta lieta."

To pašu uzsver ogļracis B. no Beļģijas, piezīmēdams, ka viņam sevišķi patīk laikraksta izvairīšanās no savstarpējas apkaŗošanās un šķelšanās, ko joprojām kultivējuši daži mazāki laikraksti, Latvijas lielā rakstu un rakstītāju dažādība, labā kvalitāte un pozitīvais pamattonis.

Lokālo principu pirmā vietā izvirzījis dzelzceļu jaunbūvē nodarbinātais latviešu agronoms Austrālijā, teikdams: „Ja mēs Austrālijā lasām Latviju, tad viss šis kontinents mums, kā saka, ir uz delnas. Tik plaša informācija tiek sniegta par tautiešu dzīvi Austrālijā. Varam vienīgi tencināt Arnoldam Šmitam un citiem čaklajiem rakstītājiem par šo svarīgo pakalpojumu latviešiem visā pasaulē."

Kāds filologs no Kalifornijas raksta: „Kaut gan mums amerikā iznāk vairāki laikraksti latviešu valodā, vistuvāka sirdij tomēr šķiet Latvija. Kaut gan tā mūs sasniedz ar lielu nosebošanos, to gaidām ar ilgošanos kā garīgā stipruma, Latvijas nemirstības un mūsu tautas ģēnija literārā spožuma paudēju."

Mazliet praktiskākai pusei pieskāries tautietis M. no Francijas, kas aptaujā burtiski saka: „Saku paldies Latvijai, ka svešā zemē un svešos ļaudīs tā man palīdzēja atrast latviešu meiteni, kas vēlāk kļuva mana dzīves biedre. Bez šī plašākā laikraksta palīdzības gan laikam tagadējā izklaidētībā sev par sievu tautieti nebūtu atradis. Arī citiem dzīves draugu meklētājiem varu ieteikt šo pašu ceļu."

Tautieši Vācijā bez vispārējas atzinības laikraksta saturam izteic arī tuvākus norādījumus tā veidošanai. Viens no cītīgākiem mūsu laikrakstu lasītājiem trimdā, tautietis R. no Libekas saka: „Kas to būtu domājis, ka Latvija ar tagadējām ierobežotajām iespējām uzdrošināsies nākt tautā ar romānu, pie tam vēl ar diviem reizē! Man tomēr būtu paticies, ja tas ārzemnieces darbs tiktu ievietots citā lapusē, nevis otrajā, kur tagad palicis pārāk maz telpu lokālajām lietām, kas tomēr Vācijā esošos tautiešus ļoti interesē."

„Mēs būtu ļoti priecīgi, ja LCK apgāds rastu iespēju izdot laikrakstu ik dienas vai mazākais 3 reizes nedēļā, kā tas bija laikā, kad Latvija vēl iznāca Gincburgā," raksta invalīdu grupa britu joslā. „Astoņas lappuses lasāmvielas vienā reizē nav vajadzīgas, bet gribētos vairāk saņemt jaunu ziņu."

Tautiete A. no Hamburgas vēlētos Latvijā lasīt vairāk sieviešu jautājumiem veltītu rakstu. Viņa domā, ka trimdas apstākļos varētu apmierināties kaut vai ar pus lappusi divās nedēļās, kas būtu veltīta latviešu sievietei. „Mīļš paldies par skaistajiem romāniem," aptauju nobeidzot viņa piebilst, „bet mans lūgums būtu, vai ārpolitika tomēr nevarētu nest mazu upuri sievietes labā."

Latviju lasa arī Latvijas baltvācu aprindās. Kāds repatriants man raksta: „Mēs, vācieši no Rīgas, dzīvi interesējamies par latviešu likteni trimdā un okupētajā dzimtenē, par ko Latvija sniedz plašu informāciju. Mūsu vidū ir ļoti daudz Jūsu laikraksta lasītāju."

Kāds Neištates tautietis sniedz novērtējumu par visiem latviešu trimdas laikrakstiem, izejot no viņu kvalitātes. Pirmā vietā viņš liek apvienoto laikrakstu. 2. v. Latviju, kas iznāca Gincburgā, tad Jaunās Ziņas un Tēvzemi un 4. v. Latviešu Ziņas un Latviešu Vēstnesi un tikai tad Zviedrijā un citās zemēs iznākošos laikrakstus. Par savu novērtējumu viņš piebilst, ka neuzskata to par nemaldīgu vai pietiekami drošu. Tās vairāk viņa personīgās domas, bet viņš ir pārliecināts, ka daudziem tās būs līdzīgas.

„Esmu pateicīgs Latvijai par attu rēšanos no neauglīgās polēmizēšanas ar cilvēkiem, kas sevi dēvē par īstajiem demokratiem. Esmu sekojis visām latviešu politiskajām polēmikām trimdā, bet konstatējis, ka pie pozitīva rezultāta un vienošanās tās nav novedušas un laikam arī nenovedīs. Svarīgāks ir pozitīvais darbs tautiešu vienošanā, viņu stājas uzturēšanā un iedvesmošanā cīņai par Latviju." Tā raksta bij. karavīrs S. no britu salām, un šī atbilde, man šķiet, ir pietiekami cienīga aptaujas noslēgumā.

Edvīns E.

Pieprasa propagandas raidījumus arī latviešu valodā

IEROSINĀJUMI GROZĪT AMERIKĀŅU „RADIOKARA" TAKTIKU

Amerikāņu publicisti Roberts Bērds un Okdens Reids laikrakstā Spokesman rakstu sērijā Cik stipra ir Amerika? starp citu norāda arī uz amerikāņu radio propagandas trūkumiem, salīdzinot ar ārkārtīgi plaši izveidoto padomju propagandu. Pēdējās ietekmē trešdaļa visas pasaules iedzīvotāju dzīvojot ticībā, ka kaŗu Korejā sākušas Savienotās valstis.

Autori konkrēti salīdzina padomju un amerikāņu radio propagandu. Komūnistu raidstacijas 24 stundas dienā visās kaut cik pazīstamās valodās izplata savas mācības pārī visai zemes lodei nemitīgi un ar labām sekmēm, piemērojot Hitlera principu, ka meli, tos nemitīgi atkārtojot, beidzot kļūst līdzīgi patiesībai. Amerikāņi pagaidām nav spējuši šajā laukā ar komūnistiem sacensties. Jā, piemēram, komūnistu raidītājam Jongjangā Korejā, ir 50.000 vatu jauda, tad Dienvidkorejas raidītājam ir tikai 3000 vatu. Ziemeļkorejā komūnisti iekārtojuši simtiem „informācijas un kultūras" centru, kamēr Dienvidkorejā ir tikai deviņi. Krievi aizveduši uz Maskavu „izglītošanai" tūkstošiem ziemeļkorejiešu studentu, dažkārt pat 200 reizē, bet uz ASV aizvesti ne vairāk par 20. Tādi paši apstākļi ir citur Āzijā. Amerikāņu pūles teikt pasaulei patiesību izpaužas tikai līdzīgi čukstiem, kas ap 211 milj. Maskavas pārvaldīto ļaužu gandrīz nesasniedz. ASV un Anglijai kopā visā pasaulē ir tikai 70 raidītāju, bet krieviem 250. Komūnisti savu programmu noraida 832 stundas nedēļā, bet ASV šim nolūkam veltī 209 stundas. Kamēr vairums boļševiku raidītāju darbojas 24 stundas dienā, amerikāņiem tādi ir tikai divi; krievu raidījumus uzsvaidzina un maina, kamēr amerikāņu programmas atkārto visu dienu. Turklāt krievi attīstījuši tik spēcīgu traucēšanas techniku, ka ASV ārlietu ministrijas vadītā Amerikas Balss tikai ap 15 proc. sasniedz Padomju savienību. Autori tālāk atgādina Džona Fostera Dallesa vārdus, ka karš vai miers tuvākajos mēnešos var atkarāties no tā, vai izdodas pasaulei pierādīt, ka draudi pasaules mieram nāk no komūnistiem un nevis no rietumiem.

Dzirdēti dažādi ieteikumi. Daži propagandas eksperti norādījuši, ka nepietiek tikai visu laiku teikt patiesību, bet ka jālieto arī pretinieka paša līdzekļi un triki. Citi vēlas, lai propaganda būtu vairāk netieša un anonīma, bet citi saka, ka vajaga gan neatlaidīgi turēties pie patiesības, tikai pasniegt to skaļāk un drāmatiskāk. Pēc autoru domām, vispirms tomēr vajadzīgi vairāk un spēcīgāki raidītāji. Kongresam pieprasīti 89 milj. dolaru sešām jaunām sevišķi spēcīgām raidstacijām. Tālākie ieteikumi Amerikas Balss uzlabošanai: raidītājs pakļaujams tieši prezidentam; rūpīgāk jāpētī raidījumu efekts Padomju savienības tautās; jāpavairo raidījumos lietojamo valodu skaits, pašreizējām 24 valodām pievienojot vēl vismaz 23, to vidū armēņu, latviešu, indu, indonēziešu, žīdu uc.; vajadzīgi vairāk ekspertu klausītāja sastāva un gaumes analizēšanai; plašāki jāizmanto dažādu tautu vaditāji trimdā, kā to dara Brīvās Eiropas raidītājs Frankfurtē, jo iedzīvotāji komūnistu pārvaldītajās zemēs vislabāk vēlas dzirdēt savu brīvajā pasaulē dzīvojošo tautiešu domas par viņu problēmām. Tādēļ Amerikas Balsij vajadzētu rast līdzekļus pārvest uz ASV nevis desmitiem bet tūkstošiem šādu cilvēku, speciālistu visdažādākās nozarēs.

ZIVIS SAPŪST OSTĀ, BET KUĢU SATIKSME NAV

Sāmsalas delegāts Pitkī šī gada Igaunijas Augstākās padomes sesijā starp citu ziņoja, ka starp Sāmu salu un cietzemi joprojām neesot kārtējas kuģu satiksmes, kaut gan pastāv ministru padomes īpašs lēmums par šādas satiksmes organizēšanu. Pitkī pirms gada pats bijis Tallinā, kur valsts kuģu pārvaldē viņam paskaidrots, ka satiksmi sākšot tūlit augustā. Tomēr satiksmes līnijas nebija arī vēl pēc gada, un Sāmsalas zvejnieku sazvejotās labās jūras zivis transporta trūkuma dēļ sapūst Kuivatsū un Virtsū ostās.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Ečesona izsauktie trīs spoki

ĶENGĀŠANĀS VISĀ FRONTĒ PAR AMERIKĀŅIEM — ILJA ĒRENBURGS NOSKAITIES UZ 109 NORVĒĢU RAKSTNIEKIEM — JAUNATNI AUDZINĀS MĪLESTĪBĀ UZ STAĻINU UN DIEVA NOLIEGŠANĀ — LEŅINA ORDENIS UN MAZS SAKŅU DĀRZS

Raidījumos latviešiem ārzemēs tagad sākusies vēl nebijusi ķengāšanās par angliem un amerikāņiem un padomju nopelnu izcelšana. Cīņas ievadā, kas veltīts Japānas sakāvei, no kuŗas pagājuši 5 gadi, teikts: Angļu un amerikāņu spēki nevarēja panākt uzvaru. Stāvoklis mainījās, kad karā iestājās Padomju savienība, kas īsā laikā sakāva 1,5 milj. japāņu armiju. (Ne vārda par atombumbu!). Tagad amerikāņi agresīvitātē pārspēj Japānas imperiālistus. Viņus jau smagi sakāva Ķīnā un sakaus arī Korejā.

Raidījumā Ečesona spiritiskie seansi teikts: Spoku izsaukšana ir sarežģīta lieta, bet Ečesons to mechanizējis. Viņš spokus izsauc pa telefonu. Seansā piedalījās mierā aizgājušo Baltijas valdību trīs spoki, kas klausīja uz vārda Lietuvas sūtnis, Latvijas lietvedis utt. „Vai jūs, miroņi, varat sabrūvēt mēslus Drošības padomē?" Ečesons jautāja. „Varam!" tie atbildēja, visi kā viens. Pēc tam spokus aizveda atpakaļ uz kapiem. Amerikāņi negrib dzīvot reālā pasaulē, kāda tā ir, bet grib tādu, kādu tie vēlētos redzēt. Tāpēc Čangkaišeks UN pārstāv Ķīnu, tāpat kā Latviju, Lietuvu un Igauniju — bijušo valdību ēnas. (Ak — tad bailes gan! Pie tam tik lielas, ka nemaz nemana, vai baltieši ir UN vai nav).

Sudrabkalns Cīņā raksta, ka katrs kokvilnas un labības kilograms, ko nodod valstij padomju ļaudis, ir sitiens sejā Trūmenam un Ečesonam. Padomju ļaudis zina, ka viņi ar savu darbu veicina komūnisma nodibināšanos visā pasaulē un ka cilvēces vairākums ir viņu pusē. Komūnisma sabiedrību visā pasaulē vienos viena valoda, kas sākumā radīsies vairākos centros un beigās apvienosies vienā vienīgā. (Tas nebūs nekur citur, kā Maskavā).

Ilja Ērenburgs saņēmis 109 norvēģu rakstnieku atbildi, kas paziņo, ka tie neparakstīs Stokholmas miera peticiju. Par to Staļinam pakalpīgais skribents līdz nāvei noskaities un raksta: 109 ne katrreiz nozīmē vairāk nekā viens. Kritušais Knuts Hamsuns bija vairāk nekā visi šie simts un deviņi kopā. Tāpēc mani viņu atbilde nepārsteidz.

Skolu laikam sākoties, plašus rakstus sniedz padomju laikraksti. Sovjetskaja Latvija ievadā teikts, ka vēl mācībās valda formālisms un vāja praktiska pieredze skolotājiem vēsturē, literātūrā un PSRS konstitūcijā. Skolās nedrīkst mācīt mechaniski pēc grāmatām, jo tas ir kaitīgi. Jaunatnē par visu vairāk jāieaudzina mīla uz Staļinu, lielo dzimteni, partiju. Visnopietnākā vērība jāveltī, lai jaunatnē ieaudzinātu ateismu, tāpēc pretreliģijas mācībai jāieņem programmā cienīga vieta. Jāstiprina jaunatnes draudzība ar komjauniešiem un partijas organizācijām.

Reportāžā Ilze Sipola stāstīja: Visvairāk priecājos par nometnē iegūtajām zināšanām krievu valodā. Mūsu pulciņā bija arī krievu skolēni. Jauno Gvardi mēs lasījām krievu valodā. Drāmatiskais pulciņš uzveda tikai krievu lugas. Pionieŗu vadītāja Molčanova piezīmēja, ka nometnē notikušas pārrunas par starptautisko stāvokli un bērnu grūto dzīvi kapitālistu zemēs.

Cīņa raksta: Padomju cilvēks negaida atgādinājumus. Jo ātrāk maksāts, jo labāk samaksāts. Tāpēc visiem jāseko Ogres kolhoznieku aicinājumam nomaksāt nodokļus, pirms vēl saņemti maksāšanas atgādinājumi. Valsts organizātoriem stingri jāseko, lai valstij pienākošies maksājumi tiktu saņemti laikā. — Kaut trūkst maisu labības pārvadāšanai, labība jānodod laikā. Pieņemšanas punktu komūnistiem tāpēc jābūt ļoti modriem. Jelgavas rajonā tāds ir Tupicins, bet pieņemšanas punktu vada Jefims Sarčuks.

Reportāžā no Bulduriem runāja ogļracis Poskudinovs, atkārtoti latviešiem pateikdamies par labo stutmalku. Es nekad nesapņoju, ka varēšu tik labi atpūsties Rīgas jūrmalā. Mans tēvs kā dzīvoja, tā nomira — netīrumos, bet man ir Leņina ordenis un savs neliels sakņu dārzs. Mans dēls ir meistars, mēs drīz nopirksim savu auto. (Tas noteikti vajadzīgs, lai apmeklētu sakņu dārziņu un iebrauktu ogļu šachtā).

Jablonskis stāstīja: Padomju Latvija reālizē valsts varu patstāvīgi. Tai ir sava republikas valdība un pilnīga patstāvība iekšējo lietu kārtošanā. Ir arī savas republikāniskās karaspēka daļas. Ir tiesības stāties ciešos sakaros ar ārvalstīm, slēgt līgumus utt. Visas šīs tiesības nav vis tikai uz papīra, kā tas mēdz būt buržuju zemēs, bet īstenībā. (Republikas valdība jau ir, bet to no Maskavas bīda Staļins ar savu politbiroju un, lai lieta būtu droša, tad katram latviešu ministram par palīgu krievs no Maskavas. Ir arī daži vadi karavīru, bet tos komandē krievu virsnieki. Kādi līgumi noslēgti ar ārzemēm, to laikam nevarēs pateikt pats tieslietu ministrs Jablonskis. Viņam varētu ieteikt pieprasīt Latvijai vietu UN, tad viņš redzēs, vai ir neatkarīgs no Maskavas vai nē).

NO 15 RĪGAS VIDUSSKOLĀM TIKAI ČETRAS LATVIEŠU

No kāda sludinājuma Cīņas 188. num. redzams, ka deviņās no Rīgas 15 vakara skolām un vidusskolām mācības notiks krievu valodā. divās lietos kā krievu, tā latviešu valodu un tikai četras būs tīri latviskas. Jauniešiem, kas vēlas mācīties kādā no šīm skolām, jāiesniedz lūgums ar pievienotu autobiografiju, agrāko skolu un darba vietas apliecībām un pasi. Vēl sarežģītāka iestāšanās Kazdangas lauksaimniecības skolā, kur no nākošajiem „zootechniķiem" iestājoties prasa bez tam vēl dzimšanas apliecību, divas fotografijas, veselības apliecību un apliecību par militāro dienestu, pie kam daļa apliecību jāiesniedz oriģinālā.

PA

Dažas ziņas par

DZEJNIEK

Apaļi 100 g. paiet 18. sept. kopš latviešu tautas atmodas un Latvijas rītausmas vēstneša Ausekļa dzimšanas. Šīs rindas lai pauž pateicību par dzejnieka īsajā mūžā veikto darbu un solījumu savas domas un sirdi veltīt Latvijai, kā viņš to darījis, pravietiski skatot Gaismas pils augšāmcelšanos, kad „Zilā gaisā plivinās Sarkanbaiti karogi", un iecerot latvju augstskolas ideju, aicinot latvjus skolas sienās:

„Ja dsirdi šādus vārdus: tēvija
Un mīļā, dārgā, svētā Latvija,
Tad cerēt vari gan uz brīvību!"

Ausekļa mira tikai 29 g. vecs. Biografs Jānis Lapiņš tādēļ jau 1923. g., kad iznāca Ausekļa Kopotie raksti, biografijas beigās konstatē, ka tas esot vispār pēdējais vārds par dzejnieku, un neviens nekā janna vairs pateikt nevaršot. Taču man vēl 1944. g. vasarā izdevās satikt dzejnieka 9 g. jaunāko māsu Lienu, ko neviens biografs nebija izklaušinājis, — toreiz 85 g. vecu sirmgalvi.

Krogzemju Mikus vārds nav vēlāk latviskots, kā iznāk pēc J. Lapiņa sniegtajām ziņām. Kad Jēkabam un Annai Krogzemjiem Ungurpils pag. Sīpolos 1850. g. 6./18. septembrī piedzimst dēls, mācītājs to ieraksta. Alojas baznīcas grāmatās skaidri latviski „Mikus". Toreiz Krogzemji ir jau ap 10 gadu Sīpolos. 31 gads jau pagājis no dzimtbuves atcelšanas. Loti čaklais Jēkabs Krogzemis nolīdis jau vairākus līdumus: Māja tomēr viņam vēl nepieder. Mikus ir skolnieks draudzes skolā, gadus 15 vecs, kad tēvs drīkst māju iepirkt. Pagastā daudzi šo izdevību nemaz negrib izmantot, un klaušas tiem šķiet labākas nekā parāds un risks, nostājoties uz savām kājām. Iespiestās biografijas to nesaka, bet baznīcas grāmatas datī un dvēseļu revīziju protokoli, ko esmu izsekojis, gan rāda, ka Jēkabam Krogzemim vajag būt apnikušam staigāt no mājas uz māju. Šīs ģimenes likteņi loti nestabīli. Izkustējušies no Mīlēniem, kur tie ir saimnieki, dažus km pa Iges upīti uz leju uz jaunierīkoto Krogzemju saimniecību, tie 1834. g. tur dabū uzvārdu, bet nākošā gadā dodas atkal citur. Toreiz tur vēl nav ceļu. Mikus tēva tēva ģimene ir liela. Bērniem jādodas darbā. Viens dēls kļūst mutīgā sulainis, otrs vagars, bet tad krīt par kalpu, līdz atkal kļūst saimnieks. Jēkabs pats nokalpo pa gadam dažādās mājās, ir čaklis un strādīgs, un precējies izpelnās iespēju kļūt šlakteru mājās par saimnieku. Varbūt arī viņa sievas ģimene tur palīdzējusi. Sievu Annu, kuŗai visbākā slava (iesvētes mācībā mācītājs gan viņu novērtējis kā viduvēji sekmīgu), Jēkabs ņēmis no ievērojamās Dreimaņu dzimtas. Paši tie gan šai laikā vēl nav plašāk pazīstami, bet viņu tuvi radi kļūst pirmie pagasta runas vīri, un viņu vārdus arī muiža dažreiz uzklausa. Kad pēc pāris Slakteros pavadītiem gadiem Krogzemji pārlec tālāk uz „Sīpoliem," sakarā ar Dreimaņiem nepārtrūkst, un Mikum tie kristībās Alojas baznīcā stāv kūmās. Krusttēvs arī ir Mikus. Dreimaņi paši domā, ka tie ienākuši no Piebalgas. Fakts ir, ka tie paaudzēs ir ratiņu dreimaņi (virpotāji), un amats devis vārdu arī mājai, kuŗa vecākās baznīcas grāmatās vēl atzīmēta ar citu — igauniski lībisku vārdu. Ja būtu taisnība, ka Dreimaņi ir piebaldzēni, tas lieku reizi apliecinātu Piebalgas-dzejnieku dzimtenes slavu.

Krogzemju ģimenē nav bijuši vis 6, kā biografijas atzīmē, bet 8 bērni, no kuŗiem

Pa Latvijas vēstures pēdām

DV Švābu Gmindes nodaļas lekciju cikla turpinājumā prof. J. Sanders, kas tagad ir 93 gaduš vecs, runāja par latviešu cīņu tautiskās atmodas un vēlākos laikos pēc personīgiem piedzīvojumiem.

„Laimīgākais cilvēks pasaulē ir tas, kas nelaimi var pārvērst laimē," lektors teica. Jaunais mācītājs Sanders bija nelaimīgs, kad pēc universitātes beigšanas par latvisko stāju viņam konsistorija nedeva mācītāja vietu Latvijā un tādēļ bija jādodas uz Pēterburgu, kur viņš kļuva par armijas mācītāju. Tur Sanders nelaimīgo sākumu pārvērta laimīgos panākumos latviešu tautai.

Pēc šīvas cīņas ar konsitoriju viņš panāk Pēterburgā 1. latviešu draudzes nodibināšanu. Viņš ir pirmais mācītājs, kas saņēmis zelta krustu. Sanders kopā ar F. Veinbergu nodomājis dibināt Rīgas latviešu namsaimnieku b-bu, lai latvieši tiktu pie līdzrunāšanas „rātē". Vācieši pretojušies un biedrība nav atjauta, jo tādu deŗs pierunājis Krievijas ministru prezidentu Viti jautājumu likt ministru kabinetā sēdē, un statūti patiesi arī apstiprināti.

8. piedalījies 1888. g. 3. vispārējos dziesmu svētkos, kas savilnojuši visu latviešu tautu nacionālā pašapziņā. Vācieši apsūdzējuši latviešus pie cara valdības par tautas kūdīšanu uz nemieriem un nākošo. Bet tas bija Sanders, kas pamudināja J. Čakstī iesniegt Mītavā (Sanders neatzīst lībisko Jelgavu) lūgumu atļaut 4. vispārējos dziesmu svētkus rīkot 1895. g., jai 100. gada dienu. Lūgumu vairs nevarēja noraidīt un svētki notika Jelgavā. Tas vāciešus saniknojis vēl vairāk. Tādā paša kārtā S. panācis 5. dziesmu svētku atļauju 1910. g., uzdodot par pamatu Vidzemes pievienošanu Krievijai 200. gada dienu.

Latvieši gan studēja Tērbatā, bet mācības spēki bija vācieši. Kad nomiris filozofijas prof. Teichmilliers, S. panācis pie Krievijas izglītības ministra, ka par mirušā vietnieku no 5 kandidātiem izrauga jauno latviešu filozofu Jēk. Osi, kas nozīmēja pilnīgu apvērsumu šajā vāciešu zinātnes citadelē. Kad Cēsu apgabalā bija jāievēl jauns prāvests, Sanders bija atkal tas, kas pie gubernātora panāca, ka neievēl vis vācu kandidātu, bet gan latvieti Irbi, kas Latvijas brīvvalsti kļuva par ev. lut. baznīcas biskapu.

Sanders daudz strādājis arī latviešu valodas druvā un ienesis tajā daudz jaunvārdu. Vēl tagad sirmā vecumā S. raksta par valodas jautājumiem un slīvi aizstāv kunga un tēva likšanu vārda priekšā. Ja tie un citi vārdi nav iegājuši tautā, tad liela vaina mūsu presei, kas tos nepopularizē.

Māc. A. Liepiņš pateicās tēvam Sanderam par viņa interesanto stāstījumu un norādīja, ka ar šīm lekcijām gribēts rādīt mūsu jaunatnei, cik lielus darbus veikuši savas tautas labā mūsu sirmie tēvi un aicināja kuplo klausītāju saimi sumināt tos par viņu mūža darbu Latvijai.

V. L.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Dažas ziņas par Ausekļa-Krogzemju Mikus dzimtu un skolas gadiem

DZEJNIEKA 100 G. DZIMUMDIENAS ATCEREI

Apaļi 100 g. paiet 18. sept. kopš latviešu tautas atmodas un Latvijas rītausmas vēstneša Ausekļa dzimšanas. Šis rindas lai pauž pateicību par dzejnieka īsajā mūžā veikto darbu un solījumu savas domas un sirdi veltīt Latvijai, kā viņš to darījis, pravietiski skatot Gaismas pils augšāmcelšanos, kad „Zilā gaisā plivināsies Sarkanbalti karogi", un iecerot latvju augstskolas ideju, aicinot latvjus skolas soļos:

„Ja dzirdi šādus vārdus: tēvija
Un mīļā, dārgā, svētā Latvija,
Tad cerēt vari gan uz brīvību!"

Auseklis mira tikai 29 g. vecs. Biografs Jānis Lapiņš tādēļ jau 1923. g., kad iznāca Ausekļa Kopotie raksti, biografijas beigās konstatē, ka tas esot vispār pēdējais vārds par dzejnieku, un neviens nekā jauna vairs pateikt nevarēšot. Taču man vēl 1944. g. vasarā izdevās satikt dzejnieka 9 g. jaunāko māsu Lienu, ko neviens biografs nebija izklaušinājis, — toreiz 85 g. vecu sirmgalvi.

Krogzemju Mikus vārds nav vēlāk latviskots, kā iznāk pēc J. Lapiņa sniegtajām ziņām. Kad Jēkabam un Annai Krogzemjiem Ungurpils pag. Sīpolos 1850. g. 6./18. septembrī piedzimst dēls, mācītājs to ieraksta Alojas baznīcas grāmatās skaidri latviski „Mikus". Toreiz Krogzemji ir jau ap 10 gadu Sīpolos. 31 gads jau pagājis no dzimtbuves atcelšanas. Loti čaklais Jēkabs Krogzemis nolīdis jau vairākus līdumus. Māja tomēr viņam vēl nepiederēt. Mikus ir skolnieks draudzes skolā, gadus 15 vecs, kad tēvs drīkst māju iepirkt. Pagastā daudzi šo izdevību nemaz negrib izmantot, un klausās tiem šķiet labākas nekā parāds un risks, nostājoties uz savām kājām. Iespiestās biografijas to nesaka, bet baznīcas grāmatas datī un dvēseļu reviziju protokoli, ko esmu izsekojis, gan rāda, ka Jēkabam Krogzemim vajag būt apnikušam staigāt no mājas uz māju. Šīs ģimenes likteņi ļoti nestabili. Izkustējušies no Mīlēniem, kur tie ir saimnieki, dažus km pa Igģes upīti uz leju uz jaunierīkoto Krogzemju saimniecību, tie 1834. g. tur dabū uzvārdu, bet nākošā gadā dodas atkal citur. Toreiz tur vēl nav ceļu. Mikus tēva tēva ģimene ir liela. Bērniem jādodas darbā. Viens dēls kļūst muižā sulainis, otrs vagars, bet tad krīt par kalpu, līdz atkal kļūst saimnieks. Jēkabs pats nokalpo pa gadam dažādās mājās, ir čaklis un strādīgs, un precējies izpelnās iespēju kļūt Slakteru mājās par saimnieku. Varbūt arī viņa sievas ģimene tur palīdzējusi. Sievu Annu, kuŗai vislabākā slava (iesvētes mācībā mācītājs gan viņu novērtējis kā viduvēji sekmīgu), Jēkabs ņēmis no ievērojamās Dreimaņu dzimtas. Paši tie gan šai laikā vēl nav plašāk pazīstami, bet viņu tuvi radi kļūst pirmie pagasta runas vīri, un viņu vārdus arī muiža dažreiz uzklausa. Kad pēc pāris Slakteros pavadītiem gadiem Krogzemji pārliet tālāk uz Sīpoliem, sakarā ar Dreimaņiem nepārtrūkst, un Mikum tie kristībās Alojas baznīcā stāv kūmās. Krusttēvs arī ir Mikus. Dreimaņi paši domā, ka tie ienākuši no Piebalgas. Fakts ir, ka tie paaudzēs ir ratiņu dreimaņi (virpotāji), un amats devis vārdu arī mājai, kuŗa vecākās baznīcas grāmatās vēl atzīmēta ar citu — igauniski līdzīgu vārdu. Ja būtu taisnība, ka Dreimaņi ir piebaldzēni, tas lieku reizi apliecinātu Piebalgas-dzejnieku dzimtenes slavu.

Krogzemju ģimenē nav bijuši vis 6, kā biografijas atzīmē, bet 8 bērni, no kuriem gan divi agri miruši. Tēvs sapratis izglītības nozīmi un sūtījis vecāko dēlu Mārtiņu skolās. Tai paša laikā arī kāds bāra bērns — Priedīte no Alojas Porzām dodas uz Valkas skolotāju semināru. Pēdējo un laikam mazākā mērā arī pirmo atbalsta muiža. Par skolotāju ir kļuvis turpat kaimiņos Dikļos arī kāds Mikus brālēns Šmits.

Kad Mikus sāk iet skolā, viņam ir jau atbalsts — lielais brālis Mārtiņš. Arī Liena apliecināja, cik daudz Mārtiņš palīdzējis ne vien Mikum, bet arī citiem ģimenes locekļiem. Mūža otrā pusē viņam, tēva taupīgo garu mantojušam, bijis ierāts kapitāls, ūn kāda no radu mājām būtu tikusi izšķrupēta, ja Mārtiņš nebūtu glābis.

Pirmās skolas gaitas Mikus iet turpat Alojā. Skolotājs Miķe ne visai rūpīgi pilda audzināšanas darbu un interesējas arī par tirgiem un krogu, kā to Lapiņš izpētījis. Šai skolas laikā gadās divi notikumi, kas Ausekļa biografijā līdz šim nebija zināmi un kas labi raksturo dzejnieku viņa skolas dienās. Abus man pastāstīja kāda Mikus skolas biedra dēls, jau pavecs vīrs, vienkāršs saimnieks, liels literatūras un vēstures pazinējs.

Mikus skolā bijis pusīdz divdabis. Kluss, noslēgts, bet ar apslēptu uguni, kas varējusi uzliesmot par asu afektu. Ar šādu Mikus dabu saistās arī pirmais dzejolis, ko Mikus sacerējis un kas radies dusmās par nodarītu apvainojumu. Viņa skolas biedrs Mārcis Teidmanis, kuŗa tēvs ir muižas virsmežsargs 8 km no Alojas, kāda nezināma iemesla dēļ Miku mazliet iepļaukājis. Tas iebēdzis no vajātāja pie meitenēm. Lai savu uzvaru uzsvērtu un Miku pagalam pazemotu citu skolnieku acīs, Mārcis smiedamies visiem stāstījis un rādījis pirkstiem — Mikus pie skuķiem, Mikus pie skuķiem! Bet nākošās dienās sāk skuķi manīt, ka meitenes smejās, tiklīdz ierauga Mārci. Kāpēc? Nesaka, tik sačukstas un nolien malā, kur dzied kādu dziesmu. Meldija nav sveša, to toreiz skolā Miķe mācījis, bet vārdi? Vārdos Mārcis Teidmanis tik nežēlīgi un bezkaunīgi izsmiets, ka gandrīz kauns tādu dziesmu dziedāt. Katrs saprot, ka Mikus atmaksājis. Dzejas saturs bijis tāds, ka Teidmaņa tēvs bez savas mežu pārzināšanas piekopjot vēl citu amatu — cilvēkiem ādas ģērējot. Dēls viņam esot šai ziņā liels palīgs. Pastāstīts arī, kā dēls to darot, bet to nu atļaujat man tuvāk neaprakstīt. 1943. g. man gadījās par šo notikumu runāt ar Teidmaņa krustmeitu (no pazīstamās Brastiņu dzimtas), kuŗa vecā vīra mūža gaitā bijusi daudz ar to kopā. Kad jautāju, vai viņš tādu notikumu kādreiz pieminējis? Tā atbildēja ar noteiktu nē. Laikam Mārcim ŠĪ atriebība bija pārāk sāpējusi. Notikuma laiku var aplēst uz apm. 1864.—65. g.

(Turpinājums 6. lpp.)

Latvijas daudzinājums Mēlara ezera krastos

LATVIEŠU SKAUTU UN GAIDU SALIDOJUMS VASARAS BEIGU NOMETNĒ

Ziemeļblāzmai tovakar bija balta krāsa. Vismaz tā likās tiem tautiešiem, kas kuplā skaitā ieradušies pie Zviedrijas latviešu skautu un gaidu kurtā ugunskura, tā liesmu sarkanīgās atblāzmas rotaļas Mēlara ezera vakara miglas klānos un ziemeļblāzmas gaišajās šaltīs saskatīja latvisko sarkanbaltsarkano krāsu plandījumu.

Augšējā attēlā: sarkanbaltsarkanā karoga nesējas nometnes rīta jundas ierindā.

Apakšā: Zviedrijas latviešu skautu un gaidu nometnes dalībnieki kopējā gājienā uz nometnes dievkalpojumu. Gājiena priekšgalā skautu un gaidu mācītājs Sviķis.

Foto Ilgars Linde

Jo diža bija šī Tālavas novada nometne, — viens no lielākiem latviešu jaunatnes salidojumiem Zviedrijā pēdējos gados. Turpat simts, Vidus- un Dienvidzviedrijas latviešu skautu un gaidu bija saradušies jaukajā Sūlvīkas apkārtnē, Mēlara ezera krastā zviedru „nažu" pilsētas Eskilstūnas tuvumā, pulcinot ap sevi divtik nometnes ciemiņu — tautiešus no tuvākās un tālākās apkārtnes. Īpaši mazskautiem, skautu gaitu iesācējiem, šeit nācās rādīt vasaras gaitās apgūto māku, līdzās vecāko biedru skautiskai prasmei. Trīs dienas nav ilgs laiks šādai nometnei, kuŗā rosība neapsīka no pirmās telšu „silkītes" iedzīšanas zemē līdz pēdējai nopūtai, jauko nometnes vietu atstājot. Un latviešu skautu priekšnieka vietniekam E. Ragovskim, kas pārraudzīja telšu pilsētiņas celšanas darbus, nometnes atklāšanas brīdī par skautisko stāju nebija lieki jārunā. Šai nometnē tā izpaudās visur, gan pašu cēlāju darbos — ar tautiskiem žogiem, vārtiem un skautisko ērtību darinājumiem un nometnes izrotājumos, gan arī nometnes nodarbībās, sacensībās un skautiskās rotaļās, kuŗu netrūka plašajā un vispusīgajā nometnes priekšnieka vad. Kadiķa programmā. Un atklāšanas vārdos pieminētais latviskais gars visspilgtāk izpaudās Tālavas, Beverīnas, Staburaga un pārējo vienību skautu un gaidu kopējā Latvijas daudzinājuma uzvedumā lielā ugunskura vakara sarīkojumā, kā arī nometnes rīta un vakara jundās, pacelot un nolaižot sarkanbaltsarkano karogu.

Ja kādam no nometnes apmeklētājiem varbūt likās, ka Latvijas vārds šeit tika par biežu skandēts, tad jāatgādina, ka tieši latviskais gars šādās sanāksmēs ir neatsveramais faktors mūsu jauniešu nacionālās apziņas stiprināšanā. Agros gados tēvu mājas atstājuši, tie visvieglāk nonāk svešās vides ietekmē. Sūlvīkas nometnes ugunskura liesmas droši iededzināja visu nometnotāju un to ciemiņu sirdīs latviskās piederības zīmes no jauna, un Pērkoņtēva ziemeļblāzmas sveiciens stiprināja visos mūsu tautas brīvības domu. Par to liels paldies šī latviskā nometnes ugunskura kūrējiem.

Zviedrijā, septembrī.

Ilgars Linde

NOMETNES ŽOGA CEĻEJI

Pa Latvijas vēstures pēdām

DV Švābu Gmindes nodaļas lekciju cikla turpinājumā prof. J. Sanders, kas tagad ir 93 gadus vecs, runāja par latviešu ciņu tautiskās atmodas un vēlākos laikos pēc personīgiem piedzīvojumiem.

„Laimīgākais cilvēks pasaulē ir tas, kas nelaimi var pārvērst laimē," lektors teica. Jaunais mācītājs Sanders bija nelaimīgs, kad pēc universitātes beigšanas par latvisko stāju viņam konsistorija nedeva mācītāja vietu Latvijā un tādēļ bija jādodas uz Pēterburgu, kur viņš kļuva par armijas mācītāju. Tur Sanders nelaimīgo sākumu pārvērta laimīgos panākumos latviešu tautai.

Pēc šīvas ciņas ar konsitoriju viņš panāk Pēterburgā 1. latviešu draudzes nodibināšanu. Viņš ir pirmais mācītājs, kas saņēmis zelta krustu. Sanders kopā ar F. Veinbergu nodomājis dibināt Rīgas latviešu namsaimnieku b-bu, lai latvieši tiktu pie līdzrunāšanas „rātē". Vācieši pretojušies un biedrība nav atļauta, jo tādu biedrību visā Krievijā neesot. Tad Sanders pierunājis Krievijas ministru prezidentu Viti jautājumu likt ministru kabineta sēdē, un statūti patiesi arī apstiprināti.

S. piedalījies 1888. g. 3. vispārējos dziesmu svētkos, kas savilņojuši visu latviešu tautu nacionālā pašapziņā. Vācieši apsūdzējuši latviešus pie cara valdības par tautas kūdīšanu uz nemieriem un nākamiem dziesmu svētkiem atļauja vairs nav solīta. Bet tas bija Sanders, kas pamudināja J. Čaksti iesniegt Mītavā (Sanders neatzīst lībisko Jelgavu) lūgumu atļaut 4. vispārējos dziesmu svētkus rīkot 1895. g., sakarā ar Kurzemes pievienošanu Krievijai 100. gada dienu. Lūgumu vairs nevarēja noraidīt un svētki notika Jelgavā. Tas vāciešus sanīknojis vēl vairāk. Tādā pašā kārtā S. panācis 5. dziesmu svētku atļauju 1910. g., uzdodot par pamatu Vidzemes pievienošanu Krievijai 200. gada dienu.

Latviešī gan studēja Tērbatā, bet mācības spēki bija vācieši. Kad nomiris filozofijas prof. Teichmillers, S. panācis pie Krievijas izglītības ministra, ka par mirušā vietnieku no 5 kandidātiem izrauga jauno latviešu filozofu Jēk. Osi, kas nozīmēja pilnīgu apvērsumu šajā vāciešu iznātnes citadelē. Kad Cēsu apgabalā bija jālevēl jauns prāvests, Sanders bija atkal tas, kas pie gubernātora panāca, ka nelevēl vis vācu kandidātu, bet gan latvieti Irbi, kas Latvijas brīvvalstī kluva par ev. lut. baznīcas bīskapu.

Sanders daudz strādājis arī latviešu valodas druvā un ienesis tajā daudz jaunvārdu. Vēl tagad sirmā vecumā S. raksta par valodas jautājumiem un sīvi aizstāv kunga un tēva likšanu vārda priekšā. Ja tie un citi vārdi nav iegājuši tautā, tad liela vaina mūsu presei, kas tos nepopulārizē.

Māc. A. Liepiņš pateicās tēvam Sanderam par viņa interesanto stāstījumu un norādīja, ka ar šīm lekcijām gribēts rādīt mūsu jaunatnei, cik lielus darbus veikuši savas tautas labā mūsu sirmie tēvi un aicināja kuplo klausītāju saimi sumināt tos par viņu mūža darbu Latvijai.

V. L.

Irma Liepsala

PINKŠĶE UN SMAIDĪTE

PASAKA

Kādai mātei bija divas meitas — Pinkšķe un Smaidīte. Varbūt, ka viņām kādreiz bija citi vārdi, bet tā ļaudis bija viņas iesaukuši, tā viņas sauca arī māte, un īstie vārdi ar laiku bija aizmirsušies.

Smaidītei bija gaiši mati, zilas acis un sārti vaigi, un viņa visur un vienmēr smaidīja, bet Pinkšķei no mūžīgās raudāšanas mati bija vienmēr slapji un izskatījās tumši, acis pelēkas un dažreiz pat melnas, un asaru sāļums bija aizskalojis no vaigiem visu sārtumu. Kad māte lika, lai viņa izslauka istabu vai notīra no plaukta putekļus — viņa sāka raudāt, kad viņu sauca ēst — viņa raudāja, kad viņai no rīta bija jāceļas augšā, vai vakarā jāiet gulēt — viņa raudāja. Viņa raudāja vienmēr. Kad Pinkšķe gribēja parotaļāties ar mazo, balto kaķīti Minci, tas aizbēga, jo baidījās, ka meitene nesaslapina ar savām asarām viņa kažoku. Un tiklīdz viņa skaidrā dienā izgāja laukā, pat debesis nomācās un sāka līt, tā kā viņai vienmēr bija jāstaigā pa lietu.

Gluži pretēji tas bija ar Smaidīti. Vajadzēja tikai meiteni lietū izsūtīt ārā, kad acumirkli debess noskaidrojās, atspīdēja saulīte, un visi koki un krūmi sabira putnu pilni, kas dziedāja un vidžināja tik priecīgi, ka vai ausis krita ciet. Kad pa ielu savās bēdu drēbēs gaŗām vilkās ubags, viņš ieraudzījis Smaidīti, no prieka iesaucās un sāka dejot, un ļaudis, kas to redzēja, piebēra viņam pilnu cepuri zelta naudas. Ja dārzos kādreiz ilgāki bija aizkavējusies ziema un tur, kur vajadzēja uzdīgt pirmām salātu lapiņām un izplaukt sniegpulkstenīšu ziedam, gulēja vēl bieza sniega sega, vajadzēja ieiet tikai Smaidītei, lai sniegs acumirkli nokustu un gaisā paceltos pirmo zaļumu un ziedu smarža. Tikai tad, kad māsas abas kopā izgāja, laukā nekad nevarēja zināt, kāds būs laiks, — vai spīdēs saule, vai lis lietus, un bieži vien ko viena grieza par labu, otra samaitāja ar savu sapīkumu un raudāšanu. Tā tas bija ar abām meitenēm, un tā viņas dzīvoja, līdz izauga par staltām jaunavām.

Skaistākā no abām bija un palika Smaidīte, vienmēr laipna, mīļa un smaidīga, un kur vien viņa savā glītumā gāja, baltām, spodrām drānām, priecīgu seju, visur ap viņu bija saules gaišums un siltums, ko izstaroja viņas sirds un ko gluži kā spogulī atstaroja citi ļaudis, ar kuŗiem viņa tikās. Tā bija labi ir viņai pašai, ir ļaudīm, kas viņu sastapa. Turpretim Pinkšķe pieaugusi vēl vairāk sabozās un vēl biežāk raudāja un pastāvīgi staigāja nopinkājusies un saburzītām drānām.

Tā nu gadījās reiz, ka kādā lietainā dienā, kāds zemnieku puisis, nākdams no tirgus uz mājām ieraudzīja Pinkšķi, kas pašreiz sēdēja ceļa malā uz akmens un raudāja. Teļu, ko viņš tirgū nebija varējis pārdot, viņš piesēja turpat pie elkšņu puduŗa un nosēdies meitenei blakus uz akmens, jautāja:

„Kāpēc tu raudi?"

„Es raudu tāpēc, ka esmu tik briesmīgi nelaimīga, jo nevienam es nepatīku un neviens mani nemīl," viņa atbildēja. „Es laikam esmu par daudz neglīta."

„Es arī neesmu glīts," puisis teica, „bet es par to nemaz neraudu, jo visi jau nevar būt glīti. Par to es esmu ļoti strādīgs, tik strādīgs, kā reti kāds glītais, un pat mūsu zemes princis tik daudz nestrādā un viņam nav tik daudz ko domāt un kārtot kā man. Man ir skaista māja, daudz zirgu un govju, bagāti lauki un lieli ābeļdārzs. Tikai šodien es arī esmu nelaimīgs, tāpēc, ka man neizdevās tirgū pārdot savu teļu, kas taču ir visskaistākais teļš no mana ganāmpulka. Tagad es zinu, cik grūti ir cilvēkam, ja viņš ir nelaimīgs. Un tāpēc es tagad tev jautāju, vai tu negribētu nākt pie manis par sievu?"

Pinkšķe kā dzelta pielēca no akmens. „Nē," viņa iesaucās, „es precēšu tikai princi!" — un aizskrēja.

Zemnieka puisis palika viens sēdot uz akmens un sāka tik gauži raudāt, ka pat vairs nedzirdēja kā māva viņa mīļais teļš, izslāpis no gaŗā ceļa pēc dziras un mājām.

Tai pašā laikā nesagaidījusi tik drīzi Pinkšķi mājās un aiz bailēm, ka viņa tik lietainā un drēgnā laikā varētu saaukstēties, māte izsūtīja Smaidīti māsu meklēt.

Kad Smaidīte izgāja laukā, lietus nostāja līt, bet māsu viņa nekur nevarēja ieraudzīt. Tad pēkšņi viņa izdzirda ceļa pusē teļu maujam un, turp aizgājusi, ieraudzīja blakus teļam uz akmens sēdam puisi, kas galvu iespiedis klēpī žēli raudāja.

„Kāpēc tu, puisi, raudi?" viņa jautāja, „lietus sen jau ir pārgājis un tavam teļam gribas piena padzerties."

„Ak, jā, mans teļš, mans skaistais teļš, ko man neizdevās šodien tirgū pārdot, par to es bēdājos," puisis atbildēja, „bet visvairāk es bēdājos par to, ka mani nupat atraidīja kāda meitene, ko es bildināju, tāpēc, ka es esmu tik neglīts. Es tagad gribu tik ilgi raudāt, kamēr aiz žēlabām nomirstu," viņš runāja ļoti stūrgalvīgi, kā jau zemnieka puisis.

„Bet tad jau nomirs arī tavs skaistais teļš, nekad piena nedabūjis," Smaidīte iesmējās un viņas smiekliem atbalsoja simtiem putnu elksnājā ar savām dziesmām. „Vai tu negribētu mani precēt, varbūt tavas sirdssāpes tad pāries?"

Pirmo reizi puisis pacēla galvu no klēpja un, ieraudzījis Smaidīti, palika tā sēdot, aiz brīnumiem valēju muti. Bet tad, saņēmies, viņš pārsteigts teica: „Tu esi skaistāka, ko es jebkad sapņos esmu redzējis. Tu esi skaistāka par manu teļu, par manām mājām, manu ābeļdārzu un maniem laukiem un pļavām. Tev patiesībā vajadzētu precēt princi, jo, cik esmu dzirdējis, viņš pašreiz esot izjājis sievas lūkoties."

„Es negribu princi," Smaidīte atbildēja, „viņam bagātības un laimes diezgan, un bez tam viņš esot ļoti cietsirdīgs. Es gribētu kādu bēdīgu cilvēku darīt laimīgu un kādu negļītu aplaimot ar skaistumu."

Mēms aiz brīnuma un laimes, puisis satvēra Smaidītes roku, un tā sakērušies viņi aizsoļoja uz zemnieka mājām. Un lēkšiem no muguras viņiem sekoja teļš, priecīgs, ka drīkst palikt pie sava vecā saimnieka.

Bet ar princi bija tā kā puisis Smaidītei teica — princis patiesi bija izjājis lūkoties sievas. Bet kuŗā mājā vien viņš iejāja, neviena meitene viņam nelikās pietiekami daiļa un karalienes vārda cienīga, jo paslepen viņš bija dzirdējis par kādu citu, kas ar savu smaidu spējot likt puķēm uzplaukt un saulei spīdēt, un esot skaistākā par visām. Tā droši vien bija Smaidīte, bet ne viņas vārdu ne mājas princis nezināja. Galīgi noguris un sadrūmis par savu neveiksmi, viņš vakara krēslā iegriezās kādā krogū, lai pārgulētu nakti.

„Par ko augstais princis tik bēdīgs?" alus kannu viņam pasniegdams, jautāja krodzinieks.

„Par to, ka nevaru atrast to skaistāko meiteni, kas vienmēr smaida un ar savu smaidu izplaucē puķes un aizdzen bēdas."

„Es zinu," iesaucās krodzinieks, „tā ir Smaidīte! Viņas mājas atrodas tepat, cauri mežam."

Ne vārda neteicis, princis pielēca kājās, lika apseglot savu zirgu un aizdrāzās kā viesulis cauri mežam uz Smaidītes vecāku mājām.

Vēsti, ka Smaidīte aizgājusi līdzi zemnieka puisim, viņas vecāki jau bija priecīgi saņēmuši un māte to arī pateica princim.

„Bet man vēl ir neprecēta otra meita, tikai to es jums baidos dot, jo viņa pastāvīgi raud," māte teica, stāvēdama namdurvīs.

„Pie manis viņa neraudās," princis lepni apgalvoja," pili viņai netrūks ne nieka, un pusdienās mums vienmēr devītā ēdienā ir putna piens ar grauzdētām mandelēm. Man patiesībā nepatīk Smaidīte tādēļ, ka viņa sev par vīru varējusi izvēlēties zemnieka puisi; tad es labāk ņemu viņas māsu."

Vēl tai pašā nakti nepacietīgais princis iecēla Pinkšķi sedlos un aizauļoja kopā ar viņu atpakaļ uz savu pili.

Ceļā Pinkšķe tiešām neraudāja, jo bija pārāk samiegojusies, izcelta no siltas guļas. Bet, kad viņa nonāca pilī un nākošā dienā princis sarīkoja

(Turpinājums 6. lpp.)

Vigo Burģis

Šacha dama

Dāma melnā, dāma tumši kvēlā
Vienmēr straujāk manu prātu dzen.
Dāma melnā, tavā daiļā tēlā
Esmu iemīlējies es jau sen.

Miera prātam nava, nakts vai diena,
Vienmēr jaunas gaitas izdomāt,
Mana melnā, daiļā karaliena,
Palīdz man uz mūžu mūžiem kļūt.

Nerimst prāts, ne palīdz sirds man rāma . . .
Pirksti drudžaini tās trauslo stāvu skauj . . .
Mana mīļā, melnā šacha dāma,
Uzvarēt man rītu atkal ļauj.

Prof. E. Blese

Jauni darbi baltu valodniecībā

IV

Atturoties no sīkumiem, atļausimies tikai dažas piezīmes. Apcerējumos par plēsuma un posuma vārdiem varam autoram pilnīgi pievienoties. Plašajā apcerējumā par vārdu kārnijums „lidums" ir daudz asprātīgu kombināciju un jēdzienu šaļatījumu. Tomēr ar vārdu „ķert" (18. un nāk. lpp.) autors gluži galā netiek. Nozīmes sakars ar „tvert" gan nebūs noliedzams (sal. arī paša autora piezīmi 39. lpp.) un nebūs noliedzama arī citāda rakstura ietekme uz „ķert" no „tvert" puses. Katrā ziņā autors nav paskaidrojis, kāpēc sakām ķert ar ķ un ne cert. Arī vārda „kart" (ieķā aizkart) stāvoklis paliek drusku neskaidrs.

Piezīme 24. lpp. par smelt- smalks- malka ir interesanta. Ka „smalks" un „malka" no vienas saknes, to esmu aizrādījis jau savā ievadā valodniecībā 1922. g. (laikam X nod.). — Tālāk ir veseļa rinda asprātīgu kombinējumu par „karš", lat. „career", lit. „kerai", „burvestība", kr. „čary" un latv. „kurt". Turpretī no 39.—41. lpp. apcerētais jautājums par „cerēt" un tā sakariem ar „ķert" nav tik vienkāršs. Ka „ķert" un „cerēt" ģalu galā no vienas saknes, tas laikam gan tā būs. Bet pati vārda „cerēt" izveidošanās un attīstība jāiedomājās gan citādāka, kā to dara autors. Man šķiet, ka faktiskās nozīmes ziņā „cerēt" nav izaudzis no „ķert", un ja tagad saka „es nevaru atķert (atcerēties)", tad tas ir sekundārs konkrēti — fugurāls izteiksmes veids, kas dibinās uz zināmas vienādības nozīmes ziņā dažos gadījumos starp „ķert" un „cerēt", un pa daļai arī uz neapzinīgas nojautas, ka kaut kāds pirmatnējs sakars starp „ķert" un „cerēt" tomēr ir. Tas pats ar „apķert (saprast)", kas taču tomēr nenozīmē „apcerēt". Valodas attīstības gaitā „ķert" ar visu savu konkrētāko nozīmi droši vien ir jaunāks veidojums nekā „cerēt", un „cerēt" pastāvējis laikam gan jau agrāk par „ķert". Vai nu pēdējais radies tiešām kā sakusums (kontāminācija), no „kart" un „tvert", kā to domā prof. Endzelīns (saknes ziņā tas jau nerunātu pretī arī autora uzskatam, jo arī kart=pieskarties ir no saknes „skar"), vai arī pārstāv kādu vecu „ķert", skaidrs, ka starp „ķert" un „tvert", kā jau augstāk pieminēts, laikam gan ir sakars. Šai sakarā „ķert", šķiet, ieguvis to vulgāro, paviršo un drusku nievīgo nozīmi, kas tam piemīt tagad un kas tam patiesībā visai raksturīga. Šī nievīgā (perjorātīvā, kā to saka) nozīme gan laikam bijusi par iemeslu, kāpēc šai vārdā paglabājies ķ, pat ja arī tas būtu pēc autora domām tieši no „ķert". Bet šīs nievīgās nozīmes nav vārdam „cerēt". Tā kā „cerēt" ir tagadnē vecs verbāls iceims, un tā kā šie verbi apzīmējuši pirmatnē atrašanos kādā stāvoklī, tad šā verba pamatnozīme, izejot no tās pašas saknes skar —, pirmatnē gan laikam bijusi „sajust savā garā, savā dvēselē spēcīgus pārdzīvojumus, zināmu nemieru" (vārdu sakot, „garīgas graizes", resp. ceras, „Inbrunst", kas varēja tomēr arī nemaz tik nepatīkamas nebūt, pat otrādi), viss viens, vai šo pārdzīvojumu pamatā bija erotiski motīvi, kā jauniem jaudīm, kad tie cerējās, vai arī kad cilvēks dega cerībā uz kaut ko. Tādēļ „cerēt" jēdziena pirmnozīmes ziņā zināma taisnība ir Endzelīna uzskatam par „cerēt" sakaru ar ceri „Glutsteine" ar plašo e; (sk. 38. lpp.), ja arī ne abstraktā un fugurālā veidā, kā domā E. Bet ja no saknes (s) ker-„griezt" darināts kurt „helzen", tad laikam arī ceri „Glutsteine" ir no tās pašas saknes, jo ja sastopām, piem., ceri „knorrige Baumwurzeln", tad arī „knorrige, aus der Erde ausgegrabene Steine" tāpat varēja būt ceri. Tā kā taisni šādi stipri zemē izstāvējušies akmeņi vislabāk noderēja par karsējamiem akmeņiem pirti s(=ceriem), jo tie neplaisāja, tad saprotams, ka ceru vārds drīzi vien ieguva arī speciālu nozīmi „Glutsteine". Tādēļ vārda cerēt attīstības schēma, kā autors to tēlo 41. lpp., gan laikam nesaskan ar faktiem, tāpat kā „cerēties" vārdā gan neizskan atbalss no līgavu laupīšanas laikiem. 46. lpp-š pieminēto Endzelīna uzskatu, ka „līst, līžu, līdu" ir sakarā ar „laist, laidu", jau ap 1912.—13. gadu man personīgā sarunā izteica nelaikļa K. Būga, tikai nezinu, vai viņš to ir pēc tam kaut kur uzrakstījis vai nē. Apcerējums par „tērpums" (51.—57.) ir visādā ziņā atzīstams. Turpretī par „ģērbums" un „ģērbt" (57.—62. lpp.) tomēr šis tas palicis neskaidrs, it īpaši ģ skaņa šā vārda sākumā. Gluži bez sveķas ietekmes jeb vispārīgi bez nenormālībām to izskaidrot gan nevarēs. Ap 1914.—15. g. prof. Endzelīns izskaidroja to kā sakusumu (kontāmināciju) no saknes liet. vārdā „garbė" „gods" un latv. „tērpt". ME vārdnīcā viņš to atzīst par aizgūtu no liet. gerbtis „sich herausputzen", ko autors noliedz. Vistīcamāka man pašlaik šķiet šāda iespēja. Ja Džērbenes vārda burtiskā nozīme tiešām ir „posums, uzkopta vieta", tad jāatzīst, ka autora postulētais verbs „dzērbt" ar nozīmi post „Pflegen, schmücken" (bet ne ģērbt „anziehen") kādreiz tiešām mums pastāvējis, kaut arī visai izplatīts nav bijis. Vārda „ģērbt" gan toreiz vēl nebūs bijis nemaz, jo tas jau ir relatīvi jaundarinājums, pat modernisms; vēl pagājušā gadu simteņi vairāk teica ne „apģērb", bet „apvelc", „uzvelc" drēbes; visagrāk gan laikam izveidojusies refleksīvā forma ģērbties ar nozīmi „sataisīties, uzposties". Ar veco „dzērbt" laikam gan agri radies sakars viduslejsv. vārdam „gerwen", agrajam vācu vārdam „färben", gerben „fertigmachen, kleiden, schmücken" un pierobežas apgabalos varbūt ar to asociējies arī liet. „gerbtis". Gribētu vēl uzsvērt, ka no vecākās nozīmes liet. vārdā gerbti „godāt" tomēr grūti iedomāties mūsu nozīmes „ģērbt" izveidošanos, neraugoties uz mūsu izgodēties „grezni izģērbties" un uz autora centieniem 60. lpp. to pierādīt. Bet viduslejsvācu gerwen „anziehen, besonders von Priester, der das Messgewand anzieht" jau gan agri būs kļuvis pazīstams latviešiem (het nav ticis tieši valodā aizgūts). Savukārt viduslejsv. gerwkammer, jaunaugšv. Gärbekammer „Sakristei" ticis jau agri mūsu valodā tieši aizgūts formā „ģēr(b)kambaris". Pēdējais pat gan ļoti agri būs izprasts kā ģērbu kambaris, no kurienes tad arī darināts mūsu latv. „ģērbs" (kas grūti iedomājams kā atvasinājums no vārda „ģērbt", ja šis verbs būtu pirmatnējs), vēlāk arī „apģērbs". Līdzība skanu un nozīmes ziņā starp mūsu vecāko „tērps" un no svešā salikteņa izveidotā „ģērbs" varēja palīdzēt pēdējam jo speciālāk ieviesties un iesakņoties. Tā kā līdzās „tērps" ir „tērpt", tad līdzās „ģērbs" viegli varēja rasties jaundarinājums „ģērbt", tā kā nebija vajadzības tieši aizgūt viduslejsv. ger(w)en, kas tad palika paralēlā nozīmē „ādas izstrādāt, ģērēt". Šis „ģērbt" galīgi izspieda „dzērbt", kas bija palicis bez kādām asociācijām un sakariem valodā.

Pinkšķe . . .

(Turpinājums no 5. lpp.)

lepnas kāzas, viņai gadījās pirmais iemesls raudāšanai — negaršoja putna piens un karalienes vainags likās par smagu. Bet tā kā princim nebija visai līdzjūtīga sirds, tad viņš galu galā arī ļāva, lai viņa jaunā karaliene raud, cik vien tai gribas. Viņš neveltīja arī nekādu vērību galminieku brīdinājumiem, ka pilī visas lietas kļūst slapjas no karalienes asarām, un pat uz baltajām marmora grīdām sākot krāties asaru peļķes, kas lēnām izveidojoties par asaru strautiem, ar ko pamazām pieplūstot visas pils istabas.

Un kādā reizē, kad viņš atgriezās no ilgākām medībām, viņš neatrada vairs savas pils, jo tās vietā viļņoja viens vienīgs sāļš asaru ezers, kas no karalienes asarām bija pārklājis visu apkārtni un pili ar visiem galminiekiem un dārgumiem un pašu karalieni turklāt. Kur princis pats pēc tam palika, to neviens vairs nezina.

Bet Smaidīte ar savu puisi dzīvoja laimīgi kā bagāta un lepna lauku saimniece, un viņiem līdz mūža beigām netrūka ne darba, ne laimes, ne Dieva svētības.

Latviskā Melburna

VĒSTULE REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Tā ir diezgan dīvaina lieta, ka Arnoldam Šmitam jāraksta par latvisko Melburnu, ja tur dzīvo tik daudz citu rakstītāju, piemēram, Zigurds Bārda, var teikt arī Mets Metums. Kopš tās dienas, kad Z. Bārda kļuvis Melburnas latviešu teātŗa direktors un aktieris vienā personā, viņš spalvu nolicis tikai vairs otrajā vietā. Labi, ka vēl mūsu Melburnas foto līdzstrādnieks J. Zandmanis nav „ierauts" teātrī, kādēļ šis rakstiņš, kaut pavisam īss, tomēr ir koši bilžains ar latviskās Melburnas ainām.

Augšā: Pēc M. Zīverta Divkauja izrādes Melburnas latviešu teātrī. No kreisās: V. Brants, L. Kaiņa ar meitu un V. Ozols. Aizmugurē: Z. Liepa, Z. Bārda, Z. Pakalns un O. Ozola. Apakšā: Gleznotājs V. Brants pie sava pašportreta Viktorijas mākslinieku apvienības izstādē Melburnā. J. Zandmaņa uzņēmumi

Melburnieši strādā. Un tas ir jauki. Melburnas latv. teātŗa jauniestudējumi šajās dienās bija M. Zīverta Divkauja. Ak — latviešu teātris, ak — Mārtiņš Zīverts, ak — aplausi un ziedi, ak — mūsu pašu publika! Visa tā atkal šoreiz bija gana un ja ne ātrāk, tad kautko tamlīdzīgu atkal var gaidīt. 15. septembrī, kad savu pirmo patstāvīgo koncertu rīkos Melburnas latviešu biedrības vīru koris Kokle. Vēl par mākslas lietām: Viktorijas mākslinieku apvienības izstādē no 14.—27. sept. Melburnā 56 autoru vidū bija arī latvietis Voldemārs Brants ar savu Pašportretu.

Melburnieši domājuši arī par saviem mazajiem — noorganizēts bērnu dārzs, kur gados jauniņie latvietiši daudz dzird un lasa par zemi aiz trejdeviņām jūrām — Latviju. Pieaugušie tautieši arvien apmeklē savus „piektdienas vakarus", kuŗu „mugurkauls" ir vērtīgi un tematu ziņā daudzpusīgi referāti. Spēcīga izveidojusies Melburnas latviešu biedrības akadēmiskā sekcija. Tās sarīkojumos un pārrunās valda arī īsts akadēmisks gars.

Tiltu starp Austrāliju un Eiropu cenšas mest Daugavas Vanagu ļaudis. Viņu galvenās rūpes ir par tiem, kuŗi gaida siltu un mīļu atbalstu viņpus ekvātora.

Latviskā Melburna elpo un dzīvo.

Kanbērā, augustā.

Arnolds Šmits

Top latviešu teātris Bostonā

Kā zināms, liela daļa bij. Eslingenas latviešu teātŗa aktieŗu apmetušies Bostonā, bet mērbekiešiem bijusi izdevība pulcēties Ņujorkā, kur pagājušā ziemā nodibinājās Ņujorkas latviešu teātris. Savu darbību tas iesāka Ņujorkā, viesodamies arī Filadelfijā. Eslingieši savus nodomus par teātŗa dibināšanu Bostonā pa daļai saistīja ar administrātora Kājiņa ierašanos, kas uz USV devās vasaras sākumā. Tagad Bostonas latviešu teātŗa organizēšanās priekšdarbi pavirzījušies tik tālu, ka 3. septembrī Bostonā un tās apkārtnē dzīvojošiem aktieŗiem un teātŗa darbiniekiem kā arī skatuves mākslas labvēļiem bija izdevība pulcēties īpašā sanāksmē. Tā atzina teātŗa dibināšanas nepieciešamību un izvēlēja rīcības komiteju. pirmās izrādes sagatavošanai un teātŗa organizācijas tālākam darbam. Pagaidu komitejā ievēlēja prof. Kugu, aktieri un rež. J. Lejiņu, K. Veicu, aktieŗus A. Mitreviču un R. Birzgali, administrātoru J. Kājiņu un teātŗa darbiniekus A. Brīvkalnu un E. Grīnbergu. Sanāksme nolēma darīt visu iespējamo, lai pasākumam piepulcinātu skatuves māksliniekus arī no citām pilsētām un vietām, ieskaitot arī Kanadu, sagādājot darba un apmešanās iespējas šiem māksliniekiem Bostonā. Dažiem sanāksmes dalībniekiem, izrādījās, no Vācijas ir līdzi arī kostīmi un citi skatuves piederumi, bet prof. Kuga paņēmis līdzi veselus 70 Eslingenas latviešu teātŗa inscenējumu maketus. Atklāšanai paredzēta kāda latviešu klasiķa luga. Jaundibināmā teātŗa pagaidu adrese — J. Kājiņš, 6000 Tremont St. Boston 18, Mass. USA.

KULTŪRAS CHRONIKA

Rakstniece un žurnāliste Rita Liepa kā viena no pirmajām latviešu autorēm iegājusi amerikāņu literātūrā ar savu angļu valodā sarakstīto stāstu Mīlestības cukurs, ko savā laikā latviskā versijā publicēja Latvija. Darbu iespiedis American Mercury augusta burtnīcā. Šis žurnāls īpašu vērību veltī jauniem autoriem un, nedzenoties pēc popularitātes, literārajā vērtējumā lieto stingru mērauklu. Tajā mākslinieciško karjēru sākusi daža laba slavenība, un savus darbus iespieduši Teodors Dreizers, Viljams Fokners uc. Žurnāls sniedz īsas ziņas par autori un piebilst, ka viņa patstāvīgi iemācījusies angļu valodu tiktālu, ka var tajā brīvi rakstīt. Mīlestības cukurs, kā raksta pati autore, ir stipri pārstrādāts, tas nav tulkojums, bet oriģinālsacerējums angļu valodā un saucas The Red, Red Love.

Dažas ziņas par . . .

(Turpinājums no 5. lpp.)

Mikus ir apdāvināts zēns. Skolā zina, ka viņš ies tālākās skolās, skolotājs lepojas, ja kāds skolnieks iet uz semināru. Vecam Miškem vēl nebija neviena tāda skolnieka. Kad vecākais brālis Mārtiņš Miku no skolas izņem un sūta Bikļu draudzes skolā, kuŗas slava ir liela, bet skolotājs Šmits, Ausekļa brālēns, diezcik augstvērtīgs skolotājs neizrādās, Miške rudenī skolu atsākdams saka runu. Pasaulē augsti cienot uzticību, kad saimnieks ceļot māju, tad arī viņš neaicinot dažādus amatniekus, bet darbu uzticot vienam. Tāpat esot ar skolām. Visi mana, ka skolotājs runā par Miku. Viņam grūti apslēpt savu sašutumu par tā aizlieņanu. Esot negodīgi ēkas celšanu nodot citam meistaram.

Skolotāja neapmierinātība neattura Miku no viņa gaitām. Dikļi ir tikai mazs starpposms, un Mikus, sekojot Mārtiņa padomam, nonāk Ērgļos pie tā laika slavenā draudzes skolotāja Tītauda. Tur Mikus starp citiem skolēniem ir pavecs gados un liels augumā, un arī par šo posmu rodas dažas jaunas ziņas. Dzimtenei un bērnībai šai laikā viņš saka ardievas, tomēr visā mūžā, gan kā semināra audzēknis, gan kā skolotājs no Jaunpiebalgas, Cēsīm, Lielvārdes vai Rīgas, viņš atkal katrā izdevīgā brīdī vai pēc kādām neveiksmēm apmeklē dzimto Aloju un Sīpolus, satiekas ar dzimtenes cilvēkiem, atrod dedzīgus domu biedrus, īpaši sākumā pieminētā skolotāja Tannera personā, kas uz Valkas semināru bija aizgājis kā bāra bērns Priedīte.

Sakrātās vēl nepublicētās ziņas un pētījumi jāuzskata par zudušiem, kā daudzas vērtības dzimtenē vairs neatgūsim. Tās pamudināja atcerēties Ausekli, nešaubīgo tautas rīta vēstnesi, kas tāds bija un vēl joprojām ir.

Aleksandrs Veinbergs

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(6. turpinājums)

„Bet ja nu nav Biržarājos?" kāds atkal ieknieba Dagnijas smadzenēs, un viņa sarāvās kā no adatas dūriena. „Jā, ja nu tomēr nav? ko tad?" Nē, tā es nedrīkstu domāt. Šīm šaubām jādara gals. Tagad es zinu, ko es darīšu, — es skaitīšu soļus līdz tam ceļa stabam pa kreisi. Ja iznāks pārskaitlis, viņi būs. Un tad es vairs nedomāšu ļaunu. Man būs miers. Miers no šīm velnišķīgām domām. Ja nepārskaitlis — nebūs. — Nē. Viņi būs. Ir!"

Dagnija centās neko nedomāt, un skaitīja. Šur tur bija jāsper kāds platāks solis pāri grambām, citur jāpārlec kāda pielijusi palts. Peļķe. Lēciens. Divdesmit divi. Līdz stabam atlika daži centimetri. Tā tad vēl viens solis un — nepārskaitlis... Nē, tur vairs neiznāca nekāds pilns solis. Tad jau drīzāk pietika ar divdesmit diviem. Un tomēr: — viņu nebūs, nebūs tur... čukstēja gaiss.

Dagnija pievēra mirkli acis un sajuta mutē rūgtuma garšu. — Neiznāca ne pāris, ne nepāris. Tā tad vēl viņi var ierasties, ja nebūs...

„Trakā!" Dagnija pēkšņi sacirtās plecos un atbraucija matus no deniņiem.

„Ko es te ākstos? Kas tie ir par pesteļiem? Vai tā esmu es, kas šeit ļaujas savu nervu trīsēšanai? Es, ceturtā kursa medicīnas studente, es, kas vienmēr esmu nicinājusi mīkstčaulus un glēvos! Ticību un drosmi, — kā allaž! Viņi gaida mani Biržarājos. Tikai ātrāk uz priekšu!"

Lai kā Dagnija sevi skubināja, kauninādama un izsmiedama, viņas soļi tomēr negribēdami kļuva lēnāki un lēnāki Lēnāki ar katru sprīdi, kas tuvināja Biržarājiem.

„Negaida. Neviens tevis negaida. Griezies labāk atpakaļ, lai tev paliktu vēl kāda cerība. Griezies atpakaļ. Viņi guļ zem Jelgavas drupām. Sakropļoti un apdeguši. Tēvs nošauts. Varbūt nomocīts. Māte..."

„Nē!" Dagnija teica skaļi uz tukšā ceļa. „Nē! Ko es te ākstos? Es taču esmu slima, jeb sāku jukt. Mieru. Pār visām lietām mieru. Un ātrāk uz Biržarājiem."

No ceļmalas rugājiem pacēlās sīku pelēku putnu bars un izspurdza Dagnijai pār galvu. Čiepstēdami tie nometās laukā otrpus ceļam.

„Tā ir laba zīme. Tās bija manas tumšās domas. Nu es eju tālāk ar gaišu un priecīgu sirdi. Priecīgi, priecīgi, droši..." Dagnija dungoja soļu ritmā, bet juta, ka pakausī knaiba un spaida dunoša sāpe. Tā nerimās līdz pat Biržarāju dārza stūrim, kad šīs nejēdzīgās sāpēšanas vietā iestājās ledains tukšums. Abpus ausīm tas sīca kā ods, un Dagnija negribēdama aptaustīja savu galvu.

Pagalmā viņa neredzēja neviena cilvēka. Bija priekšpusdiena, un visi ļaudis laikam uz lauka. Krustmāte droši vien laidarā. Pačīkstinājusi lieveņa durvis, viņa iegāja verandā. Tur bija vēsi un nemīlīgi. Slīpā rudens saule vairs nespēja piesildīt daudzlogaino telpu, un floksijas, mirtes un mājas svētības podi bija sanesti istabā. Uz apputējušās palodzes stāvēja bišu dūmojamā kanniņa un nobrūnējis vaska gabaļs. Tie šķita te nevīžīgi nomesti un aizmirsti, un ieplēsta laikraksta lapa uz neapklātā galda vēl vairāk radīja pamestības un izpostītas mājības jūtoņu.

Dagnija spēra soli tālāk un mirkli apstājās tukšajā priekšnamā, no kuŗa vienas durvis vērās uz saimes galu, otras uz saimnieku kambari, bet trešās uz lielajām gala istabām, ko Biržarāji taupīja vasaras cieminiem un radiem. Ziemā šais divi istabās saimniece mēdza glabāt ziemas ābolus un lielos cietos bumbieŗus, kas saldi un sulīgi kļuva tikai ap Ziemassvētkiem, kad Dagnijai bija gaŗie skolas brīvlaiki. Gandrīz katru gadu, cik tālu vien atmiņa sniedzās, šai laikā viņa ar vecākiem mēdza ciemoties Biržarājos, bet ābolu saldā smarža neizgaisa no istabām visu gaŗo vasaru, līdz rudenī no jauna gludenā grīda piebira pilna zaļiem, sārtiem un vaskainiem augļiem.

„Nu es beidzot esmu mājās. Savās īstenās mājās," Dagnija teica pati sev klusām un vilcinādamās pagriezās uz durvju pusi. „Māte droši vien būs nolikusi savas lietas lielajā goda istabā. Tā viņa bija paradusi. Un tēvs būs iekurinājis krāsni — kā allaž Ziemassvētkos mēdza darīt. Ārā ir jau diezgan dzestrs. Es ieiešu tur vispirms. Ja neviena nebūs istabā, es atlaidīšos mātes gultā. Tāpat kā citām reizēm krustmāte būs uzklājusi mātei vietu platajā kosenē ar augsto galu un brūnajiem bumbuļiem visos četros stūros. Tur būs tik labi atlaisties."

Dagnija uzlika roku rokturim, bet pēkšņi tai nebija vairs ne drupatiņas spēka — durvis nevērās. Tad Dagnija saraucа uzacis un pagrūda durvis ar celi un pleca smagumu.

Lielā goda istaba bija tukša, kaila un pamesta. Pa citkārt spodri izberzto brūno grīdu mētājās izspārdīti salmi, priekšistaba bija piekrauta soliem un galdiem. Tie vairs nebija Biržarāji. Tās vairs nebija mājas.

Šai brīdī Dagnija noprata, ka arī tālāk viņu neviens vairs negaidīs. Arī aiz tām citām durvīm vairs nē. Kaut kas viņā apdzisa un apklusa. Bet bija jāiet tālāk. Vismaz tēvocim ar krustmāti vajadzēja būt kaut kur šais nemīlīgajās sienās. Dagnija iegāja virtuvē. Arī tur nebija neviena. Vēl atlika vienas durvis.

Un ja nu — — —? Un ja nu tomēr? Ja nu viņi ir tur, tēvoča istabā? Citas telpas — taču kā redzams, bija aizņemtas. Tur laikam dzīvoja caurbraucēji bēgļi. Vēlreiz īsa, dzēlīga cerību dzirksts uzzibsnīja Dagnijas domās, un lai reiz darītu galu šai trīsošai sāpei, viņa ātri atvēra durvis.

Tās nevērās plaši līdz galam, bet atsitās pret kādu negaidītu šķērsli, kaut arī visos tais divdesmit gados, kad Dagnija bija skraidījusi pa šīm durvīm, nekad nekas nebija kavējis tām atvērties plaši kā vārtiem. Nu šis kavēklis viņu pārsteidza, un pa puspavērto spraugu viņa spēra soli istabā, satrauktiem jūtekļiem ietverdama sevī to svešo un neparasto gaisotni, kas viņai nemīlīgi vērās pretī.

Sveši galdi, skapji, krēsli. Aizdurvē lieka gulta — pret tās galu bija atsitušās pusvērtās durvis. Kaktā sveša mugursoma. Nevienas dzīvas dvēseles visā telpā.

Dagnija pagājās tālāk un pēkšņi satrūkās — gultā kāds gulēja. Viņa redzēja stulmeņos ieautas kājas, bet jau nākošā mirklī zvilnētājs nosvieda grāmatu, kas tam snaužot bija nokritusi uz krūtīm, un uzlēca kājās.

„Piedodiet," viņa teica, „es nezināju, ka šeit kāds ir iekšā. Es ienācu nepieklaudzinājusi."

„Nē, kas par niekiem," gulētājs pārbrauca ar plaukstu matiem un šķita lēnam atmostamies. „Es laikam bija iesnaudies — gaišā dienas laikā. Cik nejēdzīgi. Lūdzu piedodiet."

„Kas par to? Žēl, ka es jūs iztraucēju."

„Nē, pavisam nē. Jūs droši vien vēlaties sastapt saimniekus. Es tūlīt iešu pameklēt."

Vīrietis steidzīgi vilka mugurā formas svārkus, un Dagnijas tukšajam skatam paslīdēja gaŗām karavīra garais augums, gaišie izspurušie mati, kas šķita gandrīz balti pret brūni nodegušo seju, dažas militāras zīmotnes pie frenča krūtīm. Uz krēsla gulēja josta ar pistoles maksti un patronu soma.

„Man liekas, viņi jau nāks drīzi. Manis dēļ jums nav nekur jāsteidzās," Dagnija teica izklaidīgi, raudzīdamās ārā pa logu puskailajā dārzā, un apsēdās uz tēvoča gultas malas. „Vai jūs nezināt — varbūt šeit ir kādi viesi. Daži radi, es domāju. Saimnieka brālis — — —."

„Nē, liekas gan kā nav," domīgi teica kareivis un beidza sakārtot savu apģērbu. „Esmu šeit jau trīs dienas — un vienīgais viesis, ja atskaita caurbraucējus bēgļus, bet mani jūs droši vien nemeklējat," viņš piebilda mazliet pasmaidīdams.

Dagnija pirmo reiz paskatījās kareivja sejā un sniedza viņam roku, bet tai pašā mirklī bija to jau atkal aizmirsusi.

Noklaudzēja ārdurvis, un Dagnija ātri piecēlās. Tur kāds ienāca virtuvē. Viņa raudzījās uz istabas durvīm, it kā tām paveroties varētu notikt vēl brīnums, bet tur parādījās tikai

Biržarāju saimnieka pasārtā seja.

(Turpinājums sekos)

Sestdien, 1950. g. 16. septembrī

LATVIJAS PĀRSTĀVJI, A... SLUDINĀ...

Abonēšanas maksa minēta par ... maksa par vienslejīgas nonpareilles te... vienreizīgu 10 iespiedumr. un par vien...

ANGLIJĀ: galvenais pārstāvis un Anglijas abonentu kartotēkas vadītājs A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N. 16.
E. Andriņa, 37, Earls Court Rd., London W. 8.
E. Birdans, 10, Winchester Rd. London N. W. 3.
Abonem. £ —/6/—; slud. —/1/1; —/6/3; —/3/9.

ASV: P. E. Irbe, 1500, Sterling Place, Brooklyn 13, N. Y.
A. Bilmanis, 906, 4th Street, S. E. Washington, D. C.
Ed. Dobelis, 562, 2nd Street, N. W. Waverly, Iowa.
Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.
Rūd. Krafts, Zion Lutheran Church, Dalton, Minn.
V. Purins, 1028, Fulton E., Grand Rapids, Mich.
J. Upeslejs, 3323, W. Wisconsin Ave, Milwaukee 12, Wis.
P. Lapsiņš, c/o O. C. Livingston, Union City, Ind.
A. Ozoliņa, 746, W. North Ave, Chicago 10, Ill.
J. Kājiņš, 600, Tremont St., Boston, Mass.
Abonem. $ 1,—, pa gaisa pastu 2,50; slud. 0.19; 1,04; 0,62.

AUSTRĀLIJĀ: galvenais pārstāvis un Austrālijas redakcijas un abonentu kartotēkas vadītājs A. Šmits, Lawley House, Canberra, A. C. T.;
A. Strazdiņi, 64, St. John Street, Windsor S. 1. Melbourne, Vict.
E. Liepiņš, Migrant Workers Hostel Wallgrove, Rooty Hill (Sydney), Hut F 12, N. S. W.
A. Priedītis, 32, St. Mary St., Camperdown (Sydney), N. S. W.
O. Strauts, P. O. Box 1560. G. P. O. Adelaide, S. A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff, Bl. B, Bathurst, N. S. W.
L. Kukure, 13, Seventh Ave, Alberton, via Adelaide, S. A.
V. Ellots, 218, Brown St., Adelaide, S. A.
E. Meija, 256, St. Georges Terrace, Perth, W. A.
A. Zariņš, Holding Camp Greta, N. S. W.
Dž. Raudziņš, Accomm. Centre Holding, via Northam, W. A.
V. Brutāns, Manager of canteen 234, Greta, Migration Centre, near Maitland, N. S. W.
Vilis Eglīte, Migrant Holding Centre C. J. C. Somers, Vic.
V. Buks, McIllwraith Str., Everton Park, Brisbane, Q.
G. Steinbergs, 47, George Str., Fitznoy, Nr. 6, Melbourne, Vic.
Abonem. £ —/7/—; slud. —/1/6; —/7/3; —/4/5.

Grāmata, kuŗai nevajaga komentāru, ir

Aleksandra Čaka

Mūžības skartie

POĒMAS PAR LATVIEŠU STRĒLNIEKIEM

Abas daļas vienā glītā sējumā (416 lpp.)
Brošē. DM 9,70, Kr. 10,50, D. Kr. 15,50, sd 16/—, A. sd. 20/4, $ 2,30, Kan. $ 2,50.
Iesē. DM 12,20, Kr. 13,50, D. Kr. 19,40, sd. 28/—, A. sd. 25/6, $ 2,90, Kan. $ 3,20.

Šoruden iznākušajā dzeju krājumā

Trīs autori

reprezentēti 3 latviešu jaunākās paaudzes dzejnieki:

VELTA SNIĶERE
OJĀRS JĒGENS
DZINTARS SODUMS

krājums īsā laikā guvis lielu ievērību.
Brošē. DM 6,80, Kr. 7,50, sd. 11/3, A. sd. 14/3, $ 1,60, Kan. $ 1,75.
Iesē. DM 9,—, Kr. 10,—, sd. 14/9, A. sd. 18/9, $ 2,05, Kan. $ 2,25.

MIRDZA BENDRUPE pēdējos Latvijas neatkarības gados izkaroja redzamu vietu blakus mūsu labākajiem novellistiem Anšl. Eglītim, K. Zariņam, Ādamsonam uc.

Viņas noveles

Smieklīgais un viņa sirds

ir iznākušas Stokholmas Daugavas apgādā un kā visas šī apgāda grāmatas ir izdotas glīti, brošētas un iesietas, labi piemērotas dāvināšanai.
Brošē. DM 5,—, Kr. 5,50, sd. 8/3, A. sd. 10/6, $ 1,50.
Iesē. DM 7,50, Kr. 8,—, sd. 11/9, A. sd. 15/—, $ 2,—.

A. Pogiņa Eiche

A COURSE OF ENGLISH

šis sistēmatiskais angļu valodas kurss ir izrādījies par labāko mācības līdzekli, un ļoruden nāk klajā 3. izdevums trimdā. DM 6,—, Kr. 5,50, sd. 7/8, A. sd. 10/—, $ 1,35.

Pieprasiet Jūsu grāmatu piegādātājam vai tieši apgādam: DAUGAVA, Garvarg. 11, Stockholm, Sweden. (827)

Tuvākā laikā iznāks

Richarda Vald...

JŪRAS V...

ar māksl. E. Geistautes vāka zīmē...

Latviešu jūrnieki, izdarītāji un cīnītā... likstām, negaisiem un bangām veidoj gais... humors, mīlestība un gaišs latviskais skatīj... pēdējai lapas pusei.

Apgāds lūdz tirgotājus Vācijā un citā... jadzīgo eks. skaitu. Izsūtām atsevišķus ...

(843)

LATVIJAS ārzemes PĀRSTĀVJI, ABONĒSANAS UN SLUDINĀJUMU MAKSA

Abonēšanas maksa minēta par eksemplāru mēnesī, bet sludinājumu maksa par vienslejīgas nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu, par vienreizīgu 10 iespiedumr. un par vienreizīgu 5 iespiedumr. sludinājumu.

ANGLIJĀ: galvenais pārstāvis un Anglijas abonentu kartotēkas vadītājs **A. Veinbergs**, 41, Carysfort Rd., London N. 16.
E. Andriņa, 37, Earls Court Rd., London W. 8.
E. Birdans, 10, Winchester Rd., London N. W. 3.
Abonem. £ —/6/—; slud. —/1/1; —/6/3; —/3/9.

ASV: P. E. Irbe, 1500, Sterling Place, Brooklyn 13, N. Y.
A. Bīlmanis, 509, 4th Street, S. E. Washington, D. C.
Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, N. W. Waverly, Iowa.
Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.
Rūd. Krafts, Zion Lutheran Church, Dalton, Minn.
V. Puriņš, 1028, Fulton E., Grand Rapids, Mich.
J. Upesleja, 5322, W. Wisconsin Ave, Milwaukee 13, Wis.
P. Lapsiņš, c/o O. C. Livingston, Union City, Ind.
A. Ozoliņa, 746, W. North Ave, Chicago 10, Ill.
J. Kājiņš, 600, Tremont St., Boston, Mass.
Abonem. $ 1,—, pa gaisa pastu 2,50; slud. 0,19; 1,04; 0,62.

AUSTRĀLIJĀ: galvenais pārstāvis un Austrālijas redakcijas un abonentu kartotēkas vadītājs **A. Šmits**, Lawley House, Canberra, A. C. T.;
A. Strazdiņš, 64, St. John Street, Windsor S. 1. Melbourne, Vict.
E. Liepiņš, Migrant Workers Hostel Wallgrove, Rooty Hill (Sydney), Hut F 12, N. S. W.
A. Priedītis, 32, St. Mary St., Camperdown (Sydney), N. S. W.
O. Strauts, P. O. Box 1560, G. P. O. Adelaide, S. A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff, Bl. B, Bathurst, N. S. W.
L. Kukure, 12, Seventh Ave, Alberton, via Adelaide, S. A
V. Ešots, 218, Brown St., Adelaide, S. A.
E. Meija, 256, St. Georges Terrace, Perth, W. A.
A. Zariņš, Holding Camp Greta, N. S. W
Dž. Raudziņš, Accomm. Centre Holding, via Northam, W. A.
V. Brutāns, Manager of canteen 234, Greta, Migration Centre, near Maitland, N. S. W.
Vilis Eglīte, Migrant Holding Centre C. J. C. Somers, Vic.
V. Buks, McIllwraith Str., Everton Park, Brisbane, Q.
G. Šteinbergs, 47, George Str., Fitznoy, Nr. 6, Melbourne, Vic.
Abonem. £ —/7/—; slud. —/1/6; —/7/3; —/4/5.

BEĻĢIJĀ: galvenais pārstāvis un Beļģijas abonentu kartotēkas vadītājs **K. Erkens**, 127, rue du Fleurus, Chatelet.
Latv. Sark. Kr. Beļģijā, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles
Abonem. B. fr 35; slud. 7; 36; 22.

BRAZILIJĀ: Z. Leimanis, Sao-José dos Campos, L. C. B. Est. de Sao-Paulo.
Abonem. $ 1.—; slud 0,19; 1,04; 0,62.

DĀNIJĀ: A. Upīte, Prags Boulevard 71. Kobenhavn.
V. Briedis, Postbox 212, Kobenhavn V.
Abonem. D. kr. 5,—; slud. 0,94; 5,20; 3,12.

DIENVIDAFRIKĀ: E. Dancigers, „Happy Acres", off Gordon Rd., Somerset West, C. P., South Africa.
Abonem. $ 1,—; slud. 0,19; 1,04; 0,62.

FRANCIJĀ: E. Baumane, 56, rue Mchal Foch, Lorient.
K. Bīrzniece, 31, rue de Seine, Paris 6-eme
Abonem. Fr. fr. 260; slud. 48; 270; 162.

HOLANDE: A. E. Pariss, Herscheistraat 50, den Haag.
Abonem. H. fl. 3,—; slud. 0,56; 3,10; 1,86

JAUNZELANDE: Vl. Auziņš, 43, Averill Street, Shirley, Christchurch
Abonem. £ —/7/—, pa gaisa pastu, pasūtinot pie mūsu galvenā pārstāvja Austrālijā A. Šmita 1/3/—; slud. —/1/4; —/7/3; —/4/5

KANADĀ: I. Batraks, P. O Box 1006. Sta. C, Toronto 3, Ont.
Brīvā Baiss, Canadian Latvian Newspaper, Box 295, Term. A, Toronto, Ont.
H. Drupais, 10155, Waverley St., Montreal, P. Q.
A. Kalniņš, 240, Grace St., Toronto. Ont.
V. Ziedīņš, Latviešu grāmatn. 93. Morse St., Toronto 8, Ont.
Abonem. $ 1.—; slud. 0,19; 1,04; 0,62.

NORVĒĢIJĀ: H. Dzeizkalns, Jerpefaret 7, Voksenlia, Oslo.
Abonem. N. kr. 5,50; slud. 1,03; 5,75; 3,45.

SPĀNIJĀ: Dž. Rimkeits, Gran via 18. Bilbao.
Abonem. $ 1,—; slud. 0,19; 1,04; 0,62.

VENECUĒLA: J. Henkuzens, Medicatura Rural, Sanare, E-do Lara

ZVIEDRIJĀ: Latvju Vārds, Postgiro 156582, Prenumerationkonto för Latvija, Box 15079, Stockholm 15.
Abonem. Zv. kr. 5,—; slud. 0,85; 4,70; 2,80.

LCK apgāds LATVIJA

Grāmata, kurai nevajaga komentāru, ir

Aleksandra Čaka

Mūžības skartie

POĒMAS PAR LATVIEŠU STRĒLNIEKIEM

Abas daļas vienā glītā sējumā (416 lpp.)
Brošēts DM 9,70, Kr. 10,50, D. Kr. 15,50, sd 16/—, A. sd. 20/4, $ 2,30, Kan. $ 2,50.
Iesiets DM 12,20, Kr. 13,50, D. Kr. 19,40, sd. 20/—, A. sd. 25/6, $ 2,90, Kan. $ 3,20.

Šoruden iznākušajā dzeju krājumā

Trīs autori

reprezentēti 3 latviešu jaunākās paaudzes dzejnieki:

VELTA SNIĶERE
OJĀRS JĒGENS
DZINTARS SODUMS

krājums īsā laikā guvis lielu ievērību.
Brošēts DM 6,80, Kr. 7,50, sd. 11/3, A. sd. 14/3, $ 1,60, Kan. $ 1,75.
Iesiets DM 9,—, Kr. 10,—, sd. 14/9, A. sd. 18/9, $ 2,05, Kan. $ 2,25.

MIRDZA BENDRUPE pēdējos Latvijas neatkarības gados izkaroja redzamu vietu blakus mūsu labākajiem novelistiem Anšl. Egīlītim, K. Zariņam, Ādamsonam uc.

Viņas noveles

Smieklīgais un viņa sirds

ir iznākušas Stokholmas Daugavas apgādā un kā visas šī apgāda grāmatas ir izdotas glīti, brošētas un iesietas, labi piemērotas dāvināšanai.
Brošēts DM 5,—, Kr. 5,50, sd. 8/3, A. sd. 10/6, $ 1,50.
Iesiets DM 7,50, Kr. 8,—, sd. 11/9, A. sd. 15/—, $ 2,—.

A. Pogiņa Eiche

A COURSE OF ENGLISH

Šis sistēmatiskais angļu valodas kurss ir izrādījies par labāko mācības līdzekli, un šoruden nāk klajā 3. izdevums trimdā.
DM 6,—, Kr. 5,50, sd. 7/8, A. sd. 10/—, $ 1,35.

Pieprasiet Jūsu grāmatu piegādātājam vai tieši apgādam: DAUGAVA, Garvarg. 11, Stockholm, Sweden. (627)

ED. PAEGLE:

Ābecīte (DM 5,—), Krāja (DM 1,—), atklātnes (kompl. DM 1,20) satur 350 paraugus daildarbiem. Ārzemēs visi trīs izdevumi maksā 10 šil. vai 1,50 dol. — „Ābecīte brīniškīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam". — „A charming little book with lovely folklore designs". —

(17a) Pforzheim, Bückenberg-Kaserne. (653)

Briesmīga dabas katastrofa

250 nonāvēti, 250 000 bez pajumtes.

Tokio, septembrī. Iznīcinošs taifuns vēlās pāri Japānas dienvidu daļai. Milzīgā dabas katastrofa prasījusi 250 upuru. 236 personas pazudušas bez vēsts, pāri par 250 000 palikuši bez pajumtes, 70 000 māju pārplūdušas, 29 000 nolīdzinātas ar zemes virsu, 6 tvaikoņi nogrimuši.
(Preses ziņa)

Par cilvēku garīgo un fizisko ciņu jūrā ar pēkšņi uznākošu taifunu lasiet Džozifa Konreda novelē

TAIFUNS,

kas nesen iznāca latviešu valodā, A. Johansona tulkojumā un ir viens no aizraujošākajiem jūrnieku stāstiem pasaules literatūrā.

NEGAISA NAKTS

Zorža Diamela romāns Veronikas Strēlertes tulkojumā kā Parnasa Pasaules rakstnieku sērijas 9. grāmata, iznāks šais dienās. Grāmatu sadalītājus lūdzam pieteikt vajadzīgo skaitu.

Apg. PARNASS,
Garvarg. 11, Stockholm, Sweden. (636)

Kas varētu sniegt ziņas par

ZENTU RUŅĢI,

dzim. Grāvleju, un Annu Grāvleju no Viesītes pagasta Ābiem, — lūdzu rakstīt: Mr. O. Grāvlejs, M. W. H. New Gun Club, Brighton/Sydney, N. S. W., Australia. (646)

Leitn. ANDREJU KRŪTAINI

steidzami meklē K. Šmits, 42, Goldington Avenue, Bedford, England. (654)

Tautieši! Mīļi lūdzam, vai kādam nebūtu kas zināms par mūsu dēla

BRUNO GAIĻA

likteni. Pēdējās ziņas no Dancigas apkārtnes 1945. g. 11. III. Strādāja Rīgas kara pārvaldē, bet pēdējās dienās tika norīkots līdz ar štāba un lazaretes vīriem par sargiem. Paziņot: A. Gailis, 719 — 5th Str. N. E. Minot, N. D., U. S. A. (652)

Tuvākā laikā iznāks

Richarda Valdesa romāns

JŪRAS VILKI

ar māksl. E. Geistautes vāka zīmējumu. Cena DM 4,80

Latviešu jūrnieki, izdarītāji un cīnītāji, sadevušies vienā dūrē, cauri likstām, negaisiem un bangām veido gaišāku savu nākotni. Spēks, dēkas, humors, mīlestība un gaišs latvisks skatījums mūs valdzina no pirmās līdz pēdējai lapas pusei.

Apgāds lūdz tirgotājus Vācijā un citās zemēs nekavējoties pieteikt vajadzīgo eks. skaitu. Izsūtām atsevišķus eksemplārus pēcmaksā.

P. AVOTIŅA apgāds,
Alt-Württemberg-Allee, (Jägerhof).
Bl. 2-57, Ludwigsburg, Germany.

(643)

---

8 grāmatas kas jālasa:

1.
Andrē Žids
Pastorālā simfonija
Tulkojusi Veronika Strēlerte.

Stāsts par kādu mācītāju un viņa audzēkni — aklu meiteni. Stāsts, kas filmēts ar lieliem panākumiem un tulkots gandrīz visās Eiropas valodās. Stāsts, ko pirmajā latviešu izdevumā izpirka divos mēnešos un kuŗa autoram piešķīra Nobela prēmiju. Soruden iznāks 2. izdevumā.

2.
Džons Šteinbeks
Mēness norietējis
Tulkojis Jānis Zanders.

Ievērojamais amerikāņu autors tēlo pēdējā kara epizodu Norvēģijā, tautas ciņu pret okupantu un nodevējiem. Grāmata piemērota arī jaunatnei. Ja Jūsu grāmatu plegādātājam ir vēl daži eksemplāri, tad tie ir pēdējie. Apgādā grāmata ir izpārdota, un jauna izdevuma trimdā nebūs.
Brošēts Kr. 5,50, Sd 8/—, A. Sd 11/—, $ 1,60, DM 5,—.

3.
Džeims Hiltons
Ardievu, mister Čips
Tulkojis Dzintars Sodums.

Šo grāmatu nevar nolikt, neizlasītu līdz galam, un vēl ilgi pēc izlasīšanas Jūs atcerēsities veco rezignēta humora pilno skolotāju misteru Čipsu. Tā ir viena no grāmatām, ko izlasa dažās stundās, bet ko nealzmirst ilgi. Tā patiks kā pieaugušajiem, tā jaunatnei.
Brošēts Kr. 3,40, Sd 5/—, A. Sd 6/4, $ 1,—, DM 3,50. (Iesietie eksemplāri apgādā izpārdoti.)

4.
Voltērs
Kandids
Tulkojusi Veronika Strēlerte.

Ja Jūs gribat lasīt grāmatu, kas varētu būt arī mūsu laikmeta parodija, kur reljefi izcelta cilvēku mūžīgā muļķība, ja Jūs gribat reiz īsti no sirds izsmieties, pacejoties pāri ikdienas grūtumiem, tad lasiet šo ievērojamā franču filozofa romānu par vientiesīgo Kandidu un viņa sirds dāmu, skaisto Kunegundi.
Kr. 4.50, Sd 6/3, A. Sd 8/3, $ 1,20, DM 4,50. (Iesietie eksemplāri apgādā izpārdoti.)

5.
Augusts Strindbergs
Hemsalnieki
Tulkojusi Lizete Skalbe.

Augusts Strindbergs ir viens no visievērojamākiem zviedru rakstniekiem. Šis viņa romāns latviešiem būs sevišķi tuvs. Tā darbība risinās Baltijas jūras krastā. Vienkārši, spēcīgi šēru cilvēki, skarbs dzīvīgums, gaišs robusts humors vijas cauri šim Strindberga lieliskajam darbam.
Kr. 6,50, Sd 9/9, A. Sd 13/—, $ 1,60, DM 6,—. (Iesietie eksemplāri apgādā izpārdoti.)

6.
Ernests Hemingvejs
Ardievas ieročiem
Tulkojis Dzintars Sodums.

Tā ir grāmata par karu. Ernests Hemingvejs, Nobela prēmijas kandidāts, raksta par kāda amerikāņu virsnieka un angļu žēlsirdīgās māsas gaitām itāliešu armijā. Hemingveja dialogi ir meistarīgi. Nekādi aizspriedumi nespēj kavēt šo ievērojamo autoru rādīt karu tādu, kādu viņš to redz. Nealzmirstams mīlestības romāns, bez literārizētiem, idealizētiem cilvēkiem.
Kr. 7,75, Sd 11/8, A. Sd 15/3, $ 2,—. (Iesietie eksemplāri apgādā izpārdoti.)

7.
Antuans de St. Eksiperī
Nakts lidojums
Tulkojusi Dagnija Šleiere.

Eksiperī — franču satiksmes un kara lidotājs, pirms 6 gadiem pacēlās no Alžīras lidūkuma virs okupētās Francijas un pazuda dzimtenes debesīs.
Tagad šo ļoti interesanto personību jau apvij leģendāra varoņa slava, viņa literāros darbus skaita pie labākajiem, ko Francija devusi pēdējos gadu desmitos.
Nakts lidojumā stāstīts par diviem lidotājiem, kas naktī apmaldās virs jūras, izlaužas virs negaisa mākoņiem, nokļūst pasakainā mēness gaismā un tur, debesīs, paliek . . .
Brošēts Kr. 3,40, Sd 5/—, A. Sd 6/4, $ 1,—, DM 3,50. Ies. Kr. 5,80, Sd 8/6, A. Sd 11/—, $ 1,60, DM 6,—.

8.
Džozifs Konreds
Taifuns
Tulkojis Andrejs Johansons.

Aizraujošs jūrnieku stāsts, angļu literatūras meistardarbs, ko uzrakstījis poļu emigrants. Konreds ir dzimteni zaudējis rakstnieks, bet šis apstāklis dod viņam īpatu, trimdiniekiem raksturīgu garīgu neatkarību, kas briva no visiem aizspriedumiem. Visliekākie jūras cejojumu apraksti neparādīs jūrnieku dzīvi, un raksturus tik spilgti un saistoši kā šis stāsts par kuģi Nan-Šan un viņa laudīm Ķīnas jūras taifunā.
Brošēts Kr. 3,85, Sd 6/—, A. Sd 8/—, $ 1,—, DM 3.50. Ies. Kr. 6,40, Sd 9/9, A. Sd 12/9, $ 1,60, DM 6,—.
Pieprasiet saviem grāmatu piegādātājiem.

PARNASS,
Garvarg. 11, I, Stockholm, Sweden. (638)

Meklēju MINTAUTU FREIMANI,

kas dzīvoja Hanavas nometnē. Lūdzu rakstīt: H. Andersons, Cartas Sobrantes, Caracas, Venezuela. (642)

Mans neaizmirstamais un mīļais brālis

Kārlis Puķukalns

dzim. 1923. g. 7. sept. Rīgā, mir. traģiskā nāvē 1950. g. 6. sept. Apbedīts 1950. g. 11. sept. Hallendorfas ārzemnieku kapos.

Pēc viņa skumst
brālis Bedingenā, vecāki un māsa dzimtenē.

LATVJU ENCIKLOPĒDIJAS

CETURTĀ GRĀMATA

izņākusi

un to izsūta abonentiem. Raksti no „Bolšteins" līdz „Ceraukstes pag." 76 illustr. tekstā un 2 uz krīta papīra: Brīvības piemineklis Rīgā. Garāki raksti: Brāļu draudze, Brestļitovskas līgumi, Brīvības cīņas (34 lapp.), Brunotie spēki, celtniecība u. c.

LE nav dabūjama pirkšanai grāmatu galdos, to izsūta tikai abonentiem, kas samaksājuši par 3 grām. uz priekšu pie mūsu pārstāvjiem. Atgādinām, ka pēc 4. grām. saņemšanas jāsamaksā par 5. un 6. grām.

Mūsu pārstāvji:

Anglijā: D. V. F. grāmatnīca, 44, Hans Place, London S.W. 1. Abonements 18 sh.
Argentīnā: J. Bite, Casilla de Correo 2366, Buenos Aires. Abonem. 20 peso.
Austrālijā un Jaunzēlandē: I. Sterns, 53 Champress Crescent, St. Marys, N. S. W. Abonem. 20 sh.
Beļģijā, Holandē, Itālijā, Šveicē: P. Mantinieks, 44, rue van Eyck, Bruxelles, cheque post. 754 25. Beļģu fr. 100, Hol. flor. 8, Šv. fr. 10.
Brazilijā: M. Zēģelnieks, Rua Piani 197, Sao Paulo. Abonem. 50 kruz.
Dānijā: I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V. Ab. 15 kr.
Francijā: K. Birzniece, 31, rue de Seine, Paris (e), franču fr. 750.
Kanadā: A. Kalniņš, 240 Grace Str., Toronto. Abonem. 3,50 dol.
Norvēģijā: Ģenerālkonsuls A. Wannag, Blommenholm, via Oslo. Abon. 15 kr.
ASV: K. Rabacs, 1835, 83rd Street, Brooklyn 14, N. Y. Abonem. 3,50 dol.
Vācijā: LCK apgāds Latvija, Schwäbisch Gmünd, DP Camp, Artillerie-Kaserne (14a). Abonem. DM 8.
Zviedrijā: pie apgāda Trīs zvaigznes, pasta tek. rēķ. 358055 vai pie J. Kārkliņa, LPK.

Apgāds „TRĪS ZVAIGZNES", Stokholmā.
(657)

Latviešu politiskā ciņa

Tagadnes degošās problēmas

Dzīves ainas trimdā un Latvijā

atspoguļojas Stokholmas Latvju Ziņās

Vienotas Eiropas ideja ietver arī okupētās valstis — reportāža par latviešu delegātu darbu liberāļu kongresā Štutgartē
Politiskie un sociālie jautājumi Eiropas padomē — Dr. M. Valtera vērtējums. (Autors pārstāvēja Latviju trimdinieku delegācijā pie Eiropas padomes prezidenta Spāka.)
Latviešu pārstāvji Edinburgā — PEN kluba konferencē

•

Krievu notu noļūks — terrorizēt bēgļus; vai krievi sasnieguši, ko gribējuši?
Rīgas radio uzbrūk Baltijas diplomātiem (No cikla „Dzīves ainas Latvijā")
Padomju dati nodod mūsu deportācijas — daži statistiski slēdzieni
Latvijas koki uz Donbasa šachtām
Kā Latvijas teātros taisa padomju vēsturi

•

Zviedrija — Amerika — trīs bēgļu laivu likteņi
Beidzot rehabilitēti mūsu karaviri
Piezīmes par LNPL vēlēšanām Anglijā
Amerikānizētie usvārdi

•

Vācija — Rietumu aizsardzības problēma — Vai Vācija būs Koreja Nr. 2?
Trīs kļūdas — LZ kārtējais starptautiskā stāvokļa vērtējums

•

Paldies — Jāņa Jaunsudrabiņa eseja par šo mazo vārdu. (No cikla „Lieli vārdi")
Cejotāja iespaidi — Jāņa Zandera piezīmes par Angliju, angļiem un latviešiem
Piebalga — Roberta Legzdiņa atmiņu skices
Mūža meža mozaīka — Katram skaidrs, ka dzīve mūža mežā ir citāda nekā tā naucamajā civilizētajā pasaulē . . . Tā savu stāstu sāk Pēteris Nords.

•

Viļa Vilkāna-Silkaina dēku stāsts — Cilvēks, ko krievi savā notā izlietoja par argumentu.

•

Šos un citus rakstus lasiet Latvju Ziņu pēdējos divos n-ros. Latvju Ziņas jau 6. gadu iznāk Stokholmā, vistuvāk dzimtenei. Laikraksts ir no trimdas organizācijām neatkarīgs, tā raksti interesē latviešu v i s ā s z e m ē s.
Rakstiet mūsu ekspedīcijai, nekavējoties sāksim Jums avīzi piesūtīt, informējot, kur kārtojama abonēšanas maksa, kas nav augsta. Rakstiet jau šodien, vai vēlaties ar parasto vai ar gaisa pastu uz adresi:

LATVJU ZIŅAS,
Garvargatan 11, Stockholm, Sweden. (637)

Meklē IZPALĪDZI

latv. ģimenē (2 pieauguši, 1 bērns) Gēteborgā Atsevišķa istaba, alga pēc vienošanās. Vēstules adresēt laikr. Latvju Vārds kant. Zviedrijā (Postbox 15079, Stockholm) ar „Izpalīdze Gēteborgā". (651)

Daugava skalo zemi — ilgas dvēseli.

LATVJU MEITENE!

Ja neesi aizmirsusi un mīli vēl savu dzimto zemi, tad atsaucies!
Tu būsi manas dzīves vienīgais gaišums, vienīgā laime un vienīgais saturs.
Lūdzu raksti: (vēl. ar foto) š. av. kant. ar Nr. 648. (648)

---

5 padomi abonentiem

1. Nemainiet pārstāvjus!
2. Maksājiet tikai laikrakstā izsludinātiem pārstāvjiem!
3. Nenokavējiet maksājumus!
4. Laikus paziņojiet adreses maiņu minot arī veco adresi!
5. Rakstiet skaidri salasāmi! Tad Jūs laikrakstu saņemsit bez traucējumiem

LCK apgāds LATVIJA

Pie Baltijas jūras

Vecākais — nacionāli vienoto latviešu laikraksts Skandinavijā

LAVJU VĀRDS,

kas atrodas vistuvākā priekšpostenī Latvijas krastam, jums visos kontinentos vistiešāk pavēstīs pēdējos notikumus okupētajā tēvzemē un 5000 latviešu liktenstelpā — Skandinavijā.
Piesakiet abonentus tieši LATVJU VĀRDAM, Postbox 15079, Stockholm, Sweden, vai arī visiem LATVIJAS pārstāvjiem.

Pieprasiet pēdējo mēnešu Latvju Vārda numurus:

1) Deportācijas Latvijā,
2) Pastaiga Liepājā,
3) Saruna ar Andreju Upīti,
4) Latvijas laukos uc.

Lasiet mūsu nodaļu Pie Baltijas jūras.
(649)

VALTERS ZIEDIŅŠ
TORONTO LATVIEŠU GRĀMATNĪCA
92 Morse St. — Tel. GL 8646
Toronto, Ontario, Canada.

Izpilda grāmatu pasūtinājumus Ziemeļ- un Dienvidamerikas valstīm. Vienmēr krājumā jaunākās grāmatas. Pieņem abonementus visiem latviešu trimdas periodiskiem izdevumiem un LCK apgāda Latvija grāmatām.

LCK apgāda un laikraksta LATVIJA pārstāvis Toronto, Ont., Canada. (650)

TAUTIETES,

Vācijā palicējas, — atsaucieties nop. pr. nol. 3 draugiem, 28, 32 un 37 g. v. Jaunākais dod priekšroku izvaltietēm vai aglonietēm. Rakst. J. Samukānam, Jaun., Vid., Vec., (22a) Viersen, Sittarder Str. 24. (647)

LATVIJA

Nr. 71 (413) 1950. g. 16. septembrī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 8,—; vienreiz. 5 iespiedumr slud DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,

(14a) Schwäbisch Gmünd,
Artillerie-Kaserne, US Zone,
Germany (tālr. Schw. Gmünd 2159)

Miris feldmaršāls Jan Christians Smatss

Pretorija (E). — Pirmdien savā lauku īpašumā netālu no Pretorijas ar sirds vājumu mira 80 gadus vecais feldmaršals Jans Christians Smatss, kas vairākus gadu desmitus

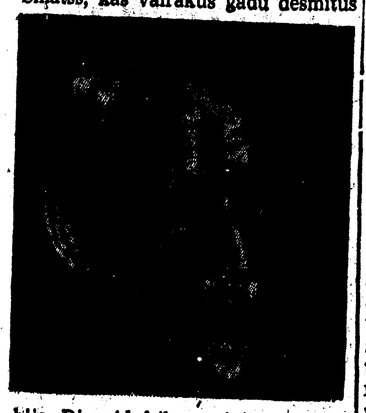

bija Dienvidafrikas ministru prezidents un abus pasaules kaŗus uzticīgi cīnījās plecu pie pleca ar Lielbritāniju. Pie visām valdības ēkām un pie neskaitāmiem privātiem namiem kopš pirmdienas karogi plīvo pusmastā, un nelaika feldmaršala ģimene saņem līdzjūtības telegrammas no visas pasaules. Lielbritānijas karalis Džordžs piesūtītajā rakstā Smatsu nosaucis par savu labāko draugu, bet UN ģenerālsekretārs Trigve LI apzīmējis viņu par miera lietas cīnītāju.

Apmēram pirms 50 gadiem ģenerālis Smatss un ģenerālis Boss vadīja būrus pret angļiem. Pēc sakāves Smatss, kas bija studējis tieslietas Kembridžā, drīzi vien atzina, ka Dienvidafrikas liktenis cieši saistīts ar Lielbritāniju. Un kopš tā laika viņš bija viens no visuzticamākiem angļu draugiem. Cieša draudzība Smatsu vienoja arī ar Vinstonu Čerčilu, kas būru kaŗa laikā bija viņa gūsteknis. 1917. g. Loids Džordžs viņu aicināja britu kaŗa kabinetā un piešķīra Smatsam feldmaršala tituli, lai gan nelaikim labāk patika, ka viņu sauc par būru ģenerāli. Kad izcēlās otrs pasaules kaŗš, tikai pēc neatlaidīgas Smatsa uzstāšanās Dienvidafrika atteicās no neitrālitātes un nolēma atbalstīt Lielbritāniju. Nelaikis dzimis 1870. g. holandiešu farmera ģimenē Transvālā.

Launākais Korejā jau aiz muguras

Tokio (F). — Amerikāņu sauszemes kaŗaspēka virspavēlnieks Korejā ģenerālis Vokers paskaidroja, ka launākais jau ir aiz muguras, lai gan komūnisti vēl joprojām paturējuši iniciatīvu. Apvienoto nāciju kaŗaspēkam izdevies atsist visus komūnistu uzbrukumus ziemeļos no Taigu un atgūto territoriju nostiprināt. Pohangas rajonā trešdien no rīta amerikāņi sāka pretuzbrukumu pēc tam, kad bija pilnīgi iznīcinājuši 8 tā saucamās ziemeļkorejiešu pašnāvnieku vienības. Šai pašā sektorā Apvienoto nāciju kaŗaspēks ielencis ap 3000 vīru stipru ziemeļkorejiešu vienību. Ceturtdien no Singapūras Tokio ieradās pirmās britu flotes kājnieku vienības.

Lielbritānija un Francija pret Rietumvācijas apbruņošanu

ŅUJORKĀ SĀKUSIES TRĪS ĀRLIETU MINISTRU KONFERENCE — FRANČU UN ANGĻU VIEDOKLIS KRASI ATŠĶIRAS NO AMERIKĀŅU PRIEKŠLIKUMIEM

Ņujorka (E). — Valdorfa-Astorijas viesnīcas 37. stāvā otrdien pēcpusdienā sākās ASV, Lielbritānijas un Francijas ārlietu ministru trīs dienu ilgā konference, kas veltīta Rietumvācijas remilitārizācijai un Vecā kontinenta aizsardzībai. Pirmā sēde ilga četras stundas. Pēc amerikāņu priekšlikuma konferences dalībnieki nolēma mainīt darba kārtību un kā pirmo apspriest Rietumvācijas jautājumu. Vēlāk sēdē piedalījās arī visi trīs augstie komisāri. BBC diplomātiskais korespondents norāda, ka konferences sākumā valdīja lielas domstarpības par vācu divīziju iesaistīšanu Rietumeiropas kopīgajā aizsardzībā. Amerikāņu uzskats ir tāds, ka bez Rietumvācijas nav iespējama efektīva pretošanās eventuālam agresoram, kamēr angļi un franči būtu ar mieru palielināt vienīgi vācu policiju.

Ierodoties pirmdienas pēcpusdienā Ņujorkā, britu ārlietu ministrs Bevins preses pārstāvjiem paskaidroja, ka vāciešiem, kā lielai nācijai, jādod pienācīga vieta Rietumeiropā. „Bet es nedomāju," sacīja Bevins, „ka vācu armijas organizēšana būtu īstais ceļš." Līdzīgi izteicās arī Francijas ārlietu ministrs Šūmans. Parīzes laikraksta Le Monde Vašingtonas korespondents, atsaucoties uz labi informētām aprindām, raksta, ka Dīns Ečesons konferencē ierosinās dibināt 60 divīziju stipru Rietumeiropas armiju. 10 divīziju dotu ASV, 10 Lielbritānija un 10 Rietumvācija. Atlikušās 30 divīzijas sastādītu pārējās Atlantika pakta signatārvalstis. Šo karaspēku vadītu amerikāņu virspavēlniecība. Minēto plānu, raksta tālāk Le Monde, ierosinājis amerikāņu augstais komisārs Meklojs.

Par Vācijas remilitārizēšanu iestājas arī daudzi ASV laikraksti. Tā New York Times raksta, ka rietumeiropiešiem, dīvainā kārtā, ļoti maz rūp savu zemju aizsardzība. Viņiem vajadzētu saprast, ka Rietumvācija vecā kontinenta aizsargāšanā ir neaizstājama, jo vācu karavīrs „gandrīz ar fatālisku drosmi iet nāvē". Pēc ārlietu ministru konferences tūlīt nākamajā dienā turpat sapulcēsies Atlantika pakta signatārvalstu 12 ārlietu ministri.

Maskavas radio pataisījis slepkavu par varoni

Maskava (D). — Savā laikā ziņojām, ka Skotland Jards lūdza zviedru policiju apcietināt poli Stefanoviču, kas ar kādu Polijas tvaikoni atradās ceļā caur Stokholmu uz mājām. Stefanovičs vēl ar kādu līdzzinātāju Bekinghemšairā bija nogalinājis kafejnīcas īpašnieku un pēc tam to aplaupījis. Zviedru policija vainīgo neapcietināja, jo kapteinis noliedza, ka tāds Stefanovičs uz viņa tvaikoņa atrodas. Tagad Maskavas radio ziņo, ka Stefanovičs ieradies Padomju savienībā, ko britu slepenais dienests gribējis pataisīt par spiegu. Viņš esot visādi vajāts un izsekots. Vācieši Stefanoviču deportējuši uz Franciju, kur viņš spaidu kārtā iedalīts ten. Anderса armijā un pēc Vācijas kapitulācijas nonācis Anglijā. Te Stefanoviču piespiedušas iestāties īpašā britu slepenā dienesta skolā, lai sagatavotu par spiegu un nosūtītu vēlāk uz Poliju. Stefanovičam tomēr esot laimējies izbēgt un nokļūt Londonā padomju vēstniecībā, kas viņam sagādājusi iespēju atgriezties dzimtenē. Maskavas radio, protams, ne vārda nebilst, ka Stefanovičs ir vienkārša slepkava. Tagad viņš pataisīts vai par nacionālo varoni un cilvēku, kas cīnās tautas demokratijas ideālu labad.

KAŖA GADĪJUMĀ ASV KOMŪNISTUS INTERNĒS

Vašingtona (D). — Savienoto valstu senāts trešdien pieņēma Mekkerana iesniegto likumprojektu, kas vēršas pret komūnistiem un citiem valstij naidīgiem elementiem. Likums paredz, ka visiem komūnistiem jāreģistrējas policijā. Kaŗa vai nemieru gadījumā viņus internēs. Likums vēl jāapstiprina tautas pārstāvju namam. Prezidents Trūmens izteicies pret nule senātā pieņemto likumu, norādot, ka tas vēršas pret amerikāņu pilsoņu tiesībām. Sagaida, ka prezidents izlietos savas veto tiesības un to neparakstīs.

LIELĀKĀ SAZVĒRESTĪBA ...

(Turpinājums no 1. lpp.)

saules kaŗa laikā bija izsludinājis Kroatiju par neatkarīgu valsti. Krizaru operācijas norit galvenokārt Novipazara apgabalā un ap Vranju agrākajā Hercogovinā. Krizari ir labi apbruņoti un nebaidās uzbrukt pat mazākām rēgulārā kaŗaspēka vienībām. Viņu sauklis ir — Labāk mašīnpistole nekā lūgsnu grāmata. Nesen Vrgnaskas — Branjas ceļā pie serbu-maķedoniešu pilsētiņas Kragujevacas viņi uzbruka jugoslavu militārajai kolonnai un dažos mirkļos nogalināja 60 karavīru, paši tūdaļ pazuzdami mežos.

Ar krizariem sadarbojas kopā un konspirē citas grupas: radikālie maķedonieši no Melnkalnes, kas grib traucēt Tito panserbu politiku un kas savas direktīves saņem no Grieķijas ģenerālštāba. Šo grupu apzīmē ar četriem burtiem IMRO (Iekšēja Maķedonijas revolūcionārā organizācija). Vēl var atzīmēt jaunos musulmāņus (Mladi Muslimani) Sarajevas apgabalā un ts. bunevicus, kas operē Kroatijā. Krizari nodibinājuši attiekmes arī ar Ukrainas pagrīdes cīnītājiem. Viņi bija pirmie, kas 1948. gadā varēja ziņot par gaidāmo Tito konfliktu ar kominformu. Krizaru garīgais vadonis Ante Paveličs, kas bagātīgi apgādāts līdzekļiem un savas organizācijas uzdevumos apceļo Dienvidameriku, Italiju un Tuvos austrumus, preses pārstāvjiem Romā izteicās: „Mūsu laiks drīz pienāks."

Tā kā pašreizējais stāvoklis nav sevišķi izdevīgs tām grupām, kas orientētas uz rietumiem, sevišķi aktīvi darbojas kominforma vienība. Katru dienu no Budapeštas, Prāgas un Maskavas atskan radio raidījumi „atbrīvot jugoslavu tautu no Tito terrora. Prāgā pastāv ts. Jaunā cīņa (Nova Borba), kas grib saskaldīt jugoslavu komūnistus. Šo grupu vada izbēgušais Jugoslavijas aviācijas ģenerālis Popovida. Radio raidījumos tā aicina zemniekus nobēdzināt pārtikas līdzekļus, lai Tito tos nevarētu iemainīt pret rietumu imperiālistu lielgabaliem. Maskavā aktīvi darbojas tie jaunie jugoslavu virsnieki un studenti, kas pirms konflikta sākšanās ar kominformu apmeklēja Frunzes kaŗa akadēmiju vai studēja Ļeņina institūtā. Viņu radio sauklis ir „Klausieties patiesību, biedri!" Kaut kas līdzīgs provizoriskai Jugoslavijas valdībai nodibinās Bukarestā. Tās priekšgalā ir agrākais Jugoslavijas sūtnis Rumānijā Brankovs un viņa kollēga, agrākais sūtnis Ungārijā Golubovičs. Par politiskajiem padomniekiem viņiem piekomandēti krievi Suslovs un ģenerālleitnants Balabanovs.

Vai šīs Maskavas un rietumu virzienā orientētās grupas spēs gāzt maršalu Tito, tas ir cits jautājums. Skaidrs tomēr tas, ka Jugoslavijas stāvoklis nav tik drošs un rožains, kā to apgalvo Tanjugs vai Borba.

Deviņpadsmit nāciju 287 laikrakstu korespondenti Korejas priekštilta pozicijās

DIVU MĒNEŠU LAIKĀ KRITUŠI, IEVAINOTI VAI BEZ VĒSTS PAZUDUŠI 40 REPORTIERU — PRESES BRĪVĪBU TĀLAJOS AUSTRUMOS NEKAS NEIEROBEŽO

Parallēli ložmetēju tarkšķiem un granātu sprādzieniem Korejas frontē gandrīz nepārtraukti dienu un nakti klab arī rakstāmmašīnas. Deviņpadsmit nācijas nosūtījušas uz cīņu laukiem Tālajos austrumos 287 žurnālistus, reportierus, filmu operātorus un radio raidītāju pārstāvjus. Šo ļaužu brīvību Korejā nekas neierobežo. Viņi var iet, kur grib, rakstīt, ko grib un kritizēt kā grib. Jo Korejas frontē vismaz pagaidām nav nekādas preses cenzūras. Šī iemesla dēļ militāristiem ne reti sacēlās mati stāvus, un bieži viņi nolādēja žurnālistus. Preses ļaudis nekautrējās ziņot saviem laikrakstiem, ka brigādes ģenerālis Bredlejs paradis ierasties frontes pirmajās līnijās apakškreklā un ka ģenerālis Ferels paša neuzmanības dēļ gandrīz nosities Pohangas lidlaukā. Žurnālisti tikpat atklāti rakstīja, ka amerikāņu jaunie puiši raud, kad viņus sūta uz frontes pirmajām līnijām. Kaŗa korespondents Džems Bells kādam kareivim jautājis: „Vai tu piedalījies pēdējā pasaules kaŗā?" — „Nē, un es vēlētos, kaut arī tagad būtu palicis mājās!"

Pirmajās kaŗa nedēļās šādas un līdzīgas ziņas pildīja amerikāņu laikrakstu slejas, un tās lasīja ļaudis Parīzē, Romā, Riodežaneiro, Johannisburgā un — skeptiski smīnēja. Savienoto valstu vēstnieki vai katru dienu telegrafēja uz Vašingtonu un Tokio, lai sūdzētos par pārāk atklātajiem preses ļaudīm. Bet izdevēji tikai priecājās, jo laikrakstu tiraža bija pacēlusies par 50 procentēm. Tad beidzot pacietību zaudēja arī ģenerālis Mekartūrs un nosūtīja uz fronti stingru brīdinājumu. Tiešas represijas kā pirmajam vajadzēja pārdzīvot AP pārstāvim Tomam Lembertam. Viņš bija licis kādam frontes virsniekam izteikties: „Kā gan var apturēt divas tanku divīzijas ar parastajām šautenēm? Visā savā dzīvē es vēl neesmu pieredzējis otru tik nevajadzīgu un muļķīgu kaŗu." Ģenerāļa Mekartūra preses šefs plkv. Ikols aizliedza Lembertam doties uz fronti. Tādu pašu aizliegumu saņēma arī UP pārstāvis Kališers. Bet abas lielās amerikāņu ziņu aģentūras tikmēr bombardēja Mekartūru telegrammām, kamēr viņš abiem grēkāžiem atkal atļāva atgriezties frontē.

Izmantojot savu neierobežoto brīvību, žurnālisti gandrīz vienmēr atrodas tur, kur visbīstamāk. Tā vien liekas, ka kaŗš viņiem ir sporta sacīkstes. Tāpēc pirmais par savu pārdrošību ar dzīvību samaksāja 56 g. v. INS pārstāvis Richards un viņa 38 g. vecais kollēga Pīlers no Stars and Stripes. Abi gribēja sniegt reportāžu par Kumas upes aizstāvēšanu. Divu mēnešu laikā Korejas frontē krituši, miruši, ievainoti vai pazuduši bez vēsts 40 reportieri, radiofonu pārstāvji, filmu operātori un žurnālisti. Tas ir tieši tikpat daudz, cik preses ļaužu dzīvību prasīja otra pasaules kaŗa 44 mēneši. Pusanas priekštilta pozicijā ar sekmēm darbojas arī New York Herald Tribune pārstāve 29 g. vecā Margarite Higinse. Kad stāvoklis kļuva sevišķi kritisks, ģenerālis Vokers vienīgo preses dāmu gribēja nosūtīt drošībā uz Tokio, bet Higinse atcirta: „Es izgāju pastaigādamās no Seulas ārā un gribu tur atkal atgriezties." Higinses pusē nostājās ģenerālis Mekartūrs, un viņa palika. Tagad šarmantajai korespondentei ir arī otra kollēga — žurnāla Collier pārstāve Šarlote Naite.

Visi žurnālisti savai informācijai un reportāžām izmanto armijas telefonus un raidāmstacijas. Ziņas saplūst attiecīgo laikrakstu birojos Tokio, no kurienes tās nosūta pa kābeļiem vai ar īsviļņu raidītāju palīdzību uz Savienotajām valstīm. Nodomu izmantot japāņu pasta baložus preses ļaudis atmeta, jo nelielo attālumu no Korejas līdz Japānai tie lidoja veselas 11 dienas. Žurnālisti var rakstīt par visu, izņemot tikai divi lietas — nedrīkst minēt kaŗaspēka vienības, kas mazākas par divīziju, kā arī nedrīkst rakstīt par to, no kurienes tās pienākušas. Brāzienu par šo noteikumu neievērošanu Korejas kaŗa sākumā saņēma INS pārstāvis Hendlemens, kas paziņoja savai ziņu aģentūrai, ka frontē jau ieradusies otrā amerikāņu kājnieku divīzija. Patiesībā toreiz tā tikai nokāpa no kuģiem Pusanas ostā, un paragrāfā informācija bija signāls ziemeļkorejiešu līdzjutējiem. Bet Hendlemens taisnojās: „Ko gan es varēju nodot, ja amerikāņus ostā sagaidīja divas mūzikas kapellas un daudzi korejieši ar slepeno īsviļņu raidītāju palīdzību to paziņoja Pjonjongai." Otrā dienā UP ziņoja, ka Korejā ieradusies pirmā amerikāņu flotes divīzija, lai gan patiesībā tā vēl atradās tikai Cusimas šaurumā.

Neraugoties uz to, ģenerālis Mekartūrs vienmēr aizstāvējis preses ļaudis, pasvītrodams, ka laikraksti frontes kaŗavīram ir gandrīz tikpat svarīgi kā uzturs. Tāpēc katru dienu lidmašīnas uz Koreju nogādā vairāk nekā 10.000 eksemplāru dažādu izdevumu, ko izdala cīnītājiem. Un vai tam žurnālistam, kas kaut ko saputrojis vai pārspīlējis, jo visi ziņojumi parakstīti ar pilnu vārdu. Preses ļaudis Korejā ietērpti armijas uniformās bez pakāpju nozīmēm, apgādāti katrs ar viskija pudeli, utu pulveri un zālēm pret caureju. Šis „inventārs" pieder arī abām preses dāmām, kas, tāpat kā viņu vīriešu kollēgas, guļ uz grīdas dubļu piemīdītajās skolās, strēlnieku bedrēs un visās iespējamās vietās. Žurnālisti ar savu darbu, pašiniciatīvu un drosmi ceļ arī kaŗaspēka morāli. Ne velti otra pasaules kaŗa laikā kāds smagi ievainots mirstošs reportieris teicis: „Bez mums cilvēce būtu tikpat naiva kā 14 g. veci skolas bērni." Un ne velti UP pārstāvis paziņoja Vašingtonai, ka Korejā sācies kaŗš, stundu agrāk nekā ASV vēstnieks Džons Maksions.

Karš ar krieviem sāksies vēl šo mēnesi, informātori zīmē Tomasam Djuijam

Vašingtona (fm). — Kongresa līderi un valdības amatpersonas patlaban pūlas noskaidrot tās „labi informētās personas", kas Ņujorkas gubernātoram Tomasam Djuijam izteikušās, ka karš ar Padomju savienību gaidāms vēl šo mēnesi. Djuijs par to ziņoja kādā tirdzniecības kāmeras dinejā Sirakūzās, Ņujorkas štatā, pagājušo piektdien. Savā runā gubernātors pieminēja, ka viņam cilvēki loti bieži prasot, kad sākšoties trešais pasaules kaŗš. „Vairākas labi informētas personas man teica, ka kaŗš būšot vēl šo mēnesi," paskaidroja gubernātors. „Es tomēr tam neticu. Bet varbūt kaŗš būs." Arī Djuija sekretārs pēc gubernātora runas atteicās atklāt minēto informātoru vārdus, bet apliecināja, ka Djuijs tiešām šādu informāciju saņēmis. Ārlietu ministrija atteikusies komentēt šo paziņojumu, tāpat komentārus dot liedzies Baltā nama sekretārs Ross, arī Džons Fosters Dalless šai lietā neko nezināja paskaidrot. Kāds senātors, kas savu vārdu nevēlas izpaust, konstatēja, ka tas ir jau trešais tamlīdzīgais paziņojums triju nedēļu laikā. Tas nozīmējot materiālu komūnistu propagandas dzirnavām.

Maļika 45. veto Drošības padomē

Lēksaksesa (E). — Otrdienas Drošības padomes sēde piedzīvoja zināmu jubileju — Jakobs Maļiks pateica savu 45. veto. Darba kārtībā bija Savienoto valstu rezolūcija par īpašas Apvienoto nāciju komisijas nosūtīšanu uz Mandžūriju, lai tā uz vietas pārbaudītu, cik patiesi ir komūnistiskās Ķīnas apvainojumi, ka amerikāņu lidotāji bombardējuši civiliedzīvotājus. Par rezolūciju nobalsoja 7 delegāti un tā būtu pieņemta, ja Maļiks nebūtu izmantojis savas veto tiesības. Padomju delegāts savukārt iesniedza priekšlikumu, kas prasīja nosodīt „amerikāņu agresorus Mandžūrijā". Šis priekšlikums dabūja tikai vienu balsi. Iepriekšējā dienā Drošības padome noraidīja Maotsetunga prasību Mandžūrijas konflikta lietā uzklausīt arī Ķīnas delegāta paskaidrojumu. Lai gan par to balsoja Lielbritānija un Francija, iesniegums dabūja tikai sešas balsis.

DAŽOS VĀRDOS

Tito sava prestiža celšanai varbūt mēģinās UN plēnumpulcē ievadīt kādu aukstā kaŗa miera akciju, secina politiskie novērotāji Vašingtonā. Šo akciju vadīšot Jugoslavijas ārlietu ministrs Kardelja. Tito savu paša izveidoto „trešo pozīciju" starp austrumiem un rietumiem uzskatot par izdevīgu, lai, uzstādamies par vidutāju, vairotu savu prestižu.

Atklātu sacelšanos pret Albānijas komūnistu valdību, sākoties lietus sezonai šī mēneša beigās, uzskata par iespējamu Vašingtonā. Albānijas vidienes kalnāju apgabalus pilnīgi pārvaldot dažādas albāņu ciltis, kuŗām piegādā ieročus Tito.

Budapeštā būs jāripo kādai galvai, raksta Newsweek, jo tēchniskas kļūdas dēļ komūnistiskais Budapeštas raidītājs nesen divas stundas ilgi klausītājiem pārraidījis Amerikas balss programmu.

Jaunu padomju mēģinājumu sagrābt Berlīnes kontroli tuvāko divu mēnešu laikā parego daži lietpratēji Vašingtonā.

Pārgrupēšanos Maskavas politbirojā radījuši notikumi Korejā, ziņo no Austrumberlīnes avotiem. Prestižu zaudējusi Maļenkova grupa, kas mudinājusi uz kaŗu Korejā, bet toties ieguvis Molotovs, kas brīdinājis, ka katrs aplams solis varētu nelaikā novest pie pasaules konflikta. Abus ministru prezidenta vietniekus uzskata par Staļina iespējamiem pēcniekiem.

Sūdzību pret Izraēlu Apvienotām nācijām iesniegusi Transjordānijas valdība. Starp Jarmas un Jordānas upi žīdu vienības esot pārgājušas Transjordānijas robežu.

Vairāk nekā 1 milj. partizānu pašreiz darbojas trīs Ķīnas dienvidu provincēs, ziņo Čangkaišeka aizsardzības ministrija. Partizāniem pievienojies arī kāds komūnistu 13. armijas pulkvedis. Pēdējās nedēļās vairākās Dienvidķīnas pilsētās partizāni bijuši neierobežoti valdnieki.

Jaunus prettanku ieročus pašreiz izgatavo Briseles pakta signatārvalstis. Pēc militāro lietpratēju izteicieniem šie ieroči var sašaut jebkuŗu tanku. Ieroču demonstrējumā Verminsterā, Lielbritānijā piedalījās amerikāņu, franču, britu un citu nāciju virsnieki.

„Koncentrācijas klosterus" mūkiem un priesteriem ierīkojusi Čechoslovakijas komūnistiskā valdība. Ieslodzītajiem 11 stundu dienā jāstrādā vissmagākie darbi un pēc tam jāpiedalās pārskološanas kursos. Šādus klosterus Bohēmijā paredzēts ierīkot arī mūķenēm.

Iekraut preces poļu tvaikonī Batory atteikušies Ņujorkas ostas strādnieki. 10 t lielajā kravā bija arī 86 kastes ar streptomicinu. „Mēs neesam politiķi, bet mēs domājam, ka streptomicins var noderēt arī mūsu zēniem Korejā", paskaidroja strādnieki.

3000 to jēlgumijas pirmdien Malajā ielādēs padomju tvaikonī Lermontov. Tvaikonis gaida vēl 7000 t gumijas, ko paredzēts transportēt uz Odesu.

Mūža spaidu darbus vai kaŗa gadījumā nāves sodu paredz jaunais Argentīnas likums pret sabotāžām un spiegošanu. Šo likuma projektu valdība iesniegusi parlamentam.

Gurna kaulu pirmdien lauzis pazīstamais angļu rakstnieks, 94 g. vecais Bernhards Šovs, nelaimīgi krītot savā dārzā. Tai pašā dienā sirmo rakstnieku operēja. Ārstu publicētais komunikē vēstī, ka Šovs jūtas labi. Kad viņu ieveda slimnīcā, rakstnieks smaidīdams teica māsām: „Es esmu pārliecināts, ka jums būtu daudz patīkamāk kopt jaunāku slimnieku."

1.660.000 svētceļnieku Svētā gada pirmajos 6 mēnešos apmeklējuši Romu, ziņo Vatikāns.

Divas padomju delegācijas ieradušās Helsinkos, lai piedalītos žurnālistu trešā starptautiskā kongresā. Vienu delegāciju vada Pravdas galvenais redaktors.

Vairs nav cerību glābt 13 apraktos skotu kalnračus. Pēc četru dienu izmisīgām pūlēm glābšanas komandas tagad darbus pārtraukušas.

Ģenerāļa Eizenhauera grāmatu Krusta kaŗš Eiropā aizliegušas padomju okupācijas iestādes Austrijā. Tāpat aizliegta amerikāņu vēsturnieka prof. Galika grāmata Austrija no Habsburgiem līdz Hitleram. Abus izdevumus krievi apzīmē par „fašistisku literatūru".

5.716.947 biedri pašreiz ir britu strādnieku partijā. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, lēboristu rindas pieaugušas par 294.510 jauniem biedriem.

Noturēt mesu un izdalīt Svētos sakramentus Parīzes archibīskaps aizliedzis „miera partizānam" pāteram Žanam Buljē.

Štatu tiesības Havajai un Alaskai vēl šinī kongresa sesijā pieprasīšot daži senātori.

Kaŗa materiālu kontrabandu uz Pad. savienību un Austrumeiropas valstīm Vīnē atklājusi austriešu policija ar britu armijas drošības dienesta ierēdņiem. Kāda „eksporta-importu firma", kuŗas centrāle esot Bāzelē, īstenībā nodarbojusies ar bumbu un mīnu detonātoru, lidmašīnu motoru, riepu, zelta, rādija, urāna un citu svarīgu kaŗa materiālu piegādi krieviem. Divi sabiedrības darbinieki apcietināti; abiem bijušas tuvas attieksmes ar Austrijas komūnistu partiju. Atrasti arī dažādi darījuma dokumenti.

Lielbritānijā atcelta ziepju racionēšana, kas pastāvēja kopš 1942. g. februāŗa. Pārtikas ministrija gan joprojām kontrolēs ziepju cenas.

Lielās tīrīšanas Vācijas austrumu joslā, ziņo Hamburgas raidītājs, skaršot vismaz 2.000 vācu komūnistu, kuŗus apsūdzēs par „ideoloģiskām kļūdām, machinācijām pret partiju un novirzīšanos no Marksa-Ļeņina līnijas".

12 gadu cietuma Belgrades tiesa spriedusi atomzinātniekam Iličam par spiegošanu Maskavas labā. 3—10 gadus piespriedusi kādam padomju sūtniecības darbiniekam un trim citiem apsūdzētiem. Notiesātais krievs apgalvoja, ka atzīšanās viņam izspiesta cietumā pēc 18 negulētām naktīm. Jugoslavijā sākusies jauna prāva par spiegošanu Rumānijas labā.

Boļševiki paši sevi piemuļķojuši, kļūdas dēļ laizdami darbā savus rietumu raidītāju traucēšanai domātos traucētājus, tieši tanī brīdī, kad Drošības padomes 25. augusta sanāksmē runu sāka padomju delegāts Maļiks. Traucētāji strādāja tik labi, ka no Maļika runas Korejas jautājumā, tāpat no runu tulkojumiem nebija dzirdams absolūti nekas.

Viskijs, delikateses un sieviešu sabiedrība par naudu esot bijusi pieejama kāda Čikagas cietuma iemītniekiem, paskaidrojis prokurors Boils, ierosinot izmeklēšanu. Šinī cietumā sodītie par 3 dolariem varējuši slēgtā kamerā uz pusstundu tikties ar sievietēm. Šādā ceļā iegūto naudu sadalījuši cietuma darbinieki un viņu palīgi ārpusē.

Harolds Stasens Maskavas kaŗa noziedznieku sarakstā

Maskava (md). — Literaturnaja Gazeta pēdējā izdevumā deklarē, ka starptautisks tribunāls kādreiz kā kaŗa noziedzniekus tiesāšot angļu gaisa maršalu lordu Trenčardu, ģen. Frederiku Morganu un parlamenta locekli Vaiatu, tāpat kā amerikāņu republikāņu līderu Haroldu Stasenu un vācu sociālistu Englebertu Grafu. Tie visi propagandējuši atomu kaŗu un esot „bīstami briganti, kas samaksās ar savām galvām".

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 72 (416), Sept. 20, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

APVIENOT CĪNĀS S

INVĀZIJAS OPERĀCIJAS 250 K DESANTS INČONAS OSTĀ — D

Tokio (D). — **Ilgi gaidītais pag rejā sākās pagājušās nedēļas beig sasniegumu jau uzskatīja to, ka Če toros izdevās apturēt komūnistu nas spēdes ostu. Bet tad pagāju siem militārajiem novērotājiem rie noto nāciju kaŗaspēka pretuzbruku amerikāņu un dienvidkorejiešu sp tus kilometrus aiz komūnistu līnij Savienoto valstu flotes kājnieki e vaspilsētā Seulā. Svētdienas rītā, Inčonas frontē, lai inspicētu kaŗa**

Vienīgi vēl Francija pre tojas Rietumvācijas remilitarizācijai

Ņujorka (E). — Pēc trīs ārliet ministru konferences tais pašās Va dorfa Astorijas telpās Ņujorkā pag jušās nedēļas beigās sākās Atlantik pakta apspriedes. Tajā piedalījās signatārvalstu ārlietu ministri. Vi nīgi Dāniju pārstāvēja tās sūtn Vašingtonā. Kā ārlietu ministru ko ferencē, tā arī šai apspriedē svar gākais jautājums bija Rietumvāci remilitārizācija un vācu spēku i saistīšana kopīgajā aizsardzības si tēmā. Pagājušā nedēļā pret to nostājās kā Bevins, tā Šūma Amerikāņu viedoklis jau bija skaid pirms ilgāka laika. Ārlietu minist Ečesons un augstais komisārs Mel lojs vēlējās „atrast metodi, kas ļaut arī vāciešiem rūpēties par savu ai sardzību". Šo atzinumu ASV ārliet inistrs deklarēja arī apspriedēs a aviem kollēgām un Atlantika pakt anāksmē. Bevins, pēc sazināšanā ar Londonu un pēc britu ministr kabineta ārkārtējās sēdes, paziņoja, ka Lielbritānija atbalsta Dīna Ečesona iesniegumu. Vienīgi Šūman palika pie saviem agrākajiem ieskatiem, ka Rietumvācijai nevar ļaut organizēt savu kaŗaspēku.

Lai nomierinātu franču atklātības domu un noskaņotu Parīzi par labu Rietumvācijai, pagājušās nedēļas beigās vairāki amerikāņu raidītāji deklarēja Vašingtonas viedokli, ka Savienotās valstis saista vācu divīziju dibināšanu ar garantijām, ka Rietumvācijā nekad netiks atjaunots militārisms. Vašingtona tālāk piebilst, ka vācu sauszemes kaŗaspēks, salīdzinot ar Atlantika pakta bruņotajiem spēkiem, būs pārāk niecīgs, lai varētu apdraudēt Franciju. Jau sēdes pirmajā dienā Ečesons paskaidroja, ka Rietumvācija neražos ieročus. Militāro palīdzību vispirms saņems Atlantika pakta signatārvalstis, jo paies vēl ilgs laiks, kamēr vācu divīzijas varēs praktiski uzstādīt.

Opozicija pret Rietumvācijas remilitārizāciju izmanāma arī pašos vāciešos. SPD priekšsēdis Dr. Šūmachers pag. sestdien Štutgartē paskaidroja, ka sociāldemokrati būtu ar mieru atjaunot vācu armiju vienīgi tādā gadījumā, ja sabiedrotie apsolītos aizstāvēt Elbas līniju. Šūmachers piebilda, ka vāciešiem jāsaņem garantijas, lai Vācija otrreiz nekļūst par kaŗa lauku.

Pēc sešreizējas tiesāšanas Šachts galīgi attaisnots

Lineburga (md). — Lineburgas denacifikācijas kamera pēc 3 nedēļu ilgas prāvas attaisnojusi bijušo Hitlera laika Vācijas valsts bankas prezidentu Hjalmaru Šachtu, ko prokurors prasīja ieskaitīt nacionālsocialisma līdzskrējējos. 73 g. vecais vācu finanču speciālists kopš kaŗa beigām gandrīz nepārtraukti bijis apsūdzētā lomā. Pēc attaisnošanas Nirnbergas lielajā kaŗa noziedznieku prāvā viņš tiesāts piecās denacifikācijas kamerās, reizēm attaisnots, reizēm notiesāts, bet spriedums vienmēr pārsūdzēts. Pēdējā prāvā denacifikācijas kamera atzina, ka Šachts gan savās runās slavinājis Hitleru un atbalstījis Vācijas apbruņošanu, bet neesot bijis pārliecināts nacists, jo pēc 1934. g. tam pretojies un vēlāk piedalījies pretestības kustībā.